

Warmińsko-mazurskie

Regionalne Obserwatorium
Terytorialne

Strategia

Analiza sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego w 2019 roku

www.warmia.mazury.pl

Spis treści

Spis treści.....	3
1. GOSPODARKA.....	5
1.1. Sytuacja makroekonomiczna i struktura gospodarki	5
1.2. Przedsiębiorczość, inwestycje i innowacje	11
1.3. Budżety jednostek samorządu terytorialnego	17
2. SPOŁECZEŃSTWO	21
2.1. Demografia i migracje	21
2.2. Rynek pracy	25
2.3. Sytuacja ekonomiczna społeczeństwa	31
2.4. Edukacja.....	33
2.5. Dostęp do usług publicznych.....	36
3. INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO.....	41
3.1. Transport	41
3.2. Infrastruktura techniczna i komunalna	44
3.3. Obszary wiejskie i rolnictwo	47
3.4. Ochrona środowiska	49
3.5. Turystyka	51
Aneks – wskaźniki statystyczne	54

1. GOSPODARKA

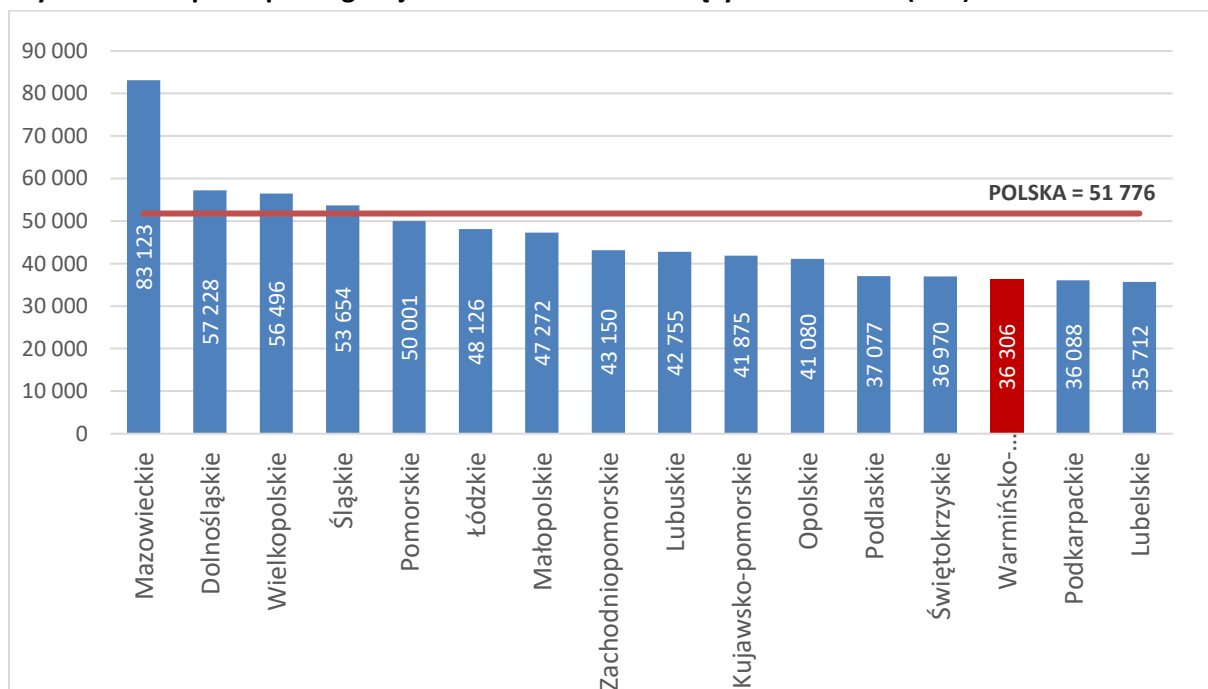
1.1. Sytuacja makroekonomiczna i struktura gospodarki

Warmia i Mazury to region wysokiej jakości życia – rozwijająca się gospodarka działa tu w harmonii ze środowiskiem naturalnym i społeczeństwem. Województwo słynie z nieskażonego środowiska, możliwości zdrowego życia, inwestycji w zielone technologie, najzdrowszej żywności oraz ekologicznego rolnictwa. Mimo wielu pozytywnych zmian województwo warmińsko-mazurskie znajduje się wśród najstabilniej rozwiniętych gospodarczo regionów w całym kraju. Sytuacja ta jest pochodną wielu czynników, z których część nie jest zależna bezpośrednio od władz samorządowych. Do takich czynników można zaliczyć m.in. dużą odległość od światowych i europejskich centrów gospodarczych, rynków zbytu i baz surowcowych. Przez wiele lat znaczną barierą rozwoju województwa była słabo rozwinięta sieć transportowa, zaniedbana pod względem inwestycyjnym. Sytuacja ta jednak dynamicznie zmieniała się po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku. Od tego czasu realizowanych jest szereg inwestycji drogowych (np. drogi ekspresowe S7 i S51), lotniczych (Port Lotniczy Olsztyn-Mazury) oraz kolejowych (np. modernizacja linii kolejowych nr 216 i 353).

PKB per capita

Produkt Krajowy Brutto na mieszkańca jest jednym z podstawowych wskaźników makroekonomicznych opisujących sytuację gospodarczą danego regionu. Analizując PKB per capita województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2004-2017 można stwierdzić, że region regularnie się rozwija. Od roku 2004, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej, PKB per capita w województwie warmińsko-mazurskim wzrósł o ponad 96%, a jego średnia dynamika w tych latach wyniosła 5,7%.

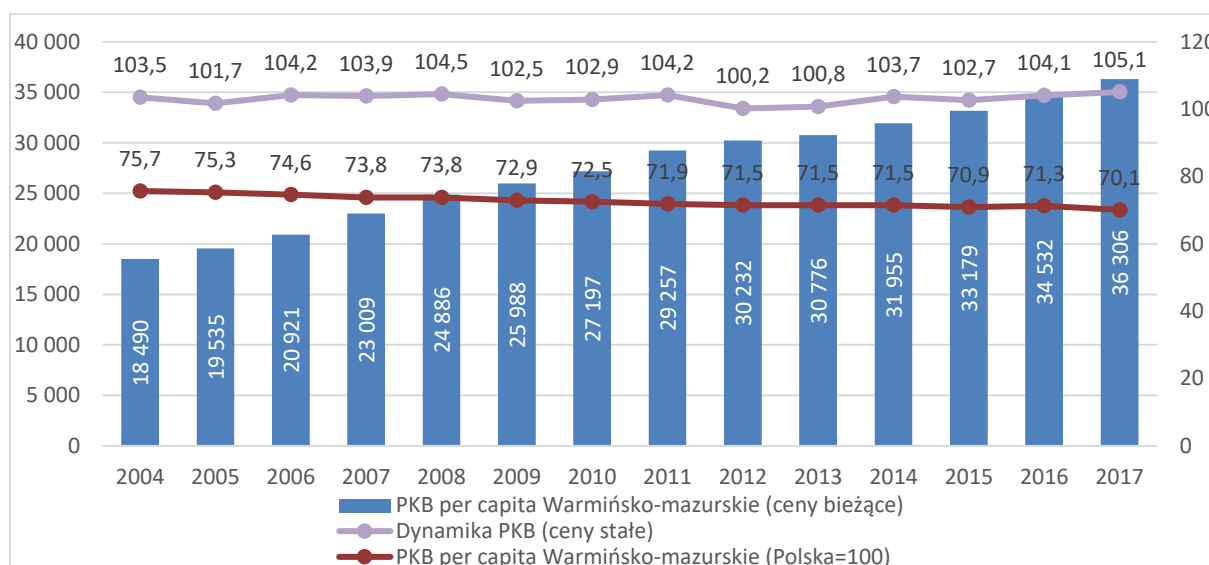
Wykres 1. PKB per capita wg województw w cenach bieżących – 2017 rok (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

PKB per capita w województwie warmińsko-mazurskim w 2017 roku wyniósł 36 306 zł co stanowiło 70,1% średniej krajowej. Mimo regularnego rozwoju województwa, stosunek PKB per capita województwa do średniej krajowej stale się zmniejsza (z 75,7% w 2004 r. do 70,1% w 2017 r.). Oznacza to że pomimo dużych nakładów inwestycyjnych na Warmii i Mazurach rośnie dysproporcja w rozwoju gospodarczym województwa warmińsko-mazurskiego i pozostałych województw. Wynik województwa jest jednym z najniższych w kraju i jest porównywalny z takimi województwami jak świętokrzyskie, podlaskie, podkarpackie i lubelskie. Można natomiast zaobserwować, że nie doszło do żadnych przesunięć w kolejności województw, co może świadczyć o zrównoważonym rozwoju gospodarczym w skali całego kraju.

Wykres 2. PKB per capita województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2004-2017 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Na sytuację tę należy jednak spojrzeć w szerszej perspektywie, ponieważ jest ona spowodowana procesem polaryzacji polskich regionów – regiony bogatsze, o lepszej infrastrukturze i bazie produkcyjnej rozwijają się szybciej od słabszych województw, które mają gorszą sytuację wyjściową i muszą nadrabiać zaległości rozwojowe z poprzednich lat. Należy mieć także na uwadze, iż blisko ¼ krajowego PKB generowana jest w województwie mazowieckim i to przede wszystkim bardzo dynamiczny rozwój tego regionu powoduje, iż udział PKB per capita w relacji do średniej krajowej w innych województwach maleje. Gdy porównamy relację PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca w stosunku do średniej krajowej w 2004 i 2015 roku, okazuje się że zwiększyła się ona znacząco tylko w dwóch województwach, tj. mazowieckim i dolnośląskim, a nieznaczny wzrost nastąpił w trzech regionach (łódzkim, małopolskim i wielkopolskim), natomiast w pozostałych jedenastu województwach wystąpił spadek relacji PKB per capita w stosunku do średniej krajowej.

Tabela 1. Zmiana relacji PKB per capita w 2004 i 2017 roku (Polska=100)

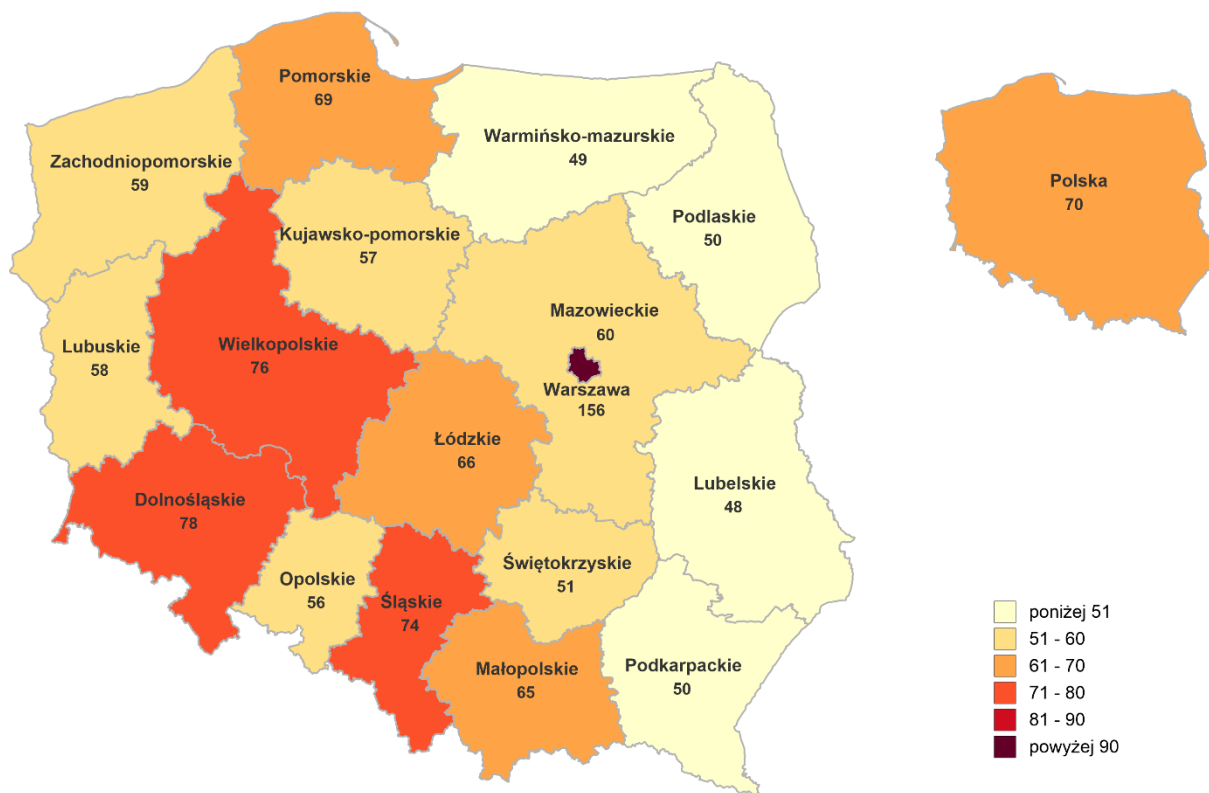
Lp.	Województwo	2004 (w %)	2017 (w %)	Różnica (w pp.)
1.	Dolnośląskie	101,2	110,5	9,3
2.	Mazowieckie	151,2	160,5	9,3
3.	Małopolskie	88,6	91,3	2,7
4.	Wielkopolskie	107,0	109,1	2,1

Lp.	Województwo	2004 (w %)	2017 (w %)	Różnica (w pp.)
5.	Łódzkie	91,9	93,0	1,1
6.	Pomorskie	98,2	96,6	-1,6
7.	Lubelskie	70,8	69,0	-1,8
8.	Podkarpackie	72,7	69,7	-3,0
9.	Podlaskie	73,7	69,7	-4,0
10.	Warmińsko-mazurskie	75,7	70,1	-5,6
11.	Opolskie	85,4	79,3	-6,1
12.	Lubuskie	88,7	82,6	-6,1
13.	Zachodniopomorskie	90,2	83,3	-6,9
14.	Kujawsko-pomorskie	88,1	80,9	-7,2
15.	Śląskie	111,5	103,6	-7,9
16.	Świętokrzyskie	79,6	71,4	-8,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Województwo warmińsko-mazurskie razem z pozostałymi czterema regionami Polski Wschodniej charakteryzuje najniższa w skali kraju relacja PKB per capita w stosunku do UE-28 według parytetu siły nabywczej waluty. W 2018 roku w województwie warmińsko-mazurskim udział PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca stanowił 49% wartości ogółem dla UE-28 i pod tym względem region Warmii i Mazur osiągnął współczynnik wyższy tylko od województwa lubelskiego. Wartość niniejszego wskaźnika w pozostałych trzech województwach Polski Wschodniej, tj. podkarpackim, podlaskim i świętokrzyskim, również oscylował wokół 50%.

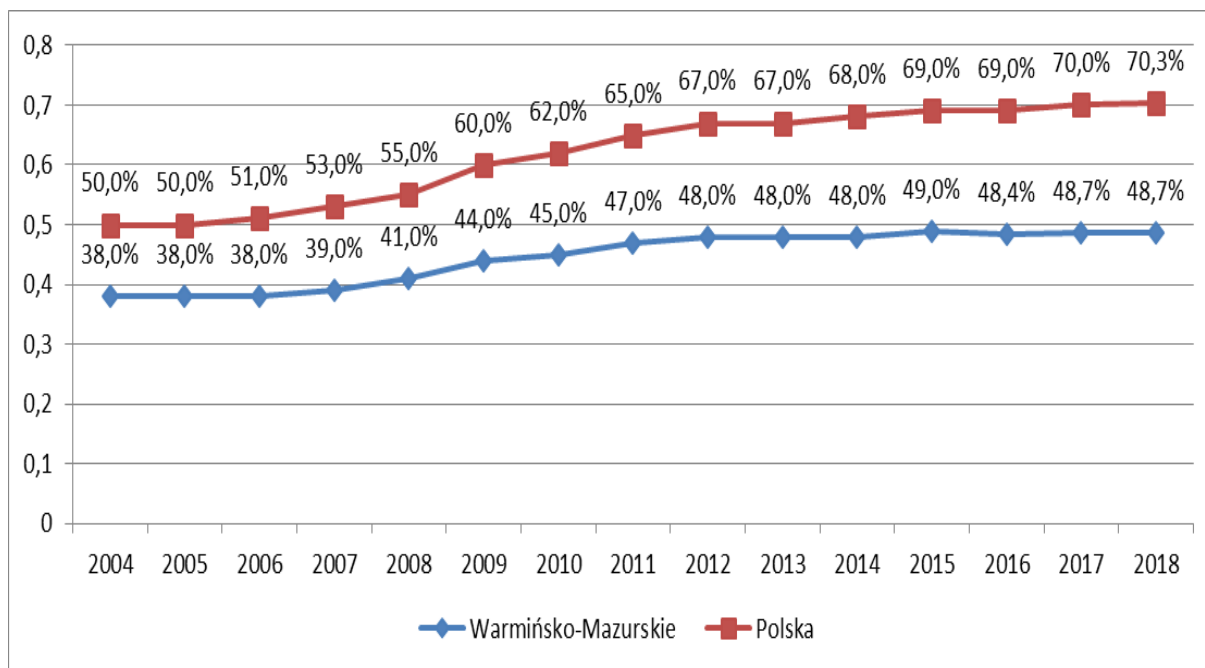
Mapa 1. Relacja PKB per capita do UE-28 według parytetu siły nabywczej w 2018 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Eurostat

Niemniej województwo warmińsko-mazurskie nadrabia dystans rozwojowy, ponieważ sukcesywnie wzrasta udział jego PKB per capita w stosunku do średniej europejskiej. Udział ten w 2004 roku kształtował się zaledwie na poziomie 38%, natomiast w 2018 roku jego wartość wzrosła do poziomu 49%, co oznacza wzrost wartości o 11 punktów procentowych. W analogicznym okresie udział PKB per capita w Polsce w stosunku do średniej unijnej zwiększył się prawie dwukrotnie, bo o 20 punkty procentowe, z 50% w 2004 roku do 70% w 2018 roku. Niniejsze dane świadczą o postępującym procesie konwergencji, czyli upodobniania się pod względem gospodarczym poszczególnych regionów Unii Europejskiej, a tym samym o poprawie warunków życia ludności w województwie warmińsko-mazurskim, które coraz bardziej zbliża się do standardów europejskich.

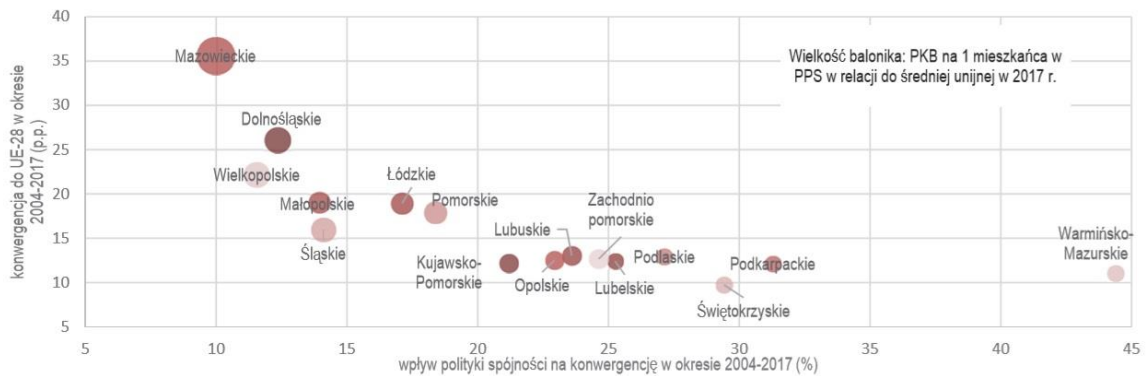
Wykres 3. Relacja PKB per capita do UE-28 według parytetu siły nabywczej waluty w latach 2004-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Bezspornie do poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego, w tym konwergencji z innymi regionami Unii Europejskiej, przyczyniło się wykorzystanie środków z funduszy unijnych. Jak wynika z raportu „Wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy Polski i regionów w latach 2004-2018”, przygotowanego na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Rozwoju Regionalnego, inwestycje finansowane funduszami unijnymi stanowiły znaczącą część inwestycji publicznych – w 2017 r. ich udział wynosił 58,1% ogółu inwestycji publicznych w regionie (przy średniej dla kraju wynoszącej 29,7%). W efekcie dystans PKB na mieszkańca (w PPS) pomiędzy województwem warmińsko-mazurskim a UE-28, zmalał o 11 p.p., z czego aż 45% (4,9 p.p.) było efektem realizacji polityki spójności. Jak pokazuje poniższa grafika województwo warmińsko-mazurskie w tempie zbliżonym do większości województw nadrabia dystans do średniej unijnej, jednakże wpływ polityki spójności był zdecydowanie największy w naszym regionie. Pokazuje to, jak dobrze wykorzystywane są fundusze unijne na Warmii i Mazurach.

Grafika 1. Wpływ polityki spójności na PKB per capita do UE-28 według parytetu siły nabywczej

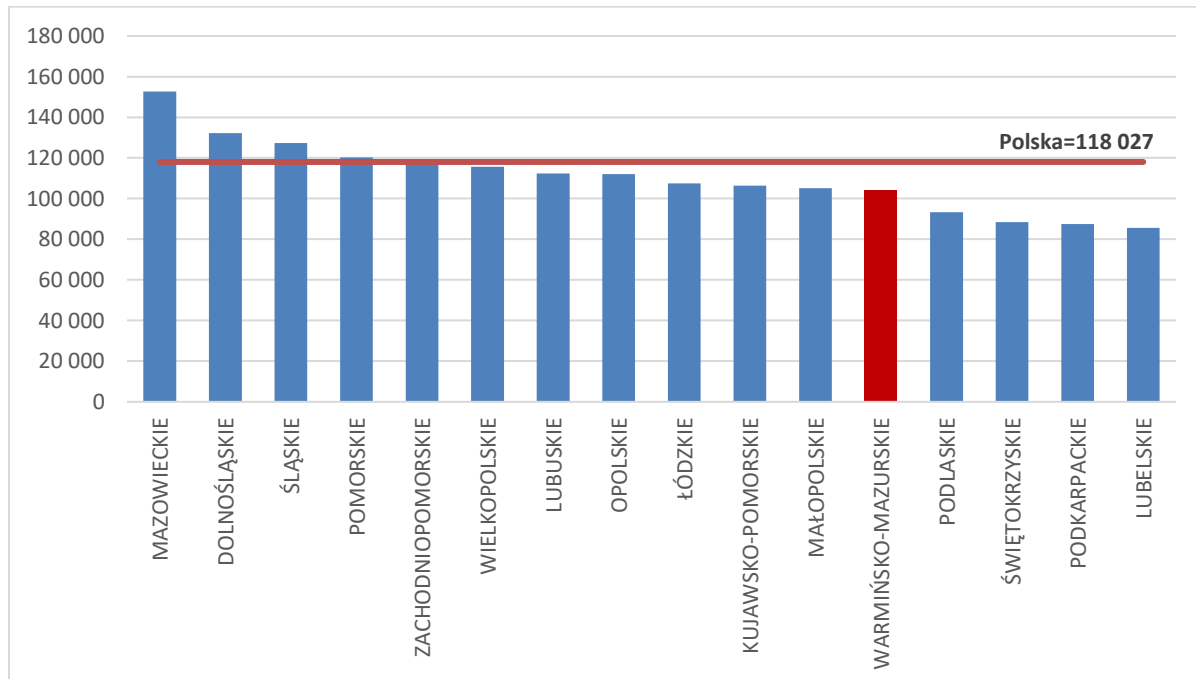

Źródło: z raportu „Wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy Polski i regionów w latach 2004-2018” (Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej)

Wartość dodana brutto (WDB)

Wartość dodana jest kolejnym z podstawowych wskaźników makroekonomicznych określających rozwój gospodarczy. Wartością dodaną określamy przyrost wartości dóbr który następuje w wyniku procesu twórczego. WDB stanowi sumę wartości dodanej brutto wszystkich sektorów lub gałęzi działalności gospodarczej. Wskaźnik wartości dodanej brutto jest również najczęściej stosowanym miernikiem produktywności i określa różnice między przychodami a kosztami poniesionymi na wytworzenie sprzedanych produktów lub usług w ciągu roku przez jednego zatrudnionego.

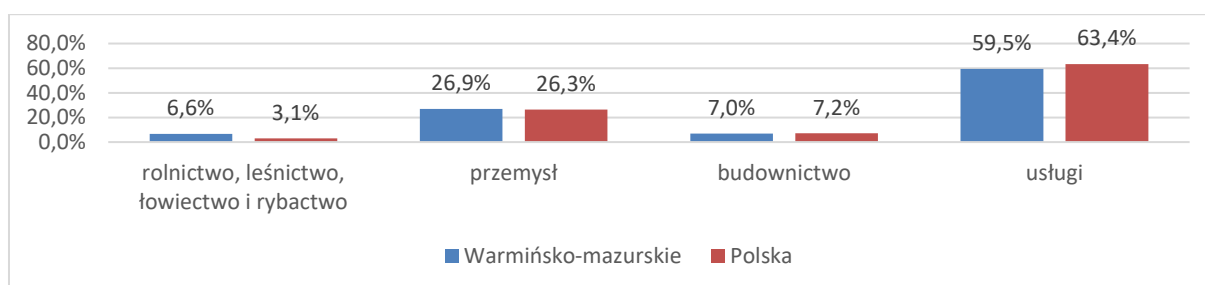
Wykres 4. Wartość dodana brutto na 1 pracującego w cenach bieżących w 2017 roku (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Analizując ten wskaźnik można zauważyć, że województwo warmińsko-mazurskie osiągnęło wartość wyższą niż województwa: podlaskie, świętokrzyskie podkarpackie czy lubelskie. Należy jednak zwrócić uwagę, że osiągnięta wartość wskaźnika (88% średniej krajowej wartości dodanej) jest o wiele bliższa takim województwom jak małopolskie (89%), kujawsko-pomorskie (90,1%) czy łódzkie (91,1%).

Wykres 5. Wartość dodana brutto w podziale na sektory gospodarki w 2017 roku

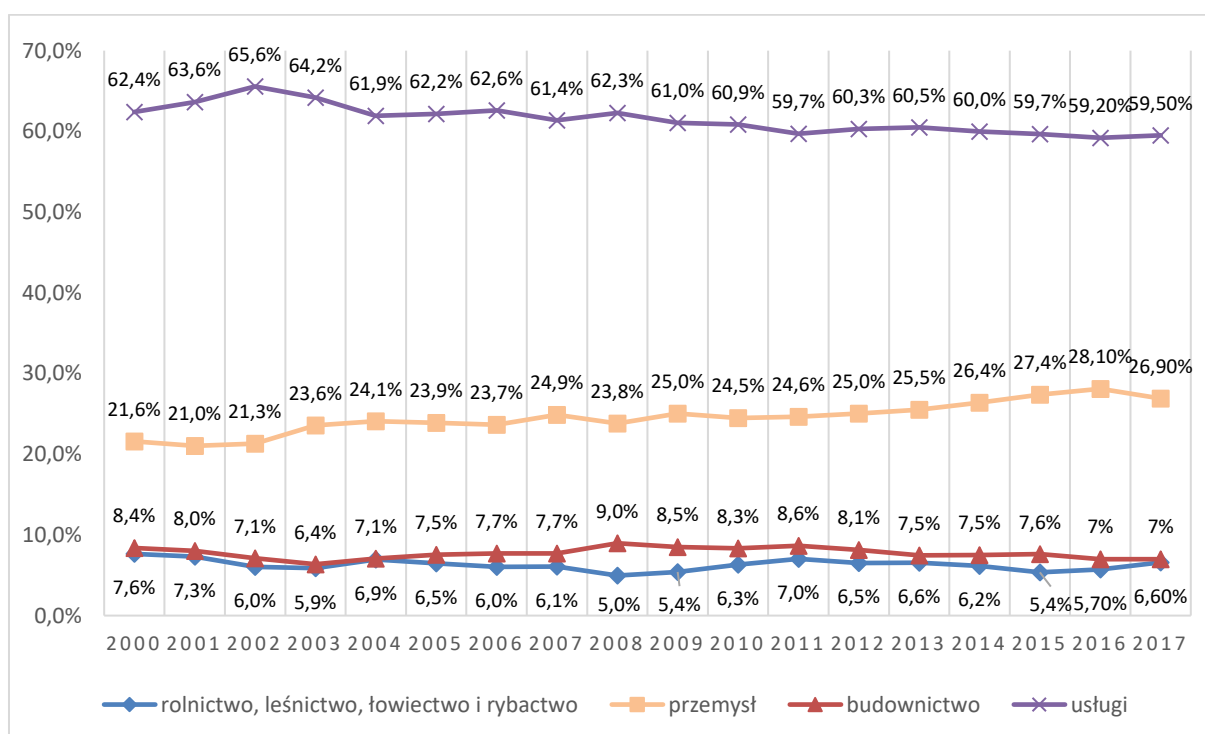

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Analizując strukturę udziału poszczególnych sektorów w wytworzeniu wartości dodanej brutto w województwie warmińsko-mazurskim okazuje się, że jest ona podobna do struktury krajowej – największy udział ma sektor usługowy. Sektor przemysłowy generuje około ¼ wartości WDB, budownictwo odpowiada za 7%, a najmniejszy udział w tworzeniu WDB ma rolnictwo. Chociaż udział rolnictwa jest najniższy w strukturze WDB województwa, jest relatywnie wysoki w stosunku do struktury innych województw (6,6%). Odsetek ten jest ponad dwukrotnie wyższy niż średnio w kraju i drugi co do wielkości w gronie szesnastu województw.

Badając zmiany w strukturze WDB w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2004-2017 okazuje się, że jest ona dość stała i nie zmienia się znacząco w czasie. Aczkolwiek w analizowanym okresie widoczny jest niewielki spadek odsetka usług w tworzeniu WDB (z 61,9% w 2004 r. do 59,5% w 2017 r.) oraz wzrostu łącznego odsetka przemysłu i budownictwa (z 31,2% w 2004 r. do 33,9% w 2017 r.). Jest to pozytywna tendencja, ponieważ zwiększenie produktywności przemysłu jest konieczne, aby wesprzeć wzrost gospodarczy i poprawę sytuacji na rynku pracy. Dlatego przemysł znajduje się na pierwszym planie w nowym modelu wzrostu dla gospodarki UE, jaki przedstawiono w strategii Europa 2020.

Wykres 6. Struktura WDB w województwie warmińsko mazurskim w latach 2004-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

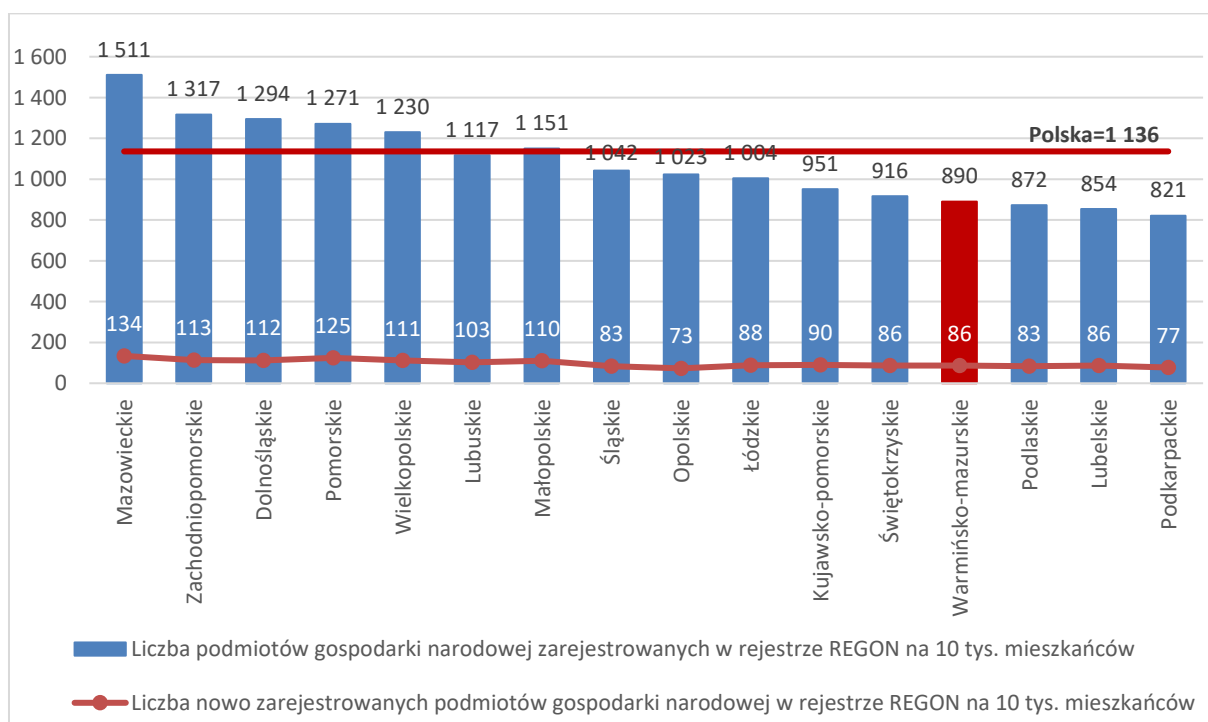
1.2. Przedsiębiorczość, inwestycje i innowacje

Liczba i struktura podmiotów gospodarczych

Przedsiębiorczość stanowi istotny czynnik stymulujący wzrost regionów, ponieważ powstanie nowych przedsiębiorstw jest jednym z głównych czynników tworzenia miejsc pracy. Mając na uwadze powyższe należy zauważyć, że w gospodarce województwa warmińsko-mazurskiego utrzymuje się stały rozwój przedsiębiorczości. Świadczy o tym między innymi fakt, że na koniec 2019 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 131 908 podmiotów gospodarczych – oznacza to wzrost liczby podmiotów w stosunku do roku 2016 o 7 621 jednostek, tj. o 6,13%. W analogicznym okresie w Polsce wartość ta zwiększyła się o 272 225 jednostek, tj. o 6,42%, co dowodzi o podobnym tempie rozwoju przedsiębiorczości średnio w kraju i w województwie warmińsko-mazurskim. Pod względem procentowego przyrostu jednostek gospodarczych (w latach 2016-2019) województwo warmińsko-mazurskie wypada lepiej od województw o zbliżonym poziomie rozwoju gospodarczego, takich jak: opolskie (2,88%), lubuskie (4,85%), podlaskie (5,62%), czy świętokrzyskie (4,83%), ale również od województw dużo bardziej rozwiniętych gospodarczo jak: zachodniopomorskie (3,19%), śląskie (3,14%), kujawsko-pomorskie (4,87%) czy łódzkie (4,54%).

Pomimo zwiększającej się liczby firm w regionie, województwo warmińsko-mazurskie nadal charakteryzuje się dość niskim stopniem przedsiębiorczości ludności. W 2018 roku na Warmii i Mazurach na 10 tysięcy ludności wpisanych do rejestru REGON było 890 podmiotów gospodarczych, co plasuje region na 13. miejscu w kraju. Średnio w Polsce wskaźnik ten wynosił 1 136 przedsiębiorstwa na 10 tys. mieszkańców. Gorsza sytuacja występowała w województwach podlaskim (872), lubelskim (854) i podkarpackim (821). W 2019 roku w województwie warmińsko-mazurskim powstały średnio 84 nowe podmioty gospodarcze na 10 tys. mieszkańców co oznacza przyrost o 20% w stosunku do roku 2005, co jest wynikiem niższym od średniej krajowej, która wynosi 43,5%.

Wykres 7. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w 2018 roku

Źródło: obliczenia własne na podstawie GUS BDL

Z powyższych danych wynika, że poziom przedsiębiorczości w województwie warmińsko-mazurskim na tle kraju jest relatywnie niski, a gospodarka pozostawiona sama sobie nie wypełnia luki w tym zakresie. Stąd też potrzebna jest zewnętrzna interwencja, która przyczyni się do zwiększenia liczby podmiotów gospodarczych w województwie warmińsko-mazurskim, a tym samym spowoduje poprawę sytuacji na rynku pracy. Wypełnienie luki w powstawaniu nowych firm jest możliwe dzięki realizacji działań zawartych m.in. w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, który między innymi zakłada tworzenie i wsparcie nowych podmiotów gospodarczych na Warmii i Mazurach ¹. Do końca 2019 roku dzięki RPO powstały 2994 przedsiębiorstwa, a kolejnych 173 objętych zostały wsparciem w początkowej fazie rozwoju.

Analizując strukturę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w województwie warmińsko-mazurskim ze względu na liczbę pracujących okazują się, że jest ona bardzo zbliżona do struktury krajowej z minimalną przewagą podmiotów małych i średnich. Największy odsetek firm w regionie Warmii i Mazur stanowią mikro przedsiębiorstwa (96,03%) zatrudniające do 9 osób. Drugą co do wielkości grupę stanowią małe przedsiębiorstwa (3,17%) zatrudniające od 10 do 49 osób. Najmniejszy odsetek stanowią firmy średnie (0,71%) zatrudniające od 50 do 249 pracowników oraz firmy duże (0,072%) zatrudniające powyżej 250 pracowników.

Tabela 2. Podmioty gospodarcze wg klas wielkości

Wyszczególnienie	Mikro	Małe	Średnie	Duże
Polska	96,26%	3,02%	0,61%	0,08%
Warmińsko-mazurskie	96,03%	3,17%	0,71%	0,072%

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

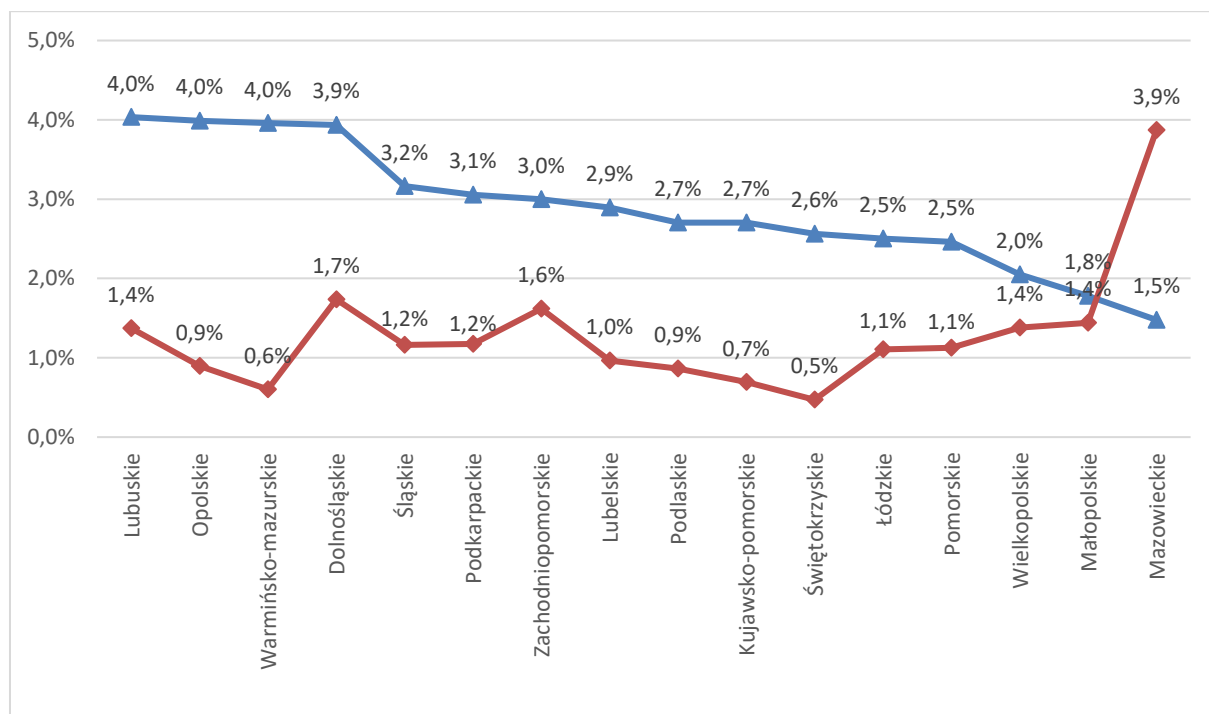
Województwo warmińsko-mazurskie odznacza się na tle kraju najwyższym odsetkiem publicznych podmiotów gospodarczych. W 2019 roku firmy z sektora publicznego stanowiły 3,74% ogółu podmiotów gospodarczych z regionu Warmii i Mazur, przy średniej krajowej wynoszącej 2,48%. Z kolei pod względem podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego województwo warmińsko-mazurskie oraz województwo świętokrzyskie osiągają najniższą wartość wskaźnika w skali całego kraju (1,7 na 10 000 mieszk.). Średnia krajowa dla województw pod względem udziału w strukturze przedsiębiorstw podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego wynosi natomiast 7,3 na 10 000 mieszk.

W nowoczesnej gospodarce stosunkowo wysoki odsetek podmiotów państwowych jest mało pożądany, ponieważ to głównie firmy sektora prywatnego generują PKB, a także muszą konkurować na rynku z innymi podmiotami, aby się utrzymać. W tym celu zmuszone są one m.in. do szukania nowych i/lub tańszych metod produkcji, przez co następuje rozwój innowacyjności. W przypadku przedsiębiorstw sektora publicznego takie zależności nie muszą występować, bo zawsze istnieje możliwość pokrycia deficytów wynikających z prowadzenia działalności gospodarczej z budżetu państwa. Niemniej jednak w województwie warmińsko-mazurskim widoczny jest sukcesywny spadek udziału publicznych podmiotów gospodarczych w strukturze przedsiębiorstw – od wejścia Polski do Unii Europejskiej (2004 r.) odsetek ten zmniejszył się z 6,2% do 4% w 2018 roku. Z drugiej strony województwo warmińsko-mazurskie powinno dążyć do zwiększenia udziału w strukturze przedsiębiorstw, podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego. Przedsiębiorstwa

¹ Wsparcie finansowe osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej przewidziano w osi 10 „Regionalny rynek pracy” RPO WiM 2014-2020 (PI 10i oraz 10iii), natomiast w osi 1 „Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur” RPO WiM 2014-2020 zaplanowano wsparcie inkubowania nowych przedsiębiorstw i środki na rozwój dla firm w początkowej fazie istnienia (PI 3a).

z kapitałem zagranicznym stanowią dla gospodarki regionu nie tylko potencjał nowych miejsc pracy czy napływu kapitału zagranicznego, ale również inwestycje które mogą się wiązać z napływem innowacyjnych technologii czy know-how, których wprowadzenie może się przyczynić do zmniejszenia luki inwestycyjnej, modernizacji gospodarki regionu czy poprawy konkurencyjności.

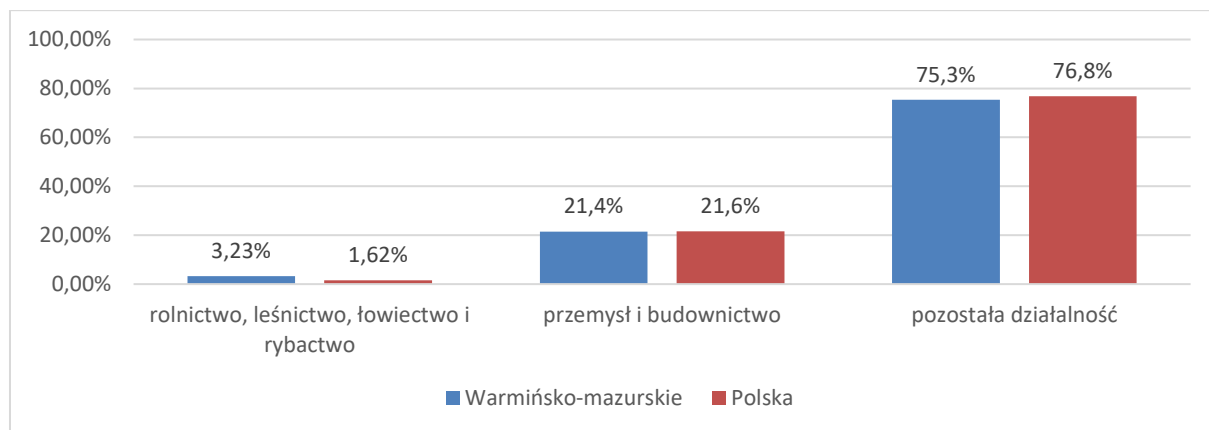
Wykres 8. Udział w strukturze przedsiębiorstw podmiotów sektora publicznego i podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego (2018)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Struktura podmiotów gospodarczych według rodzajów działalności w województwie warmińsko-mazurskim niewiele różni się od struktury krajowej, aczkolwiek w regionie Warmii i Mazur odsetek podmiotów gospodarczych wpisujących się w działalność rolniczą (3,23%) jest dwukrotnie wyższy niż średnio w kraju (1,62%) – pod względem tego odsetka, województwo warmińsko-mazurskie zajmuje pierwsze miejsce w kraju. Udział podmiotów gospodarczych z grupy przemysł i budownictwo oraz usługi jest natomiast niewiele mniejszy niż średnia krajowa.

Wykres 9. Struktura podmiotów gospodarczych według grup rodzajów działalności PKD (2018 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

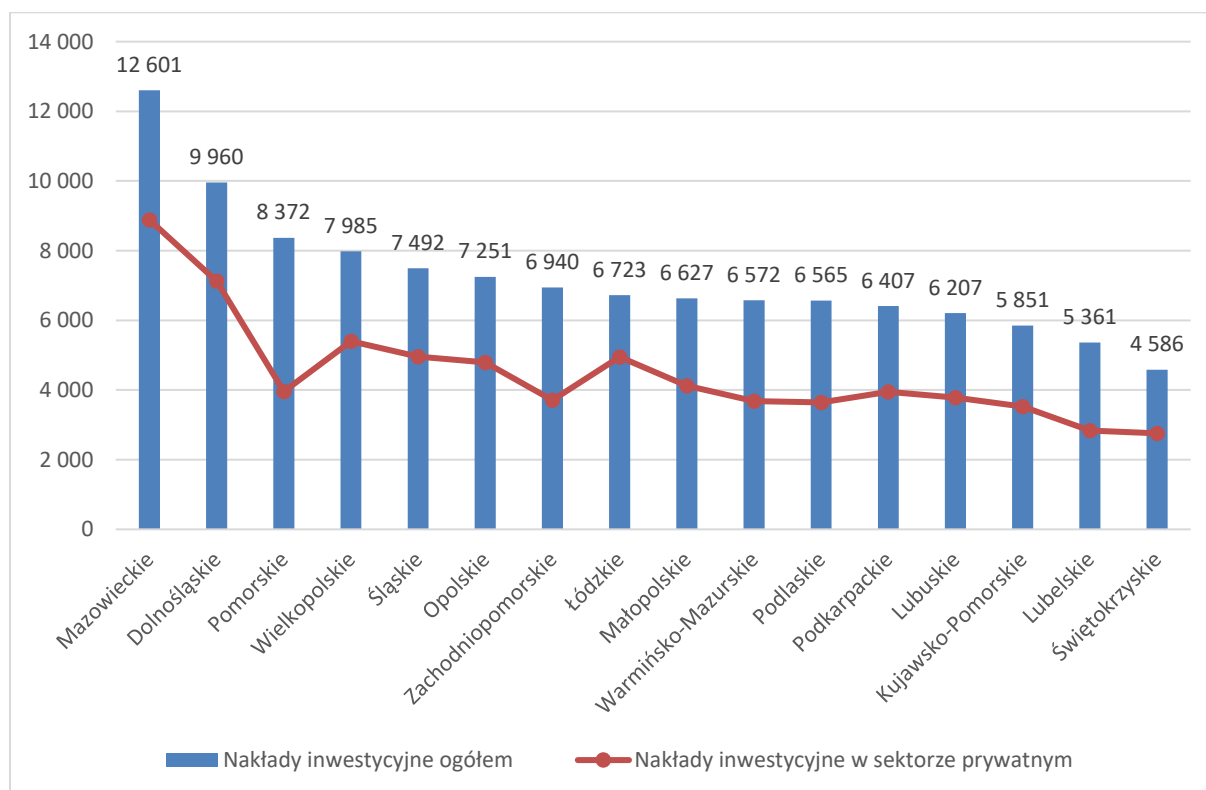
Inwestycje

Nakłady inwestycyjne ponoszone są w związku z wymianą zużytych zasobów, środków produkcji lub ich powiększaniem. Pierwsze umożliwiają przedsiębiorstwom utrzymanie produkcji na dotychczasowym poziomie, drugie – umożliwiają jej wzrost. Bez inwestycji, czyli nakładów na budynki, maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia czy środki transportu, trudno mówić o rozwoju przedsiębiorstw. Wysokość nakładów inwestycyjnych jest jedną z ważnych miar rozwoju regionów, ponieważ pokazuje ona zaangażowanie kapitału w rozwój gospodarczy.

W 2018 roku nakłady inwestycyjne w województwie warmińsko-mazurskim wynosiły ok 1,5 mld zł, co stanowiło 1,24 % ogółu nakładów inwestycyjnych poniesionych w kraju. Niższym odsetkiem charakteryzowały się województwa: opolskie (1,16%) podlaskie (1,18%) oraz świętokrzyskie (0,92%).

Nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa warmińsko-mazurskiego w 2018 roku wynosiły 6 572 zł, a ich wartość osiągnęła 83,4% wartości średniej krajowej - co plasuje województwo na 10. miejscu w kraju. Pod tym względem gorzej od Warmii i Mazur wypadły pozostałe województwa Polski Wschodniej oraz województwo lubuskie i kujawsko-pomorskie. Analizując relację nakładów inwestycyjnych sektora prywatnego do wartości PKB województwa, warmińsko-mazurskie w 2017 r. osiąga wynik wyższy od województwa: kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, świętokrzyskiego i zachodniopomorskiego (8,1%). Wynik ten nie odbiega znacząco od średniej krajowej wynoszącej 9%. Sytuacja w odniesieniu do 2013 roku, uległa znaczącej poprawie. W krótkim okresie wartość nakładów inwestycyjnych w sektorze prywatnym na 1 mieszkańca w relacji do PKB wzrosła z 6,8% w 2013 roku do 8,1% w 2018 roku. Z powyższych danych wynika, że przedsiębiorcy sektora prywatnego zaczęli chętniej inwestować, co w konsekwencji przekłada się na wyższe tempo rozwoju gospodarczego.

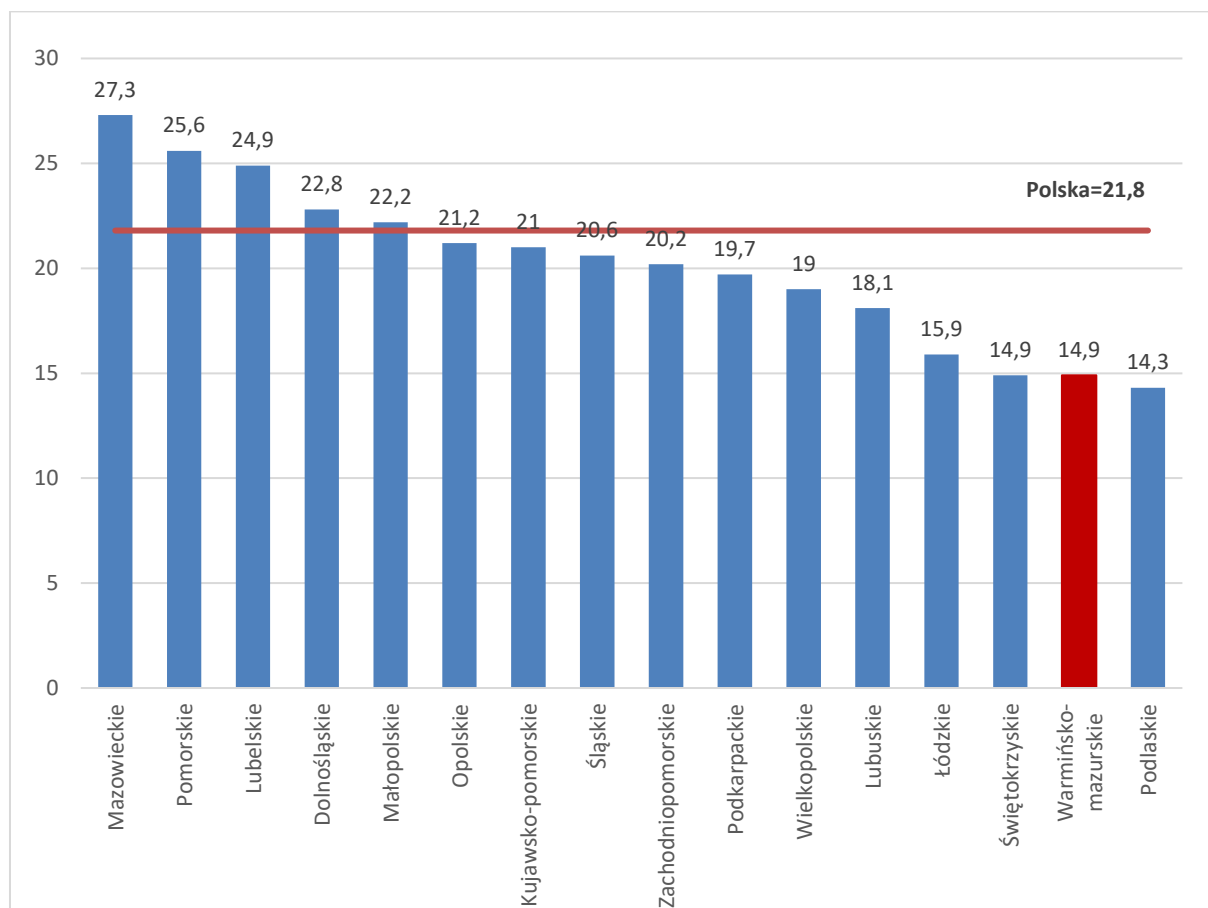
Wykres 10. Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Analizując średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw, region Warmii i Mazur wypada lepiej jedynie od województwa świętokrzyskiego. W 2018 r. tylko nieco ponad 14,9% przedsiębiorstw w województwie warmińsko-mazurskim jest innowacyjnych. Średnia krajowa tego wskaźnika jest dużo wyższa i wynosi 21,8%. Województwami, które osiągnęły najwyższy poziom tego wskaźnika są: pomorskie (25,6%) i mazowieckie (27,3%).

Wykres 11. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw w 2018 roku (w %)

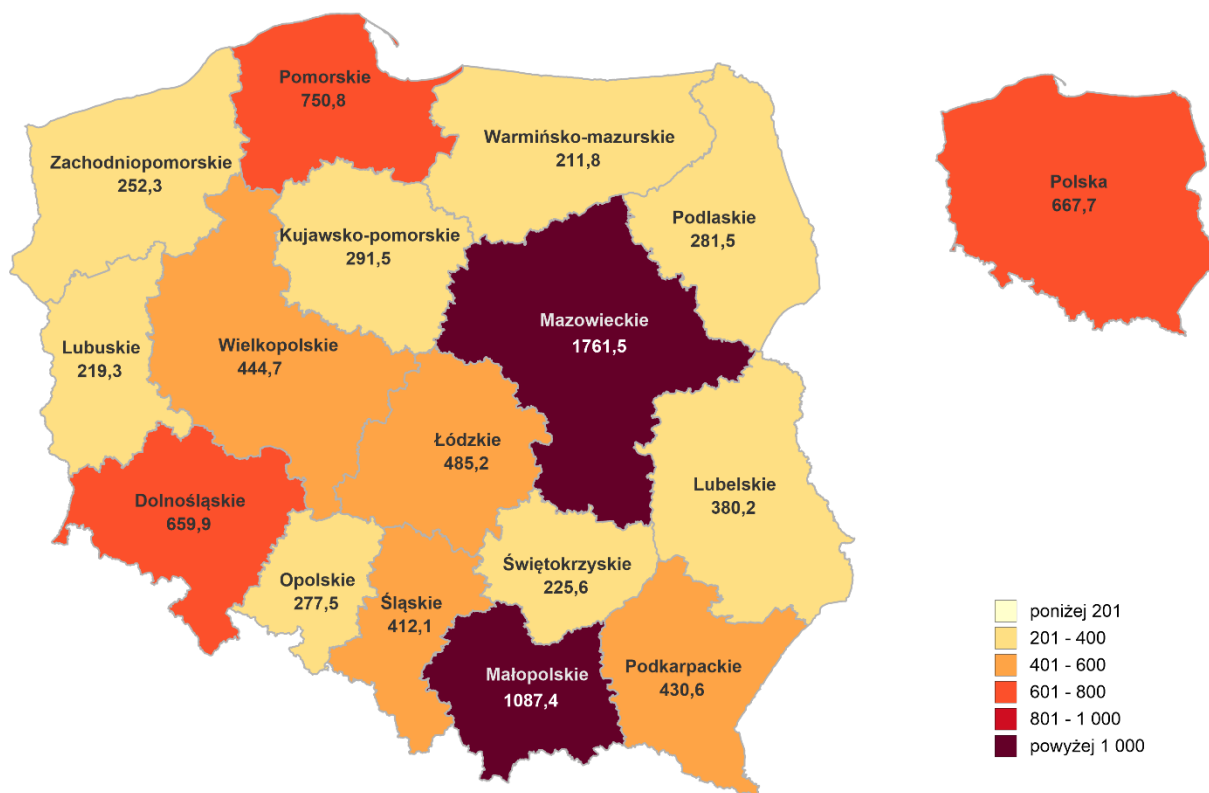

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Jednym z najważniejszych wskaźników w sferze innowacyjności w wymiarze regionalnym jest wysokość wydatków na działalność badawczo-rozwojową (B+R), które przekładają się na wzrost liczby i wartości innowacji oraz pozwalają na wykorzystanie potencjału sektora nauki dla budowania rozwoju gospodarczego, a także wpływają na postęp techniczny.

W 2018 roku nakłady na działalność B+R w województwie warmińsko-mazurskim wynosiły 303,2 mln zł co stanowiło zaledwie 1,18% nakładów krajowych. Należy zauważyć jednak, że wydatki na B+R charakteryzują się wysoką koncentracją regionalną, ponieważ 37% z nich ponoszonych jest tylko w województwie mazowieckim. Na drugim miejscu znalazło się województwo małopolskie (14,4% nakładów krajowych), które skupiało ponad dwukrotnie mniej wydatków niż to miało miejsce w województwie mazowieckim. Stąd też należy stwierdzić, że w przypadku działalności badawczo-rozwojowej w Polsce, mamy do czynienia z polaryzacją, gdzie po jednej stronie mamy województwa mazowieckie i małopolskie, a po drugiej resztę kraju.

Mapa 2. Nakłady na B+R na 1 mieszkańca w 2018 (w zł)

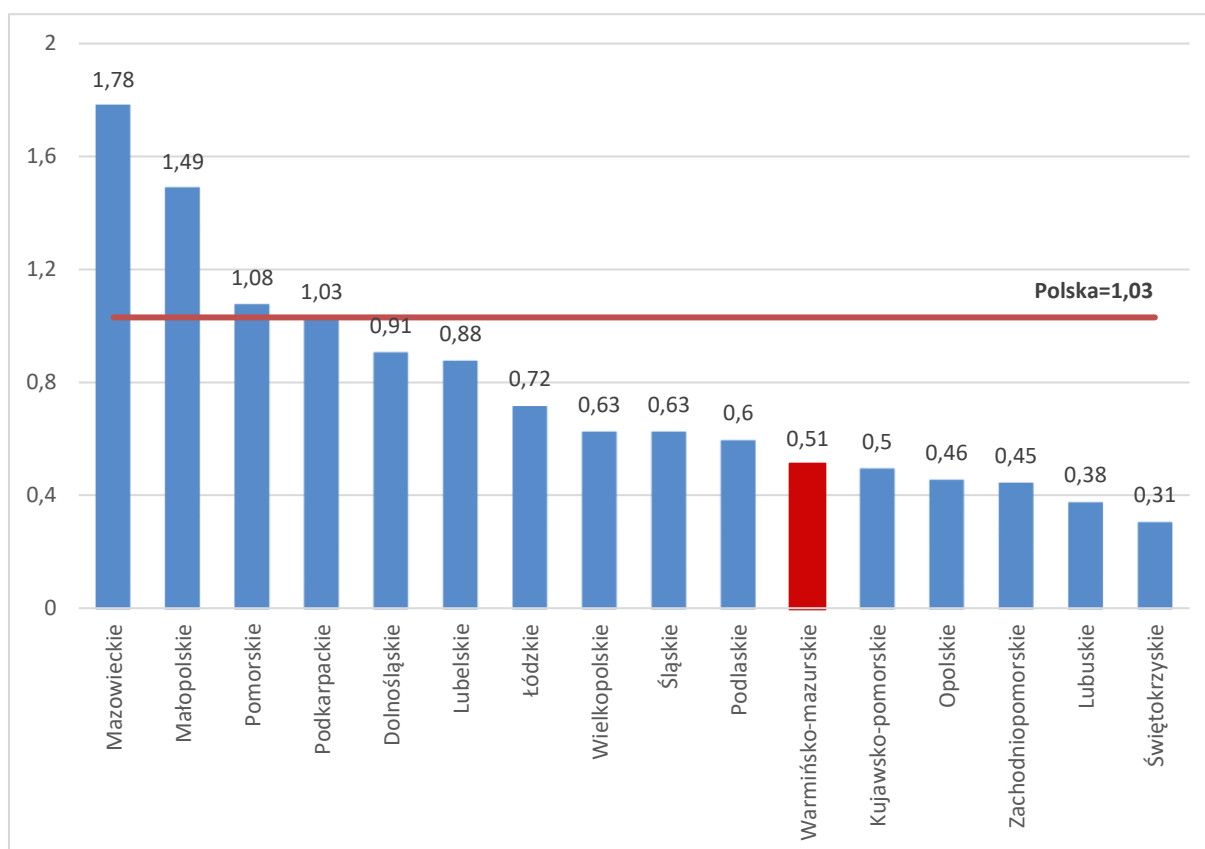
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Nakłady na B+R w przeliczeniu na jednego mieszkańca w województwie warmińsko-mazurskim w 2018 roku wynosiły 211 zł, co stanowiło 31,6% średniej krajowej kształtującej się na poziomie 667,7 zł. Pod tym względem województwo zajęło ostatnie miejsce w kraju. Niskie nakłady na B+R per capita odnotowano w województwie zachodniopomorskim (252,3 zł), świętokrzyskim (225,6 zł), lubuskim (219,3 zł), najwyższe zaś w województwach mazowieckim (1 761,5 zł) i małopolskim (1 087,4 zł).

Ważnym wskaźnikiem przedstawiającym skalę rozwoju innowacyjności w regionach są nakłady na działalność badawczo-rozwojową wyrażone jako procent PKB. W województwie warmińsko-mazurskim nakłady te w 2017 roku stanowiły 0,51% PKB, co plasowało region na 11. miejscu w kraju. Największy odsetek odnotowano natomiast w województwie małopolskim (1,85%), mazowieckim (1,78%) i pomorskim (1,08%) – województwach, w których ulokowane są komercyjne centra badawcze przedsiębiorstw prywatnych. W skali kraju udział nakładów na B+R w PKB kształtował się na poziomie 1%.

Mając na uwadze, że najwięcej nakładów na działalność B+R ponoszonych jest w województwie mazowieckim i małopolskim, to także i tam przypada najwięcej osób zatrudnionych w działalności B+R w przeliczeniu na tysiąc osób aktywnych zawodowo. W 2018 roku na Mazowszu wskaźnik ten wyniósł 16,7, a w Małopolsce 11,4. W województwie warmińsko-mazurskim wartość wskaźnika osiągnęła poziom 3,4 – wynik ponad dwukrotnie niższy niż średnia krajowa (7,7). Województwami które wypadły gorzej od Warmii i Mazur są świętokrzyskie (2,3) i lubuskie (2,5).

Wykres 12. Nakłady na działalność B+R jako % PKB w 2017 roku (w %)

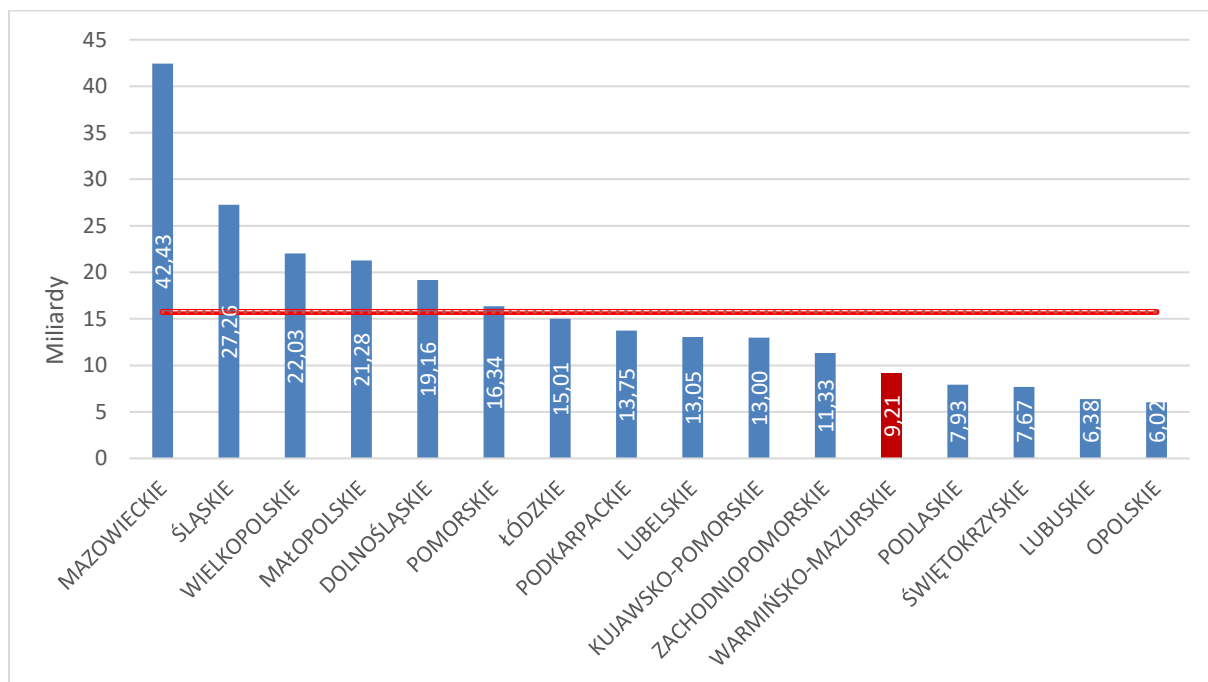
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

1.3. Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Poziom zamożności mieszkańców niewątpliwie wpływa na sytuację budżetową jednostek samorządu terytorialnego (JST), jednocześnie stan finansów JST determinuje poziom życia mieszkańców. Jest to spowodowane tym, że im wyższe są wpływy do budżetu, tym większe mogą być inwestycje poczynione w infrastrukturę techniczną, społeczną i mieszkaniową, a także mogą być realizowane działania zmierzające do poprawy sytuacji osób najmniej zamożnych (np. projekty integracji społeczno-zawodowej). Wszystko to w konsekwencji przekłada się na dalszy wzrost poziomu życia mieszkańców. Jeżeli natomiast wpływy do budżetu są niewielkie, wówczas odczuwalny jest brak środków na inwestycje poprawiające stopę życiową mieszkańców, przy czym zwiększają się wydatki związane ze wsparciem osób zagrożonych ubóstwem i/lub bezrobociem. W praktyce dylematy związane z zagospodarowaniem pieniędzy publicznych wynikają głównie stąd, że zasoby finansowe są ograniczone, w odróżnieniu do potrzeb społeczno-gospodarczych.

W 2018 roku w województwie warmińsko-mazurskim łączne dochody budżetów JST (116 gmin, 19 powiatów, 2 miast na prawach powiatu i samorządu województwa) wyniosły ponad 9 mld zł i od czasu wejścia Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. wzrosły o 265%. Jednocześnie wydatki z budżetów JST w 2018 roku wynosiły 9,6 mld zł i wzrosły o 272% w porównaniu do 2004 roku. Zestawiając dochody budżetowe i wydatki okazuje się, że województwo warmińsko-mazurskie od 2009 roku zmagają się z deficytem budżetowym który średnio wynosił prawie 231 mln zł. Największy deficyt JST został odnotowany w 2010 r. w którym wyniósł ponad 711 mln zł.

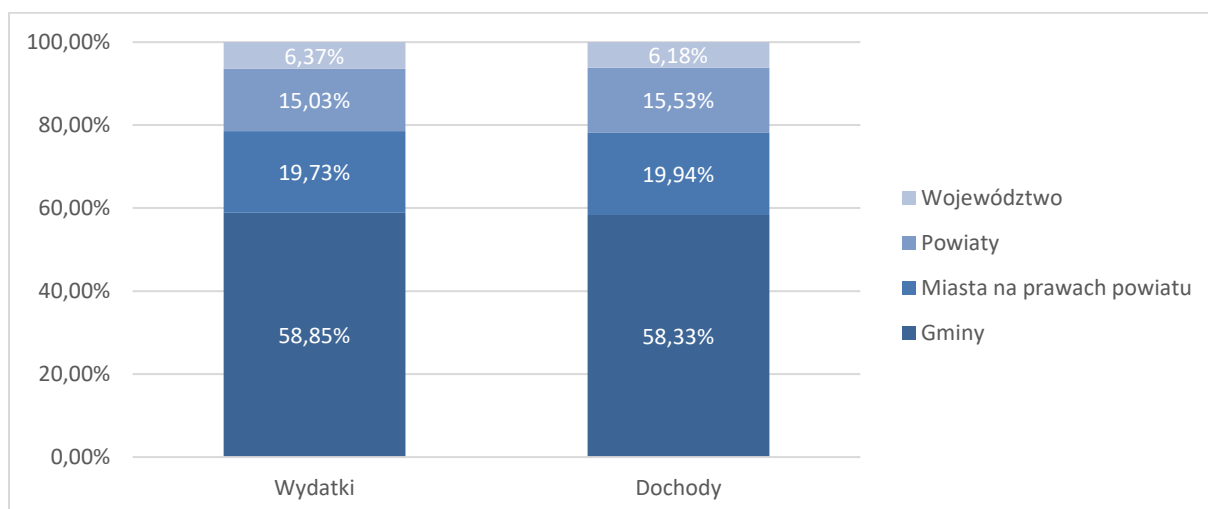
Wykres 13. Dochody jednostek samorządu terytorialnego w poszczególnych województwach w 2018 roku (w mld zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Nieco ponad 9 mld zł dochodów warmińsko-mazurskich jednostek samorządu terytorialnego plasuje region na 12. miejscu w kraju. Warmia i Mazury dysponują dochodami wyższymi niż województwa: podlaskie (7,93 mld zł), świętokrzyskie (7,67 mld zł), lubuskie (6,38 mld zł) i opolskie (6,02 mld zł). Średnie dochody JST w województwach wynoszą około 15,74 mld zł natomiast województwo warmińsko-mazurskie osiąga niecałe 59% tej wartości. Największymi dochodami dysponują JST w województwie mazowieckim i śląskim – stanowią one ponad ¼ wszystkich krajowych dochodów jednostek samorządu terytorialnego.

Wykres 14. Struktura dochodów i wydatków jednostek samorządu terytorialnego w województwie warmińsko-mazurskim w 2018 roku

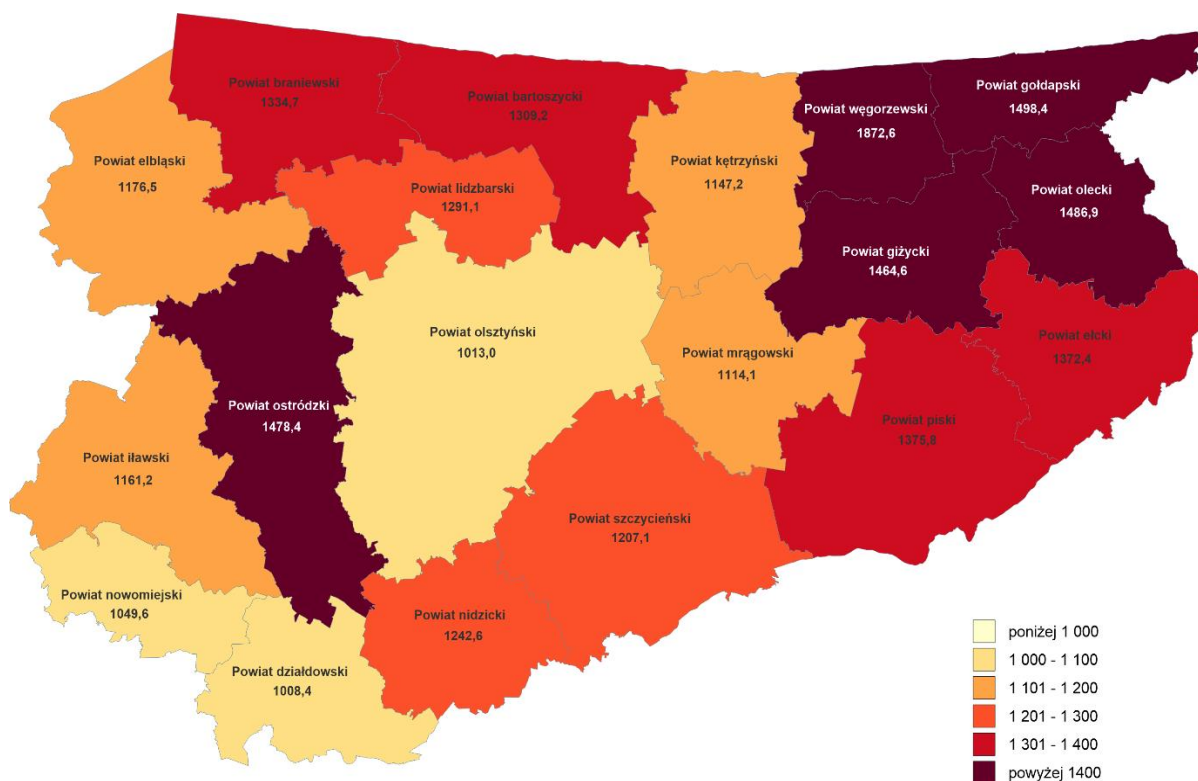

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Analizując strukturę dochodów i wydatków JST w województwie warmińsko-mazurskim okazuje się, że największy w niej udział mają gminy, które odpowiadają za blisko 59% budżetu JST w regionie. Na drugim miejscu znalazły się miasta na prawach powiatu, odpowiadające za prawie 20% ogółu dochodów i wydatków budżetowych JST. W dalszej kolejności uplasowały się powiaty (ok. 15%) i województwo (ok. 6%).

Pod względem dochodów powiatów na 1 mieszkańca województwo warmińsko-mazurskie plasuje się na 1 miejscu w kraju osiągając średnią wartość 1 257,81 zł i odpowiadają 116% średniej krajowej. Najwyższe dochody na 1 mieszkańca odnotowano w powiatach: węgorzewskim (1 872,58 zł), gołdapskim (1 498,42 zł), oleckim (1 486,91 zł) i ostródzkim (1 478,41 zł), natomiast najniższe w działdowskim (1008,39 zł), olsztyńskim (1013,04 zł) i nowomiejskim (1049,63 zł).

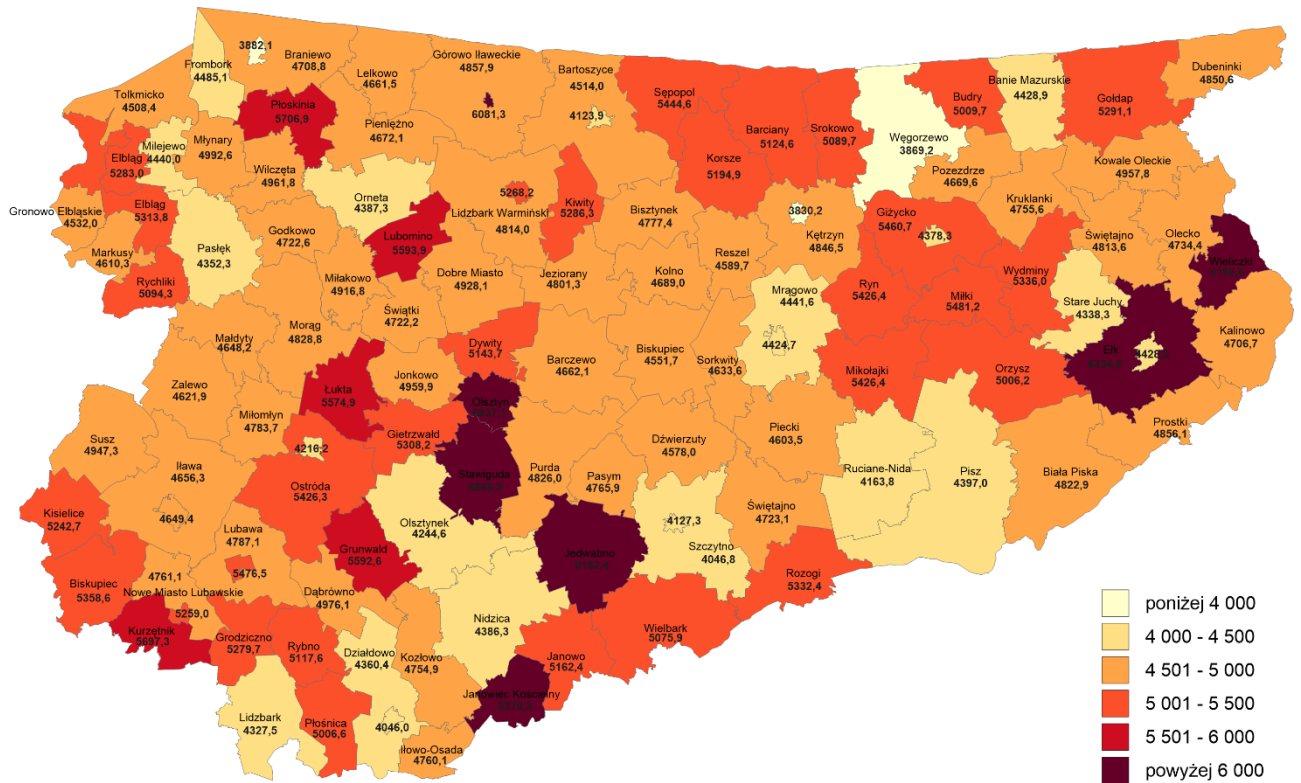
Mapa 3. Dochody powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2018 roku (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Gminy o najwyższych dochodach nie pokrywają się z obszarami powiatów które wypadają najlepiej pod tym samym względem. Najwyższe dochody w województwie na 1 mieszkańca osiągnęło miasto Olsztyn (6 937,07 zł). Innymi gminami które osiągnęły wysokie dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca były Stawiguda (6 868,92 zł), Janowiec Kościelny (6 379,32 zł) i miasto Ełk (6 334,81 zł). Najmniejsze dochody na 1 mieszkańca osiągnęły gminy miejskie Kętrzyn (3 830,16 zł), Węgorzewo (3 869,22 zł), Braniewo (3 882,13 zł) i Działdowo (4 045,96 zł). Średnie dochody gmin w województwie warmińsko-mazurskim wynoszą 5 039,81 zł co plasuje region na 12. miejscu w kraju.

Mapa 4. Dochody gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2018 roku (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

2. SPOŁECZEŃSTWO

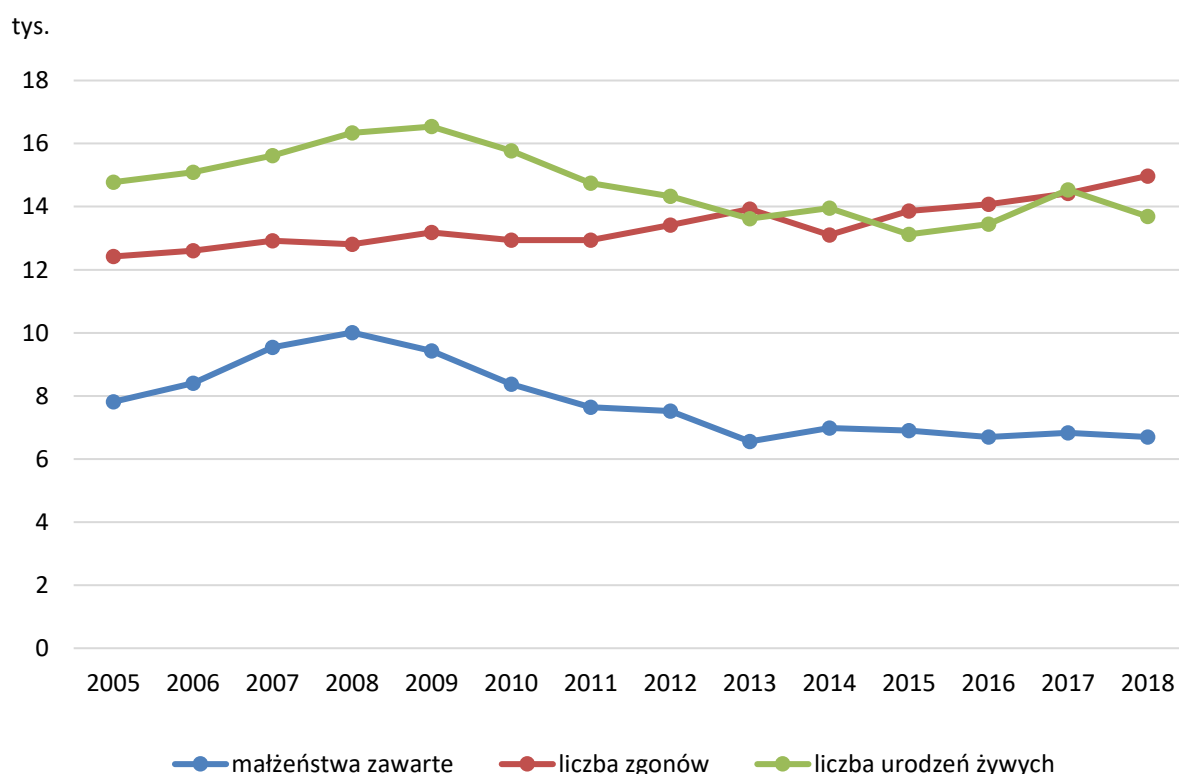
2.1. Demografia i migracje

Przyrost naturalny, migracje oraz struktura społeczna wraz z rozmieszczeniem w przestrzeni są uzależnione od wielu czynników, przede wszystkim społecznych, ekonomicznych i socjologicznych. W województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r. mieszkało 1,43 mln osób, co stanowi 3,72% mieszkańców całego kraju. Spośród wszystkich mieszkańców, 51% stanowiły kobiety, a 49% mężczyźni. Od wielu lat obserwuje się spadek liczby ludności na Warmii i Mazurach i tylko od 2013 r. populacja zmniejszyła się o niemal 18 tys. osób. Przyczyną jest m.in. wzrost liczby zgonów i spadek liczby urodzeń, co spowodowało, że przyrost naturalny z każdym rokiem malał.

W 2015 r. liczba zgonów przewyższyła liczbę urodzeń w regionie, a negatywny trend został odwrócony jedynie w 2017 r., co zaprezentowano na wykresie 15. W 2018 r. zarejestrowano 13 687 tys. żywych urodzeń, a liczba zgonów wyniosła 14 973 tys. Przyrost naturalny w województwie był ujemny i wyniósł -1 286, co oznacza jednocześnie przyrost naturalny na poziomie -0,9 na 1000 mieszkańców regionu Warmii i Mazur.

W podziale na powiaty, w 2018 r. najwięcej ludności przybyło w m. Olsztyn oraz w powiecie iławskim, gdzie przyrost naturalny wyniósł odpowiednio 393 i 157. Największy ujemny przyrost naturalny odnotowano natomiast w m. Elbląg, w którym wyniósł -409. Po raz pierwszy od 2005 r. ujemny przyrost naturalny odnotowano natomiast w powiecie olsztyńskim i wyniósł on -196.

Wykres 15. Małżeństwa, zgony i urodzenia żywe w województwie warmińsko-mazurskim

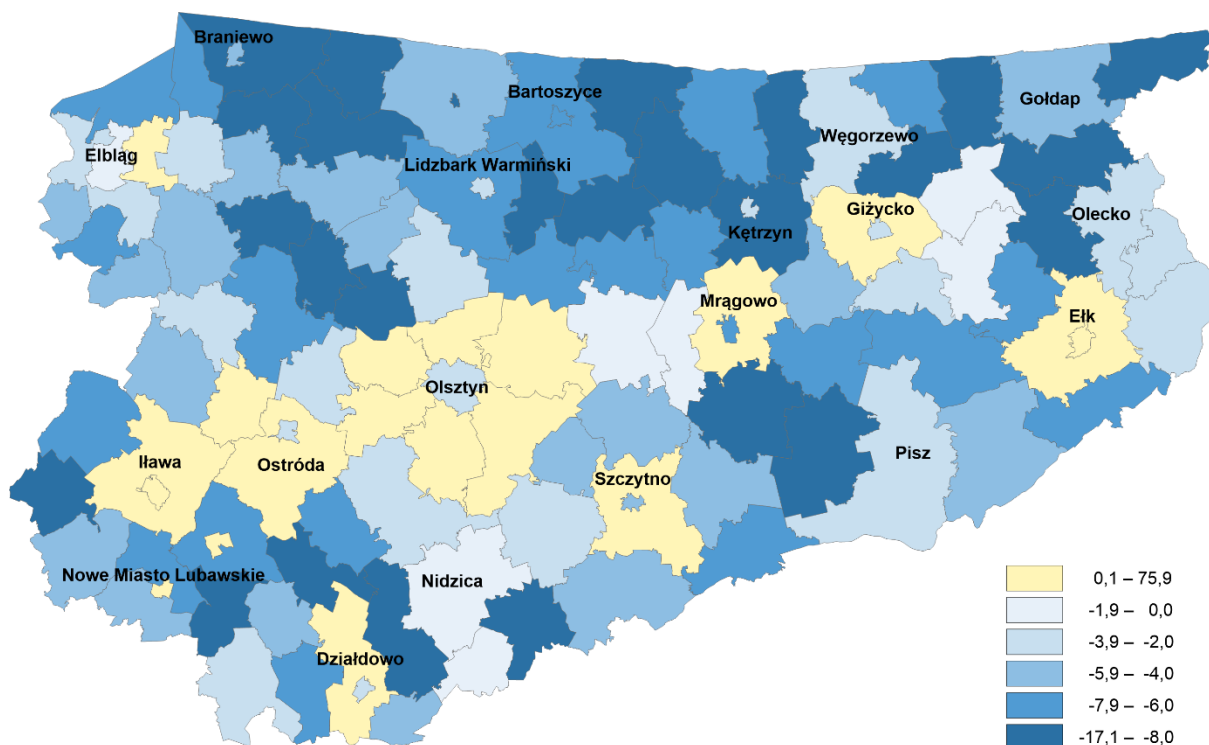
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Przyczyn spadku liczby ludności, poza zmianami w przyroście naturalnym, upatruje się również we wzroście liczby emigrantów, szczególnie na pobyt stały poza granice województwa. Tylko w ciągu lat 2013-2016, zarejestrowano 117 tys. emigrantów, z czego 96%, (112 tys.) stanowiły migracje

wewnętrzne, natomiast 4% (5 tys.) migracje zagraniczne². Od 2013 r. rejestrowany jest coroczny spadek liczby migracji zagranicznych na pobyt stały (spadek o 0,9 tys. względem 2018 r.). Do roku 2016 spadek liczby migracji notowano również w przypadku migracji wewnętrznych – z 19 do 17 tys., jednak od 2017 r. nastąpił wzrost odpływu ludności, który w 2018 r. wyniósł 21,2 tys. Mimo, że saldo migracji zagranicznych na pobyt stały było dużo niższe niż saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały, obydwie wartości osiągnęły wartość ujemną. Saldo migracji ogółem wyniosło w 2018 r. -3 504 i było niższe niż w roku 2017.

W 2018 r. zarejestrowano w regionie 7 360 przypadków migracji międzywojewódzkich, w przypadku których najczęstszym wybieranym kierunkiem były województwa: pomorskie (2 562 osób), mazowieckie (2 140 osób) i podlaskie (650 osób), co stanowiło 72,7% migracji ogółem. Migracje zarówno na poziomie kraju jak i w obrębie województwa są zróżnicowane przestrzennie, co można zauważyć na mapie 5. W województwie warmińsko-mazurskim, najwięcej osób przemieszczało się w kierunku gmin, zlokalizowanych w okolicach największych i większych miast w województwie takich jak Olsztyn, Ełk, Iława, Ostróda, Mrągowo, Giżycko, Działdowo i Szczytno.

Mapa 5. Saldo migracji stałej w województwie warmińsko-mazurskim na 1000 ludności w gminach w 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

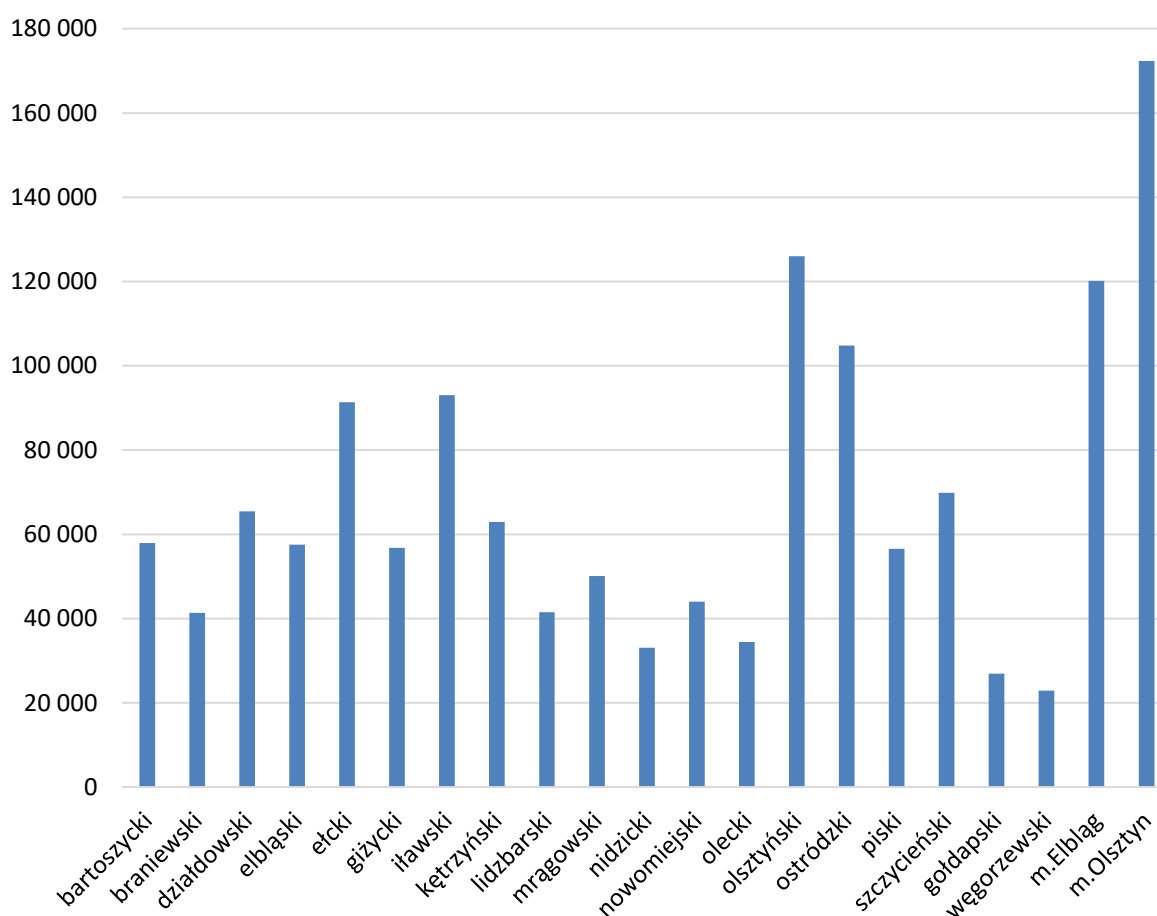
Gęstość zaludnienia od 2010 r. pozostaje na niezmiennym poziomie 59 osób na km² i jest dwa razy niższa niż średnio w Polsce. Powoduje to, że województwo warmińsko-mazurskie wraz z województwem podlaskim zajmują pod tym względem dwa ostatnie miejsca w kraju. Zdecydowanie więcej osób, bo 59% zamieszkuje obecnie miasta, natomiast 41% ludności to mieszkańcy terenów wiejskich. Tendencja ta pozostaje niezmienna. Na wykresie 16 przedstawiono strukturę ludności według miejsca zamieszkania w powiatach. Poza miastami na prawach powiatu (m.

² Brak danych za 2015 r. Dane o migracjach zagranicznych na pobyt stały za 2015 r. nie są publikowane ze względu na ich niedostateczną jakość.

Olsztyn, m. Elbląg) największym udziałem osób mieszkających w miastach charakteryzują się powiaty: etcki, lidzbarski i piski, natomiast powiatami, w których przeważająca liczba osób mieszka na terenach wiejskich są powiaty nowomiejski, elbląski i olsztyński. Koncentracja ludności na terenach wiejskich ma miejsce przede wszystkim w południowej części województwa.

Poza m. Olsztyn i m. Elbląg w których wskaźnik gęstości zaludnienia wyniósł w 2018 r. kolejno 1 951 i 1 505 (osób na km²), podnosząc jednocześnie znacznie średnią wojewódzką, najgęściej zaludnionymi powiatami są powiaty etcki (82 osób na km²), działdowski (69 osób na km²) i iławski (67 osób na km²). Najmniej zaludnionym powiatem jest powiat piski (32 osoby na km²) oraz węgorzewski (33 osoby na km²).

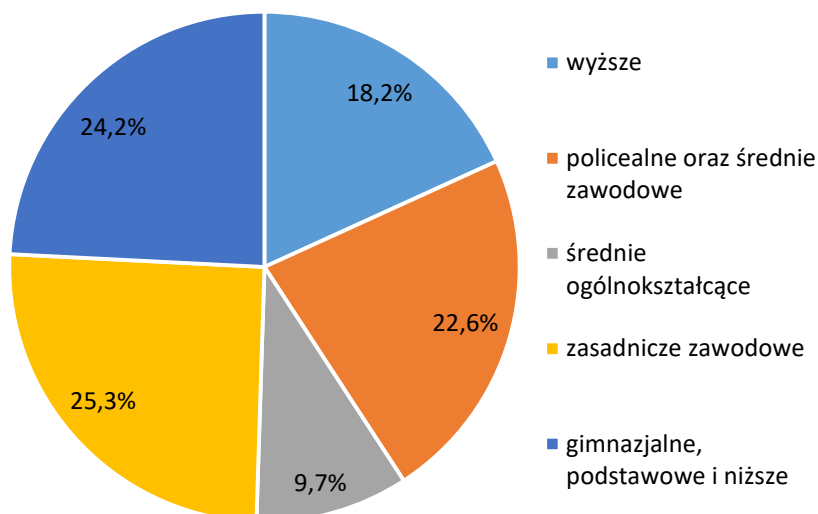
Wykres 16. Ludność województwa warmińsko-mazurskiego według miejsca zamieszkania w powiatach w 2018 r. (w osobach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Struktura ludności według poziomu wykształcenia w województwie w 2018 r. uległa nieznacznym zmianom w stosunku do 2016 r. Przede wszystkim zanotowano spadek udziału ludności o najniższym poziomie wykształcenia, tj. podstawowym, gimnazjalnym bądź bez wykształcenia, aż o 2 p.p. Nieznacznie, bo o 0,2 p.p. zmniejszył się udział osób w dwóch kategoriach wykształcenia - wyższym oraz średnim ogólnokształcącym. Udział osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym zwiększył się o 0,9 p.p., natomiast osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym o 1,5 p.p. Strukturę ludności według poziomu wykształcenia przedstawiono na wykresie 17.

Wykres 17. Struktura ludności województwa warmińsko-mazurskiego według poziomu wykształcenia w 2018 r. (BAEL)

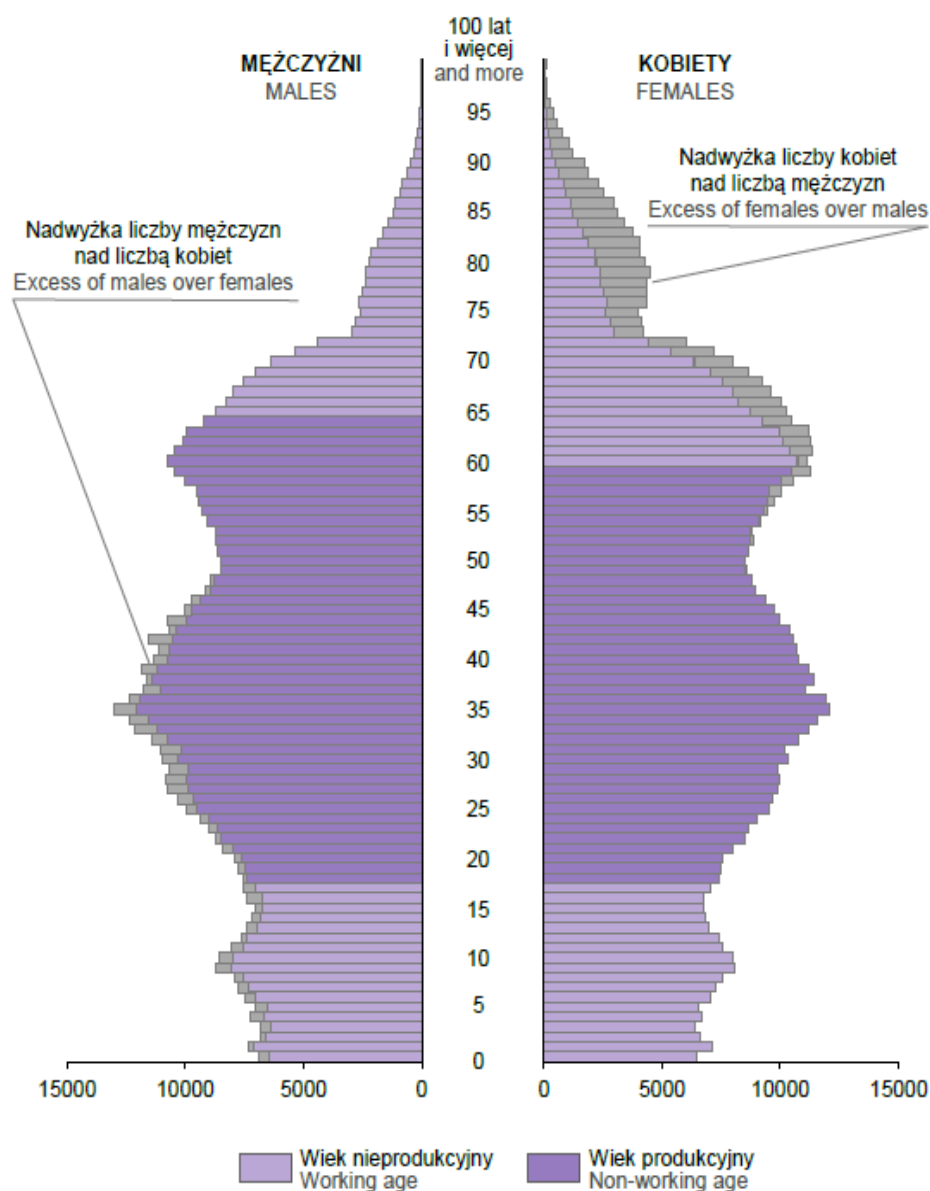
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Starzenie się ludności, czyli proces zwiększania się udziału ludności w wieku starszym w ogólnej liczbie ludności, to zjawisko występujące w całym kraju. Jednakże udział osób starszych w populacji ogółem jest w Polsce zróżnicowany regionalnie. Województwo warmińsko-mazurskie jest jednym z województw znajdujących się w najkorzystniejszej sytuacji tj. najniższym udziale osób starszych, czyli w wieku powyżej 65 roku życia. Odsetek ten wyniósł w 2018 r. 15,9% populacji województwa (wzrost o 1,3 p.p. względem 2016 r.). W skali kraju udział osób powyżej 65 roku życia wyniósł w 2018 r. 17,5%, co stanowiło wzrost w odniesieniu do 2016 r. o 1,1 p.p. W województwie warmińsko-mazurskim zmniejszył się również udział osób w wieku do 25 roku życia, który wyniósł w 2018 r. 26,4% (spadek o 0,8 p.p. względem 2016). Jest to jednak ogólnokrajowa tendencja, gdyż w 2018 r. odsetek osób do 25 roku życia wyniósł 25,5% (spadek o 0,5 p.p.). W 2018 r. najwyższy odsetek osób starszych w województwie warmińsko-mazurskim zarejestrowany został w Elblągu (18,6%), Olsztynie (18,4%) oraz powiecie węgorzewskim (17,9%). Najmniejszym udziałem osób starszych w ogóle mieszkańców charakteryzował się powiat olsztyński (13,7%) i ełcki (14,1%).

W związku ze zmianami w poszczególnych grupach wiekowych, zmienia się struktura ludności według ekonomicznych grup wieku. Zauważalny, choć niewielki spadek udziału zarejestrowano dla osób w wieku przedprodukcyjnym z 18,4% w 2016 r. do 18,3% w 2018 r. oraz w wieku produkcyjnym z 63,1% w 2016 r. do 61,9% w 2018 r. Wzrost nastąpił natomiast w grupie osób w wieku poprodukcyjnym i w analogicznych okresach wyniósł on 18,5% do 19,8%. Poza wiekiem, strukturę ludności można charakteryzować również w oparciu o kryterium płci. W tym celu wykorzystuje się współczynnik feminizacji, którego wartość dla województwa od kilku lat pozostaje na niezmiennym poziomie wynoszącym 104. Oznacza to, że na 100 mężczyzn przypadają średnio 104 kobiety (średnia w kraju wynosi 107). Identyfikacyjny wynik osiągnęło również województwo podkarpackie i razem z warmińsko-mazurskim znajduje się najbliżej wyniku wynoszącego 100, oznaczającego równowagę liczebną kobiet i mężczyzn. Najwyższy współczynnik feminizacji notuje się w powiecie m. Olsztyn (115), natomiast najniższy wynoszący 100 w powiatach: braniewskim, elbląskim i oleckim.

Interesującym zjawiskiem jest nadwyżka liczby mężczyzn w relacji do liczby kobiet w wieku do 50 lat oraz duża nadwyżka liczby kobiet w wieku po 50 roku życia w odniesieniu do liczby mężczyzn w tym samym wieku. Struktura ludności regionu wg płci i wieku przedstawiona została na grafice 2.

Grafika 2. Stan ludności wg płci i wieku w województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r.

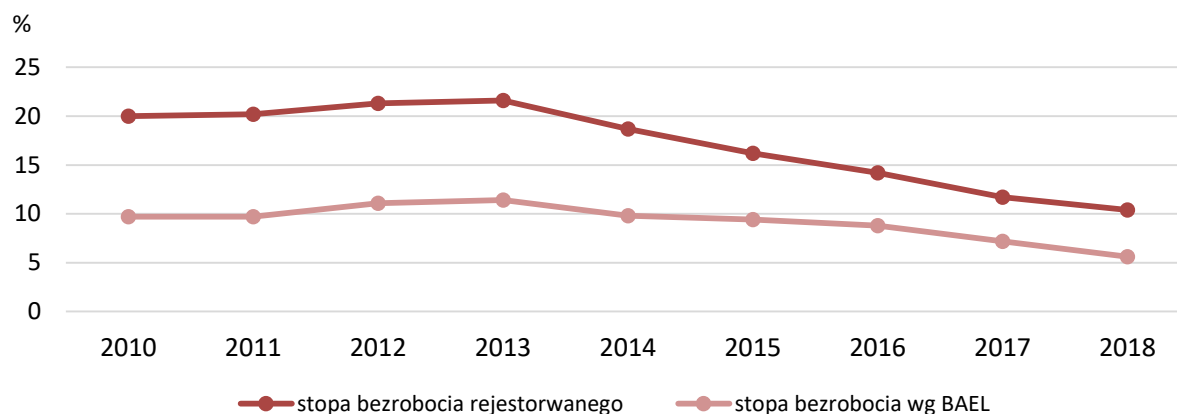
Źródło: Urząd Statystyczny w Olsztynie, <https://olsztyn.stat.gov.pl/dane-o-województwie/województwo-927/ludnosc/>, 01.04.2020 r.

2.2. Rynek pracy

Bezrobocie rejestrowane jest definiowane na różne sposoby. Zazwyczaj jest ono określane jako relacja liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych do zasobu siły roboczej populacji, czyli liczby ludności aktywnej ekonomicznie. Stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła w 2018 r. 10,4% (spadek o 3,8 p.p. względem 2016 r.) i nadal był to najwyższy poziom w Polsce od początku istnienia województwa. W porównaniu do lat poprzednich zarejestrowano duży spadek tej wartości, który w porównaniu do 2013 r. wyniósł 11,2 p.p. W przypadku stopy bezrobocia mierzonej metodą BAEL,

odnotowano spadek do poziomu 5,6% w 2018 r., tj. spadek o 3,2% względem 2016 r. Podkreślenia wymaga fakt, że stopa bezrobocia na wsi jest wyższa niż w miastach, wynosi kolejno 6,8 i 5,1% wg BAEL. Na wykresie 18. przedstawiono jak kształtowała się stopa bezrobocia w ostatnich latach.

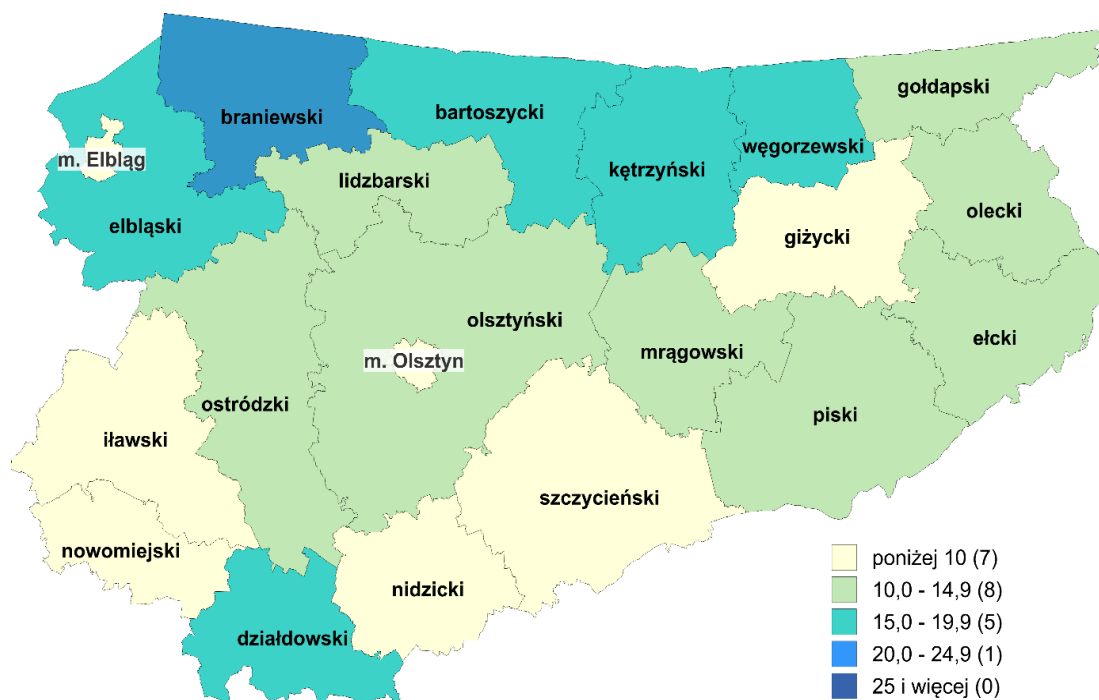
Wykres 18. Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS oraz *Rocznika statystycznego województwa warmińsko-mazurskiego*, Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2019

W przypadku powiatów, najniższą stopą bezrobocia rejestrowanego charakteryzują się m. Olsztyn (3,5%) oraz powiat iławski (4,9%). Najtrudniejsza sytuacja na rynku pracy panuje głównie w powiatach zlokalizowanych w północnej części województwa tj. braniewskim, bartoszyckim, kętrzyńskim oraz węgorzewskim, co przedstawiono na mapie numer 6. W wymienionych powiatach stopa bezrobocia waha się w granicach 17,7% do 21,2%.

Mapa 6. Stopa bezrobocia rejestrowanego (w %) według powiatów w województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r.

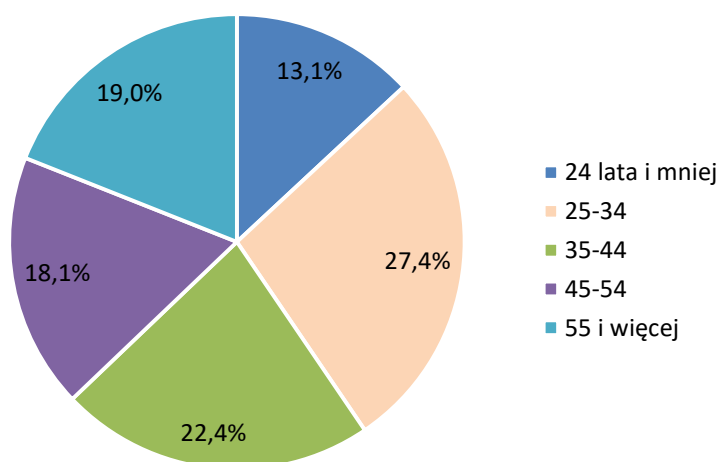
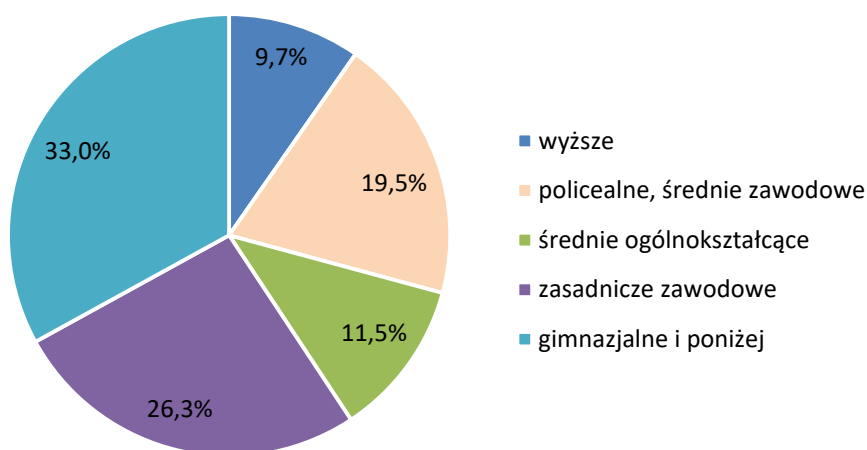

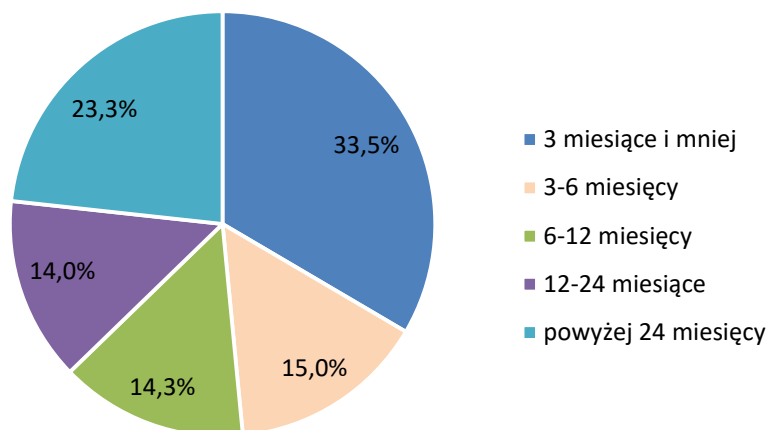
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Struktura bezrobocia jest najczęściej opisywana według kryterium wykształcenia, wieku oraz czasu pozostawania bez pracy, co też przedstawiono na wykresach poniżej. W przypadku wykształcenia, istnieje zależność związana z poziomem wykształcenia - im wyższy poziom wykształcenia, tym niższy udział osób bezrobotnych. Osoby posiadające wykształcenie wyższe stanowiły w 2018 r. 9,7% bezrobotnych w regionie. Natomiast największy odsetek bezrobotnych zarejestrowanych, to osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym, których udział wyniósł 33%.

Niepokojący jest fakt, że wielu ludzi w wieku 25-34 posiadało status bezrobotnego. W 2018 r. stanowili oni 27,4% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w województwie, co stanowiło wartość o 0,2 p.p. wyższą niż w 2016 r. Najmniejszy udział zarejestrowanych bezrobotnych jest wśród osób w wieku 24 lata i mniej (13,1%), dużą grupę stanowiły również osoby w wieku 35-44 lata (22,4%). Największą grupę wśród osób bezrobotnych stanowiły osoby pozostające bez zatrudnienia przez okres 3 miesięcy i mniej (33,5%). Liczną grupę stanowiły również osoby pozostające bez pracy od powyżej 24 miesięcy (23,3%).

Wykres 19. Bezrobotni zarejestrowani w województwie warmińsko-mazurskim według wykształcenia, wieku i czasu pozostawania bez pracy w 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

W 2018 r. w województwie zarejestrowanych było 53 tys. bezrobotnych i w porównaniu do roku poprzedniego było to o 6,9 tys. osób mniej. Wśród bezrobotnych można wyodrębnić wiele grup, posiadających specyficzne wyróżniające je cechy, które obejmują swym zakresem osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Strukturę bezrobotnych w oparciu o te cechy wraz z tendencją im towarzyszącą prezentuje tabela 3. Spadek udziału w ogólnej liczbie bezrobotnych nastąpił w czterech grupach: bezrobotnych bez pracy powyżej 12 miesięcy, bezrobotnych bez prawa do zasiłku, bezrobotnych do 25 roku życia oraz bezrobotnych w wieku 50+.

Tabela 3. Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim

Grupa bezrobotnych	Odsetek w 2016 r.	Odsetek w 2018 r.	↘/↗
Bez kwalifikacji zawodowych	32,66%	33,50%	↗
Bez pracy powyżej 12 miesięcy	38,90%	37,20%	↘
Bez prawa do zasiłku	82,43%	80,96%	↘
W wieku do 25 roku życia	13,53%	13,08%	↘
W wieku 50+	28,80%	28,40%	↘
Zamieszkali na wsi	51,12%	51,96%	↗
Niepełnosprawni	6,52%	6,89	↗

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

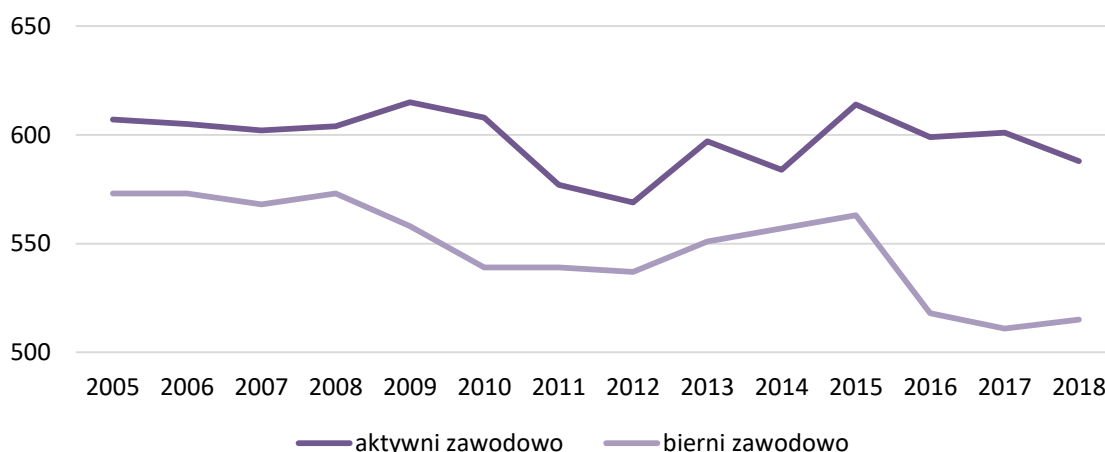
Pomimo, że w województwie warmińsko-mazurskim jest najwyższy poziom bezrobocia, istnieją zawody, na które występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba poszukujących pracy w danym zawodzie. Zawody deficytowe z każdym kolejnym rokiem zmieniają się. Dla przykładu, w 2016 r. do grupy tej zaliczali się m.in.: funkcjonariusze celni i ochrony granic, projektanci aplikacji sieciowych i multimedialnych, kierownicy do spraw badań i rozwoju, farmaceuci specjaliści, analitycy systemów komputerowych, robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy gdzie indziej niesklasyfikowani, asystenci nauczycieli czy programiści aplikacji.³ W 2018 r. w regionie zidentyfikowano 14 zawodów deficytowych w tym m.in.: instruktorzy technologii informatycznych, pracownicy wykonujący dorywcze prace proste, programiści aplikacji, pośrednicy pracy i zatrudnienia czy środowiskowi pracownicy ochrony zdrowia⁴.

³ Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie warmińsko-mazurskim w 2016 roku, Wojewódzki Urząd Pracy, Olsztyn 2017.

⁴ Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie warmińsko-mazurskim w 2018 roku, Wojewódzki Urząd Pracy, Olsztyn 2019.

Liczba aktywnych zawodowo w 2018 r. w porównaniu do roku poprzedniego spadła, zarówno w grupie bezrobotnych, jak i w grupie pracujących. Aktywnych zawodowo bezrobotnych było w 2018 r. 33 tys. (43 tys. w 2017 r.), natomiast aktywnych zawodowo pracujących – 555 tys. osób (558 tys. osób w 2017 r.). Do 2015 r. systematycznie przybywało osób biernych zawodowo, których liczba wyniosła 563 tys. W latach 2016-2017 zarejestrowano spadek wybranej grupy do poziomu 511 tys. osób. W 2018 r. nastąpiło odwrócenie pozytywnej tendencji i zarejestrowano ponowny wzrost liczby osób biernych zawodowo do poziomu 515 tys. (wykres 20).

Wykres 20. Ludność w województwie warmińsko-mazurskim według BAEL (w tys. osób)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Aktywność zawodową ludności charakteryzuje współczynnik aktywności zawodowej, który może być rozszerzany o dodatkowe kryteria takie jak wiek, płeć lub miejsce zamieszkania. Współczynnik informuje jaki odsetek aktywnych zawodowych stanowią dane osoby w ogóle ludności. Podstawowym wskaźnikiem jest współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku 15+, który w 2018 r. wyniósł 53,3% (spadek o 0,3 p.p. względem 2016 r.). Spadek aktywności zawodowej do poziomu 62,3% zanotowano wśród mężczyzn (63,1% w 2016 r.). Współczynnik aktywności zawodowej w przypadku kobiet wzrósł w relacji do 2016 r. o 0,2 p.p. i wyniósł w 2018 r. 44,9%. Spadek udziału odnotowano ponadto wśród osób mieszkających na wsi (z poziomu 51,7 % w 2016 r. do poziomu 51,6 % w 2018 r.) oraz w miastach (z poziomu 54,8% w 2016 r. do 54,5% w 2018 r.).

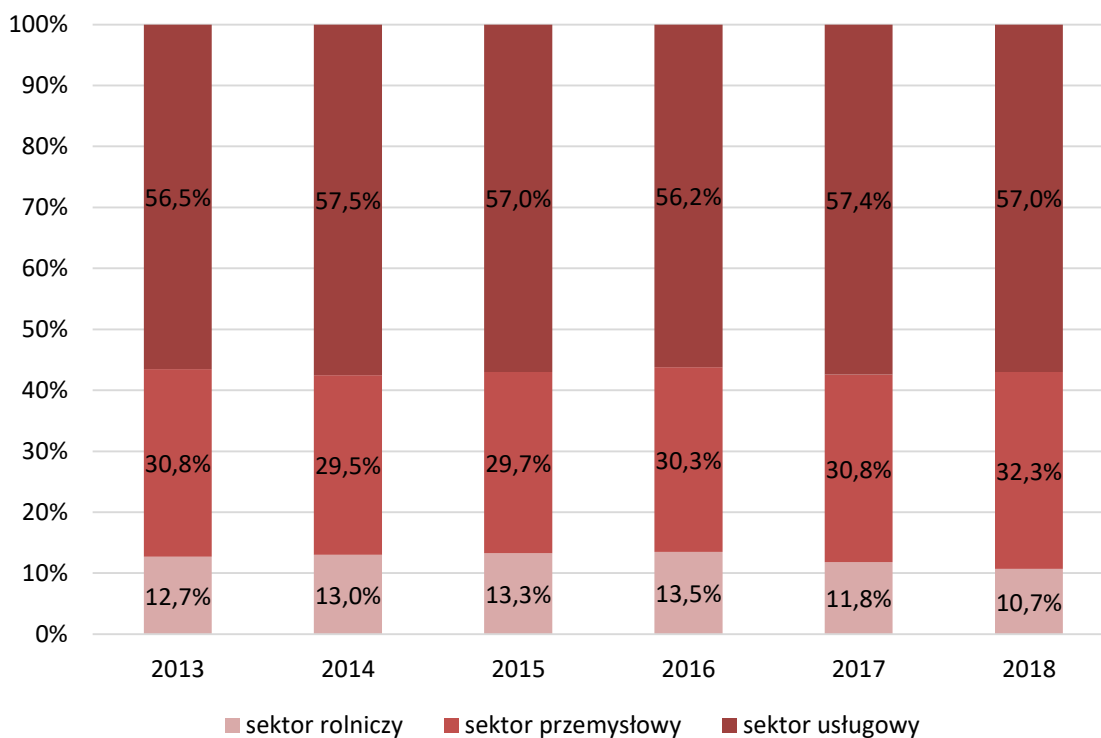
W województwie, w którym bezrobocie osiąga tak wysoki poziom, istotnym działaniem jest tworzenie nowych miejsc pracy. W roku 2018 w stosunku do roku poprzedniego spadła liczba nowo utworzonych miejsc pracy z 18,1 tys. do 16,8 tys. Zwiększyła się natomiast liczba wolnych, istniejących miejsc pracy z 1,9 tys. na koniec 2017 r. do 2,7 tys. w 2018 r. Niekorzystnym zjawiskiem jest wzrost liczby zlikwidowanych miejsc pracy. W roku 2017 nastąpiła redukcja 7,9 tys. miejsc pracy, natomiast w 2018 liczba ta wyniosła aż 11,2 tys. Wskaźnik liczby pracowników przyjętych do pracy zmniejszył się w relacji do 2017 r., co jest negatywnym zjawiskiem, ponieważ wpływa na spadek liczby pracujących, co bezpośrednio negatywnie oddziałuje na wzrost poziomu bezrobocia. W roku 2018 przyjęto do pracy o 1 072 osoby mniej niż w 2017 roku. Jeśli chodzi o wskaźnik liczby pracowników zwolnionych z pracy, wzrósł on o 2,9 tys. osób w stosunku do roku 2017 i wyniósł 52,8 tys. Wśród liczby zwolnień ogółem wzrosła zarówno liczba zwolnień przez pracodawcę, jak i przez pracownika.

Niekorzystna zależność polegająca na przewyższaniu wskaźnika zwolnień przez wskaźnik przyjęć odwróciła się w 2012 r. W 2018 r. współczynnik przyjęć do pracy wyniósł 23,9% wobec 22,7% współczynnika zwolnień z pracy.

Poziom zatrudnienia jest możliwy do oceny poprzez wskaźnik zatrudnienia, który podobnie jak większość wskaźników może być rozwijany o dodatkowe cechy. Wskaźnik pozwala zmierzyć, jaka część osób pracuje zawodowo. Wzrost w ostatnich latach odnotowano między innymi w następujących grupach osób: w wieku 15+ (50,3% w 2018 r. – 50,2% w 2017 r.), w tym kobiet (42,5% w 2018 r. – 41,6% w 2017 r.) oraz 15-64 lata (61,9% w 2018 r. – 60,8% w 2017 r.), w tym kobiet (54,6% w 2018 r. – 52,9% w 2017 r.) oraz mężczyzn (69,1% w 2018 r. – 68,6% w 2017 r.). Uwzględniając poziom wykształcenia można dostrzec, że najwyższy odsetek zatrudnionych w 2018 r., podobnie jak w poprzednich latach, dotyczył osób z wykształceniem wyższym (80,6%). W dalszej kolejności pod względem udziału zatrudnionych znalazły się osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (59,0%) oraz ze średnim ogólnokształcącym (48,6%). Najniższy wskaźnik zatrudnienia charakteryzuje osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niższym – 16,5%.

Na liczbę pracujących wpływa popyt na pracę zgłaszany przez pracodawców. Na popyt oddziałują natomiast czynniki ekonomiczne. Podaż pracy tworzą osoby w wieku powyżej 15 roku życia, które pracują lub są bezrobotne. W 2018 r. w województwie pracowało 457 tys. osób i było to o 4,2 tys. osób więcej niż rok wcześniej. Ponad połowa pracujących była zatrudniona w sektorze usług (57%), a blisko jedna trzecia w sektorze przemysłowym (32,3%). Najmniej osób pracowało w sektorze rolniczym, jednak było to więcej niż średnio w kraju (10,7% w województwie). Zgodnie z danymi zaprezentowanymi na wykresie 21, w ostatnich czterech latach, struktura pracujących według sektorów nie zmieniła się znacznie.

Wykres 21. Struktura pracujących w województwie warmińsko-mazurskim według sektorów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Wynagrodzenie stanowi ogół wydatków ponoszonych przez pracodawcę z tytułu zatrudnienia pracownika, dla którego jednocześnie jest przychodem. Na poziom wynagrodzeń wpływa m.in. popyt na pracę oraz kondycja finansowa przedsiębiorstw. Wśród pozostałych czynników kształtujących poziom wynagrodzeń można wskazać m.in. kwalifikacje i umiejętności pracowników, czy też

realizowaną w kraju politykę rynku pracy. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto z roku na roku wzrasta i w 2018 r. osiągnęło poziom 4 028,33 zł w regionie i 4 834,76 zł w skali kraju. Ponadto poziom ten jest wyższy niż w przypadku przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, które ukształtowało się na poziomie 3 855,79 zł w województwie warmińsko-mazurskim i 4 589,91 zł w kraju.

Należy również podkreślić, że w ciągu ostatnich 2 lat nastąpiło wyrównanie wynagrodzeń w sektorze przemysłu i budownictwa, które w 2016 r. wynosiło jeszcze ok. 100 zł brutto. W 2018 r. wynagrodzenia w obu sektorach ukształtowały się na poziomie ok. 4 060 zł w regionie i 4 905 zł w kraju. Negatywnym aspektem jest zwiększenie się dystansu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w województwie w odniesieniu do średniej krajowej, który w 2018 r. osiągnął poziom 83,3%, spadek o 1,1 p.p. (relacja 4 028,33 zł w województwie do 4 852,29 zł w kraju).

Tabela 4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2018 r. (województwo/kraj)

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w budownictwie	4 065,24 zł / 4904,64 zł
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w przemyśle	4 059,28 zł / 4904,44 zł
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej	3 855,79 zł / 4 589,91 zł
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	4 028,33 zł / 4 852,29 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS; *Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju w 2018 r.*, Główny Urząd Statystyczny, 2019; *Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego w 2018 r.*, Urząd Statystyczny w Olsztynie, 2019.

2.3. Sytuacja ekonomiczna społeczeństwa

Na Warmii i Mazurach w 2018 r.⁵ zarejestrowano 1 071 osób bezdomnych, tj. o 85 osób mniej niż przed rokiem. Liczba osób bezdomnych w regionie stale maleje, a w stosunku do 2013 r. spadła o 224 osoby. Bezdomnym oferowana jest możliwość skorzystania z noclegowni, schronisk i domów dla bezdomnych. Na terenie województwa w 2018 r. funkcjonowało 16 takich obiektów, tj. o 4 jednostki więcej niż w 2017 r.

Biorąc pod uwagę odsetek bezdomnych korzystających z tego typu obiektów, należy zauważyć, że pomimo iż jest on niski i wyniósł w 2018 r. 51%, to za sprawą malejącej liczby osób bezdomnych stale wzrasta. W 2017 r. udział ten wyniósł 47,5%, natomiast w 2015 r. jedynie 40,5%, choć podkreślić należy, że liczba osób korzystających z obiektów maleje z roku na rok. Oznacza to, że bezdomni niechętnie korzystają z proponowanych im możliwości schronienia się.

Przyczyn bezdomności jest wiele, jednak najważniejszymi z nich jest bezrobocie, zła sytuacja mieszkaniowa, przemoc w rodzinie, uzależnienia i patologie oraz przede wszystkim ubóstwo. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem są w warmińsko-mazurskim najwyższe w kraju. Ustawowa granica ubóstwa⁶ stanowi kryterium dochodowe w pomocy społecznej i wyniosła w 2018 r. 18,9% (wzrost o 0,3 p.p. w stosunku do 2016 r.). Relatywna granica ubóstwa⁷ była jeszcze wyższa i w 2018 r. wyniosła 22,4%. Podobnie jak w przypadku ubóstwa ustawowego spadkowy trend wskaźnika został odwrócony w 2018

⁵ Stan na luty 2019 r., <https://www.gov.pl/web/rodzina/wyniki-ogolnopolskiego-badania-liczby-osob-bezdomnych-edycja-2019>, z dn. 29.04.2020 r.

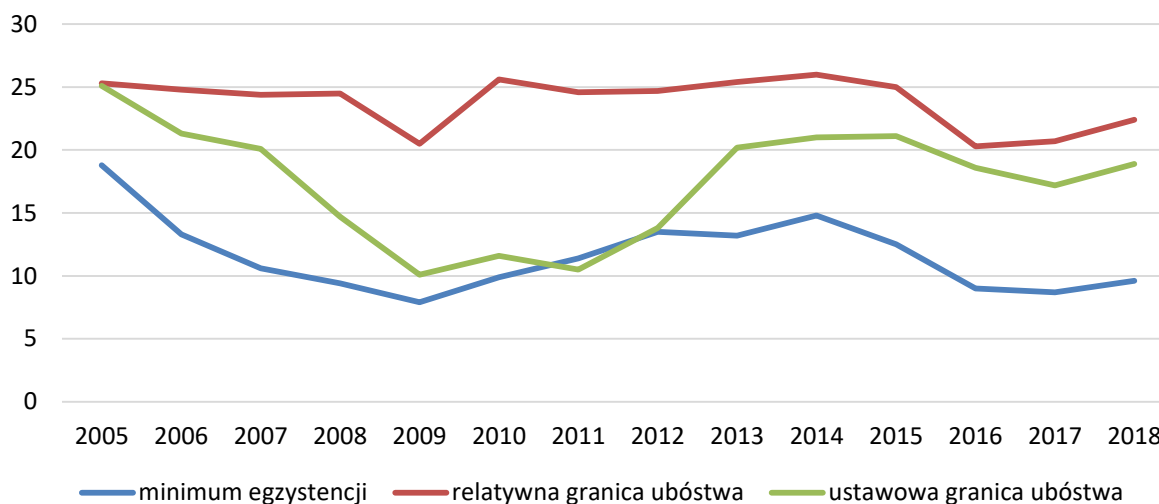
⁶ Definicja GUS: Tzw. ustawowa granica ubóstwa - kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej.

⁷ Definicja GUS: Relatywna granica ubóstwa - 50% średnich wydatków (ekwiwalentnych) gospodarstw domowych.

r. i wzrósł względem 2017 r. o 1,7 p.p. Wskaźnik minimum egzystencji⁸ po spadkowej tendencji zarejestrowanej w latach 2014-2017 wyniósł w 2018 r. 9,6%, co stanowiło wzrost w odniesieniu do 2017 r. o 0,7 p.p. Na wykresie 22 zaprezentowano tendencje opisanych wskaźników ubóstwa w ostatniej dekadzie.

Z pomocy społecznej skorzystało w 2018 r. 116 tys. osób, co stanowiło spadek względem 2017 r. o ponad 10 tys. osób. Zasiłki rodzinne na dzieci w 2018 r. otrzymało 51 tys. rodzin, co stanowiło spadek w relacji do roku poprzedniego (zasiłki rodzinne dla dzieci otrzymało wówczas 52,1 tys. rodzin).

Wykres 22. Wskaźniki ubóstwa w województwie warmińsko-mazurskim (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Kwota świadczeń przyznanych z pomocy społecznej wyniosła w 2018 r. 208,1 mln zł, co oznacza spadek w porównaniu do 2017 r. o blisko 12 mln zł. Ponadto kwota przedmiotowych świadczeń w województwie była niższa niż średnio dla województw w kraju (217,9 mln zł). Dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w 2018 r. ukształtował się na poziomie 1 554,81 zł, osiągając 92% średniej krajowej. (spadek o 1 p.p. względem 2017 r.).

Od 1 kwietnia 2016 r. został wprowadzony w Polsce państwowy Programie „Rodzina 500+”, który ma za zadanie pomóc rodzinom w wychowaniu dzieci poprzez comiesięczne świadczenia wychowawcze. Zgodnie ze zmianami wprowadzonymi w Programie od 1 lipca 2019 r. świadczenie przysługuje na każde dziecko do ukończenia pełnoletniości, bez względu na dochód osiągnięty przez rodzinę. W województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r., świadczenia z tego zakresu pobierało 91,8 tys. rodzin. Liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wyniosła w regionie 143,5 tys. (najwięcej w województwie mazowieckim 529,4 tys. dzieci, najmniej w województwie opolskim 72,2 tys. dzieci).

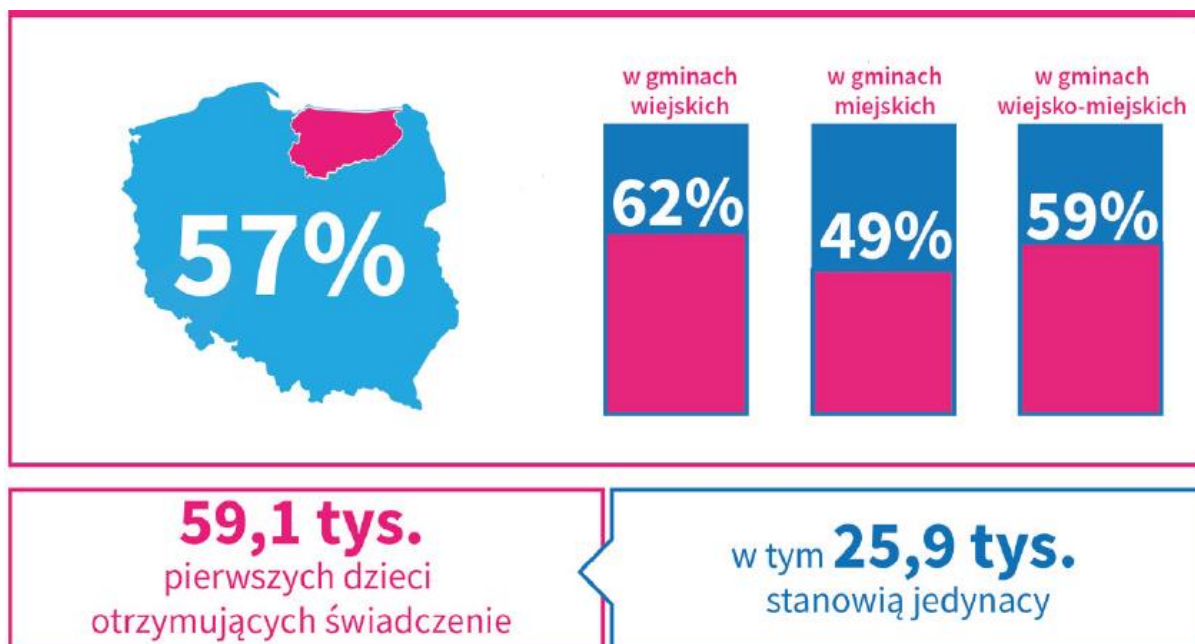
Wg stanu na 30 czerwca 2018 r. liczba pierwszych dzieci otrzymujących wsparcie wyniosła 59,1 tys., z czego 25,9 tys. świadczeń wypłacono na rzecz jedynaków. Udział dzieci uprawnionych do świadczenia wychowawczego wśród wszystkich dzieci do 18 roku życia wyniósł w regionie 57%⁹ (w tym w gminach wiejskich 62%, gminach wiejsko-miejskich 59% oraz gminach miejskich 49%)¹⁰.

⁸ Definicja GUS: Poziom minimum egzystencji obliczany przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (IPiSS) - jako granica ubóstwa skrajnego. Minimum egzystencji wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka.

⁹ W 2018 r. świadczenie nie przysługiwało każdemu pierwszemu dziecku w rodzinie, zmiany nastąpiły wraz z ze zmianami wprowadzonymi w programie 1 lipca 2019 r.

¹⁰ Raport "Rodzina 500+" (stan na 30 czerwca 2018 r.), Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, 2018.

Grafika 3. Udział i struktura dzieci do lat 18 uprawnionych do świadczenia wychowawczego w województwie warmińsko-mazurskim (stan na 30.06.2018 r.)

Źródło: Raport "Rodzina 500+" (stan na 30 czerwca 2018 r.), Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, 2018.

Co roku wzrasta odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer osobisty z dostępem do Internetu. W 2017 r. w województwie warmińsko-mazurskim udział gospodarstw domowych spełniających powyższe kryterium wyniósł 73,6% i był nieznacznie niższy niż średnia krajowa (74,8%). Zarówno w województwie jak i kraju zarejestrowano wzrost odsetka gospodarstw domowych wyposażonych w komputer osobisty z dostępem do Internetu, przy czym wzrost ten był wyższy w regionie (wzrost o 2,2 p.p.) niż w średnio w kraju (0,8 p.p.)

2.4. Edukacja

Pierwsze lata życia dziecka wpływają na jego dalsze życie i rozwój, wobec czego wiek przedszkolny jest niezwykle ważnym etapem dla kształtowania się osobowości, zdolności i predyspozycji. Działania edukacyjne przynoszą największe rezultaty w wieku przedszkolnym, dlatego tak istotne jest zapewnienie dostępności do edukacji wysokiej jakości i wyrównywanie szans edukacyjnych.

Liczba dzieci w wieku przedszkolnym podlegała w ostatnich latach różnym wahaniom. W 2018 r. w porównaniu do 2017 r., nastąpił spadek z 42 tys. dzieci w wieku 3-5 lat do 40,7 tys. Od roku 2013, w którym zarejestrowanych było 49,2 tys. dzieci w danym przedziale wiekowym następuje stały spadek ich liczby. Mimo odnotowanych tendencji, liczba przedszkoli ciągle wzrasta i wskaźnik infrastruktury wychowania przedszkolnego wyniósł w 2018 r. 386. Oznacza to przyrost o 9 tego typu obiektów w porównaniu do 2017 r. Jeśli chodzi o odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r. odnotowano jego wzrost we wszystkich kategoriach wiekowych.

Wykres 23. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w województwie warmińsko-mazurskim

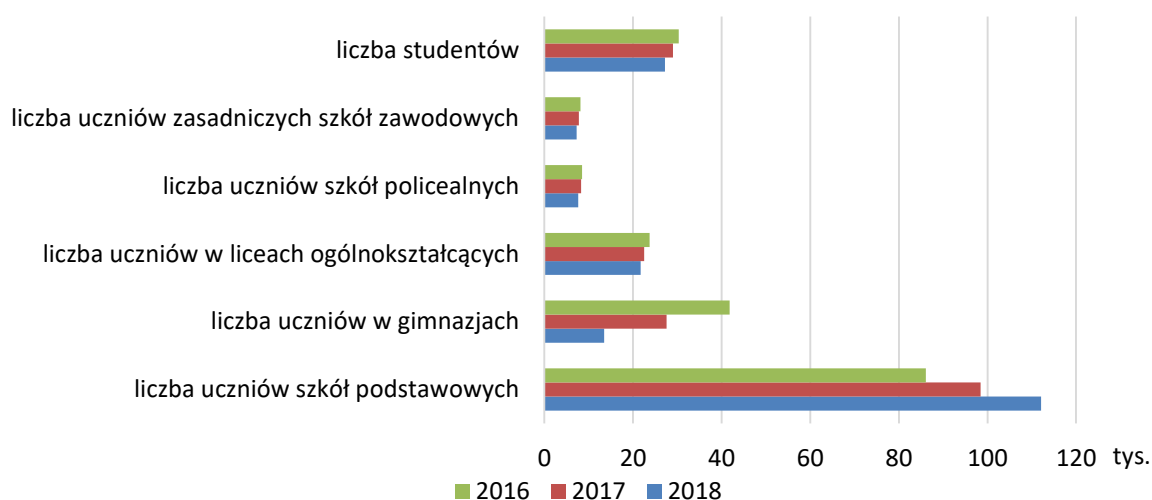
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS (Brak danych dla grupy dzieci w wieku 3-6 lat w 2015 r. wynika z faktu, że wszystkie dzieci w wieku 6 lat zostały objęte obowiązkiem szkolnym.)

Zgodnie ze stanem na 2018 r. 73,9% dzieci w wieku 3-4 lata, 78,6% dzieci w wieku 3-5 lat i 81,7% dzieci w wieku 3-6 było objętych wychowaniem przedszkolnym. Są to coraz lepsze wyniki, jednak województwo nadal znajduje się poniżej średniej krajowej, dla której odsetek dzieci w poszczególnych grupach wynosi odpowiednio 83,5%, 87,3% i 89,5%. Odnotowany wzrost wynikał z wprowadzenia obowiązku odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego, obejmującego dzieci w wieku 5 lat.

Postępujący od wielu lat spadek liczby ludności uwidacznia się w malejących tendencjach liczby uczniów i absolwentów na poszczególnych szczeblach edukacji. Najwięcej uczniów kształci się obecnie na poziomie szkół podstawowych. Dynamiczny wzrost liczby uczniów tej kategorii przy jednoczesnym znacznym zmniejszeniu liczby uczniów w gimnazjach, stanowi konsekwencję reformy oświaty z 2017 r. związanej z likwidacją gimnazjum i wydłużeniem okresu nauczania w ramach szkoły podstawowej.

W porównaniu stanu z 2018 r. ze stanem z 2017 r. spadek liczby uczniów/studentów w województwie warmińsko-mazurskim zarejestrowano we wszystkich grupach, poza kategorią szkół podstawowych. Największy spadek, wyłączając kategorię gimnazjów, zauważono wśród liczby uczniów szkół policealnych i wyniósł on 7,7%, zawodowych – 6,8% oraz wśród studentów 6,3%. Strukturę uczniów i studentów przedstawiono na wykresie 24.

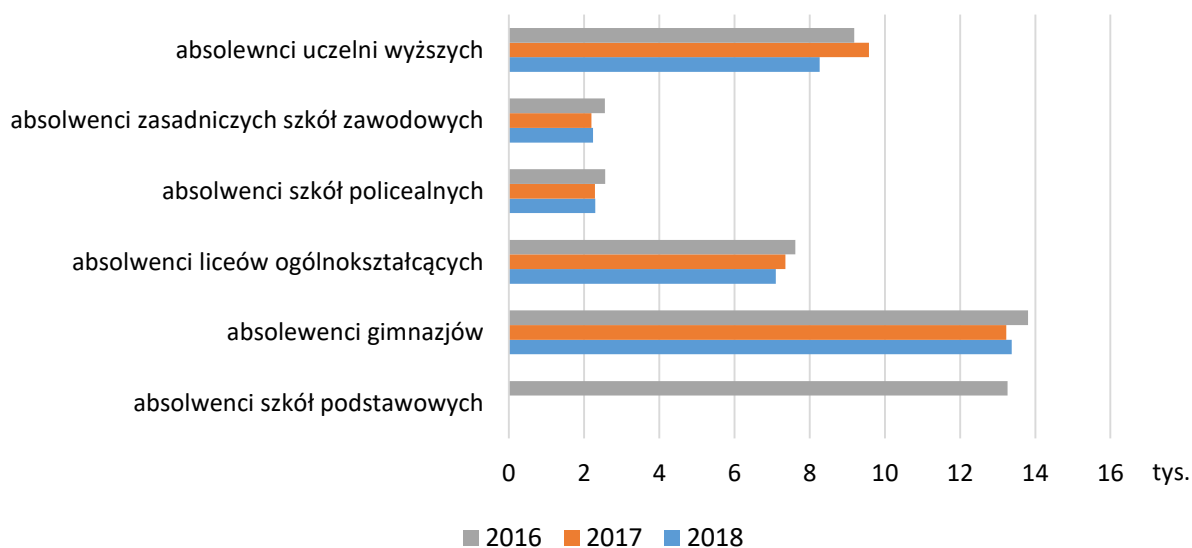
Wykres 24. Liczba uczniów i studentów w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Liczba absolwentów szkół i uczelni ogółem charakteryzuje się spadkową tendencją. Największy spadek w relacji do roku poprzedniego w 2018 r. zarejestrowano wśród absolwentów szkół wyższych, których liczba zmniejszyła się o 1 313 tys. osób (-13,7%). Spadek liczby absolwentów zarejestrowano również w przypadku liceów ogólnokształcących (-3,4%, 253 osoby). Wzrostem liczby absolwentów w 2018 r. charakteryzowały się zasadnicze szkoły zawodowe (wzrost w stosunku do 2017 r. o blisko 2%), gimnazja (wzrost o 1,1%) oraz szkoły policealne (wzrost o 0,2%). Brak liczby absolwentów szkół podstawowych w latach 2017-2018 jest wynikiem zmian będących konsekwencją reformy oświaty. Uczniowie, którzy w roku szkolnym 2016/2017 i 2017/2018 ukończyli ostatnią klasę podstawówki nie stali się absolwentami, a uczniami 8-letniej szkoły podstawowej. Opisane trendy przedstawiono na wykresie 25.

Wykres 25. Struktura absolwentów szkół i uczelni wyższych w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

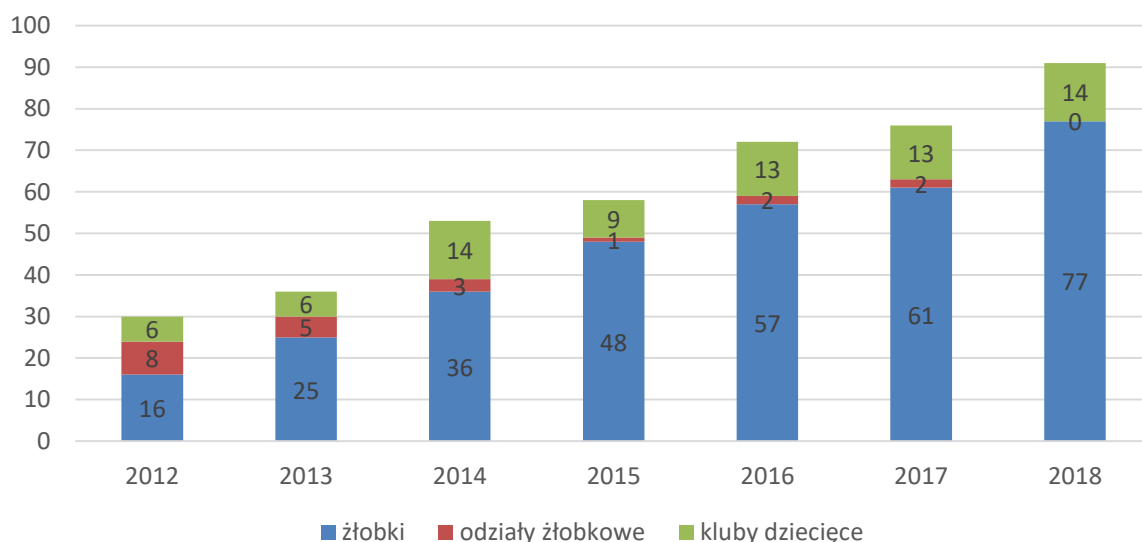
Nauczanie języków obcych staje się coraz ważniejszym aspektem w systemie kształcenia. W związku z wymaganiami i wyzwaniem jakie stwarza warmińsko-mazurski rynek pracy, obowiązkowa nauka języków obcych rozpoczyna się już na etapie szkół podstawowych. Najwięcej osób uczy się języka angielskiego oraz niemieckiego. Uczący się języka angielskiego w ogóle uczniów szkół podstawowych i gimnazjów na poziomie obowiązkowym oraz nadobowiązkowym stanowili w 2018 r. 73,5% (119,3 tys. os.), co stanowiło wzrost względem 2017 r. o 0,7 p.p. Uczący się języka niemieckiego stanowili w 2018 r. 23% (37,4 tys. os.), co stanowiło spadek w stosunku do roku poprzedniego o 0,6 p.p. Łącznie uczący się języka angielskiego i niemieckiego stanowili 96,6% i był to odsetek większy niż w poprzednich latach.

2.5. Dostęp do usług publicznych

Niewątpliwie znaczną poprawę można zauważyć w obszarze opieki żłobkowej. Rozszerzenie wachlarza form opieki nad dziećmi do lat 3, większe wsparcie samorządów i ze strony państwa oraz nowe kompetencje gmin w zakresie sprawowania opieki to najważniejsze zmiany jakie wprowadziła ustawa o opiece żłobkowej w 2011 r. W efekcie uproszczenia zasad zakładania żłobków i klubów dziecięcych zwiększyła się ich liczba, co przedstawiono na wykresie 26.

W 2018 roku w województwie funkcjonowało 77 żłobków i 14 klubów dziecięcych, a po raz pierwszy nie zarejestrowano działalności żadnego oddziału żłobkowego, których liczba stale malała. Łączna liczba instytucji opieki żłobkowej zwiększyła się względem 2017 r. o 15 jednostek. Obserwowane wzrosty determinować mogły w konsekwencji wzrost liczby oraz odsetka dzieci w wieku do lat 3 objętych instytucjonalną opieką żłobkową, który wyniósł w 2018 r. 6,9% (w 2017 r. 5,7%). W 2018 r. liczba dzieci w wieku do 3 lat ogółem objętych opieką żłobkową wyniosła 41,2 tys., co stanowiło wzrost względem 2017 r. o niemal 0,5 tys. osób.

Wykres 26. Liczba instytucji opieki żłobkowej w województwie warmińsko-mazurskim

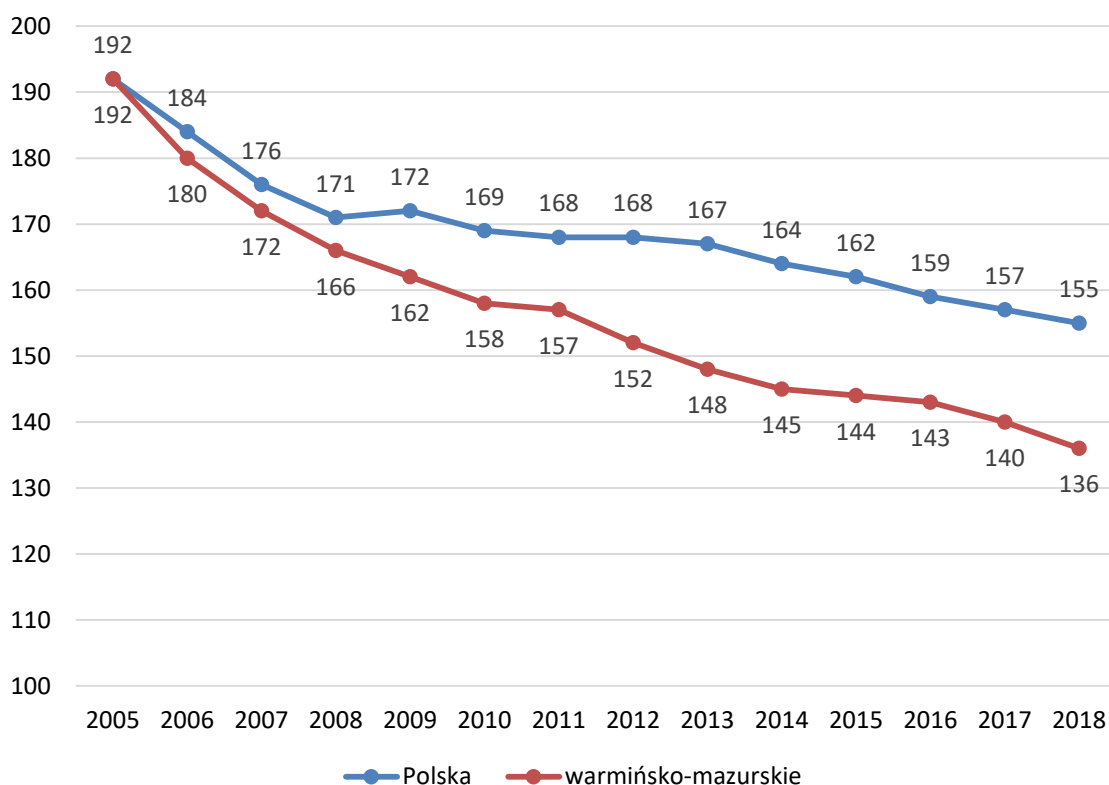

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

W 2018 r. odnotowano wzrost liczby ludności przypadającą na 1 placówkę biblioteczną w stosunku do 2017 r. (o 150 osoby). Zauważalny jest przy tym nieprzerwany spadek czytelników bibliotek publicznych na 1 tys. mieszkańców zarówno w skali regionu jak i kraju, przy czym to w województwie spadki te są większe. W konsekwencji warmińsko-mazurskie odbiega coraz bardziej

od średniej krajowej mimo, że jeszcze w 2005 r. liczba czytelników bibliotek publicznych na 1 tys. mieszkańców była równa, wynosząc 192 osoby. W 2018 r. odnotowano spadek liczby czytelników w regionie o 4 osoby na tysiąc mieszkańców do poziomu 136 osób. Powodów takiego stanu rzeczy upatrywać można w spadku liczby ludności w województwie, a także ograniczeniu zainteresowania czytelnictwem z tradycyjnych źródeł jakimi są biblioteki, przy jednoczesnym zwróceniu się czytelników ku rynkowi prywatnemu oferującemu analogiczne/substytucyjne usługi w wersji cyfrowej lub elektronicznej np. w formie e-booków, audiobooków.

Wykres 27. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 tys. mieszkańców (osoby)

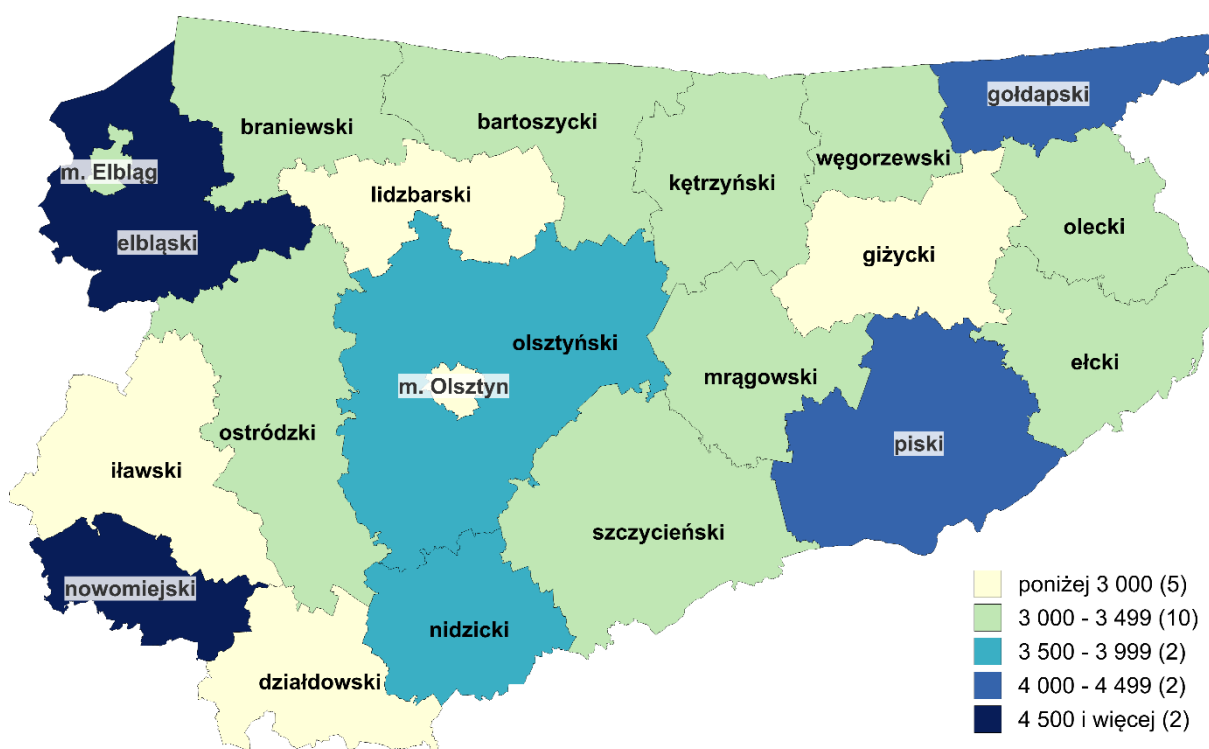

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Poprawę można natomiast zauważyć w zakresie dostępności do kin. Liczba kin w województwie zwiększyła się z 18 w 2015 r. do 20 w 2018 r., poprawiła się wartość wskaźnika liczby ludności na 1 miejsce w kinach stałych z 230,5 w 2011 r. do 179 w 2017 r. i 177 w 2018 r., co jest jednoznaczne z poprawą dostępności do tego obszaru kultury. W 2009 r. zaczął działać pierwszy multiplex w województwie, a drugi funkcjonuje od 2014 r., obydwa zlokalizowane są w stolicy województwa.

W zakresie ochrony zdrowia, nastąpiła poprawa w dostępności do świadczeń medycznych, czego przejawem jest wzrost liczby lekarzy posiadających prawo do wykonywania zawodu na 10 tys. ludności z 26 w 2014 r. do 27,3 w 2018 r. Dodatkowo pozytywnie ocenić należy wzrost liczby aptek w województwie do 432 jednostek w 2018 r. (wzrost o 16 jednostek w relacji do 2014 r.). Zmiany te pozwoliły na odciążenie aptek, co wpłynęło na spadek liczby ludności przypadającej na 1 tego typu obiekt. W 2018 r. wskaźnik ten wyniósł 3 308 osób, tj. o 163 osób mniej niż w 2014 r. Niekorzystna zmiana nastąpiła natomiast w przypadku dostępności ambulatoryjnych zakładów opieki, których liczba zmniejszyła się do 1 156 w 2018 r. (-42 obiekty względem 2014 r.), co wpłynęło na wzrost ich obciążenia w analizowanym okresie o 31 osób, do poziomu 1 236 w 2018 r.

Mapa 7. Liczba ludności na 1 aptekę w województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

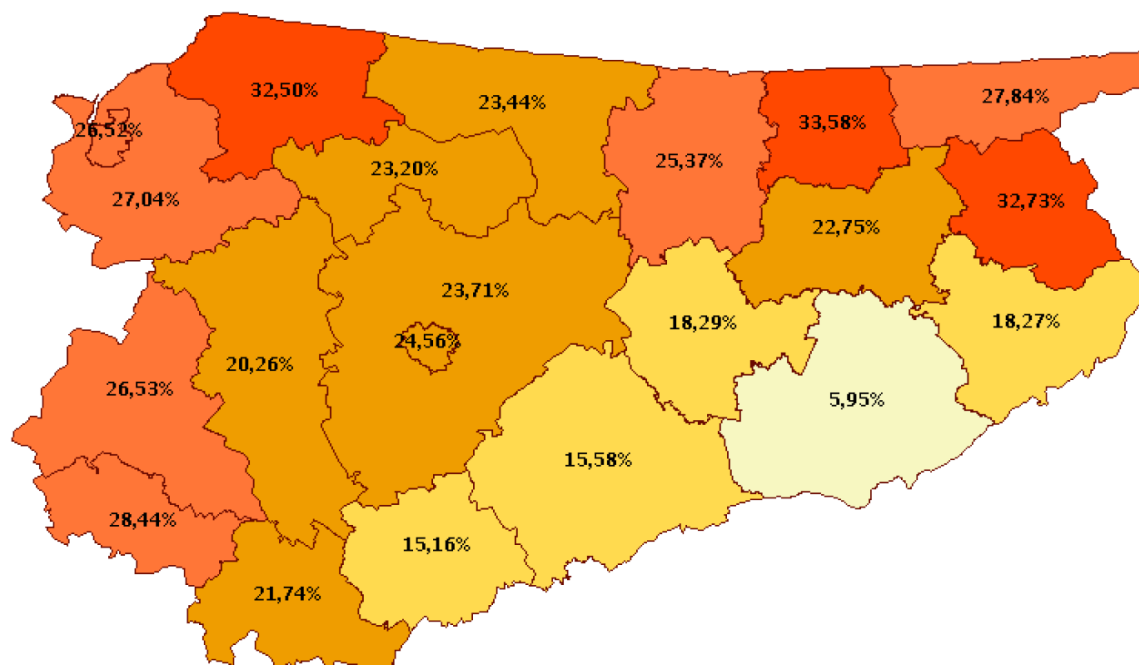
Liczba osób przypadających na 1 łóżko w szpitalach ogólnych w 2018 r. wzrosła w stosunku do roku poprzedniego (z 214 w 2017 r. do 223 w 2018 r.). Zmienił się również przeciętny pobyt chorego w szpitalu ogólnym, który wynosił w 2017 r. 5 dni natomiast w 2018 roku 4,9 dnia.

Głównymi przyczynami zgonów w województwie są zachorowania na choroby układu krążenia, których udział stopniowo maleje. W 2015 r. wyniósł on 39,1%, z kolei już w 2018 r. odnotowano spadek o 3,1 p.p. do poziomu 36% (spadek o 2,7 p.p. względem 2017 r.). Wysoki udział wśród przyczyn zgonów w województwie stanowią wciąż zachorowania na nowotwory, których odsetek wyniósł w 2018 r. 26,9%, zmniejszając się w relacji do 2015 r. o 2,1 p.p. (wzrost względem 2017 r. o 0,3 p.p.). W 2018 r. w porównaniu do roku poprzedniego odnotowano wzrost liczby zgonów w przypadku zachorowań na nowotwory z 3 843 do 4 035 osób oraz spadek w przypadku choroby układu krążenia z 5 576 do 5 397 osób. W związku z utrzymującymi się na wysokim poziomie zachorowaniami na choroby układu krążenia i nowotwory złośliwe ogółem, w województwie warmińsko-mazurskim realizowanych jest szereg programów profilaktycznych. Wśród nich można wskazać np. program profilaktyki chorób układu krążenia, który wprowadzono ze względu na fakt, że choroby te są główną przyczyną zgonów zarówno w Polsce jak i na świecie.

Ponadto realizowany jest program profilaktyczny raka szyjki macicy oraz raka piersi. Pierwsze badanie mogą wykonać kobiety w wieku 25-59 lat, które nie miały badania cytologicznego w ciągu ostatnich 3 lat. Program profilaktyki raka piersi obejmuje natomiast badania mammograficzne, które stanowią dobrą metodę pozwalającą na rozpoznanie zmian patologicznych. Badanie raka piersi jest skierowane do kobiet w wieku 50-69 lat, które nie miały takiego badania w ciągu 2 poprzednich lat. Śmiertelność kobiet z powodu raka szyjki macicy i raka piersi wyniosła w 2018 r. 1,7%, utrzymując się na zbliżonym poziomie co w poprzednich latach (1,9% w 2017 r. i 1,8% w 2016 r.). Zgodnie ze stanem na 1 listopada 2018 r., programem profilaktyki raka szyjki macicy zostało objęte 23,03% populacji kobiet województwa warmińsko-mazurskiego, co po województwie zachodniopomorskim, stanowi

drugi największy odsetek w kraju. Zgodnie z zaprezentowaną mapą 8, programem objęto najwięcej kobiet z następujących powiatów: węgorzewski, olecki i braniewski. Programem profilaktyki raka piersi objęto natomiast 41,37% populacji kobiet w województwie.

Mapa 8. Objęcie populacji kobiet programem profilaktyki raka szyjki macicy w województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r.

Źródło: Objęcie populacji programem profilaktyki raka szyjki macicy wg stanu na 01.11.2018 r., NFZ Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki w Olsztynie, <http://www.nfz-olsztyn.pl/pacjent/profilaktyczne-programy-zdrowotne/nasze-programy/>

W województwie prowadzona jest również profilaktyka chorób odtytoniowych, skierowana m.in. do osób powyżej 18 roku życia, które palą papierosy, w zakresie identyfikacji przewlekłej obturacyjnej choroby płuc i do osób między 40 a 65 rokiem życia, które nie miały wykonanego badania spirometrycznego w ciągu ostatnich trzech lat. Śmiertelność na nowotwory złośliwe tchawicy, oskrzeli i płuc od kilku lat maleje i w 2018 r. udział zgonów w wyniku tych chorób wyniósł w regionie 6,3%, co stanowiło spadek względem 2015 r. o 1,1 p.p. Badania profilaktyczne są również prowadzone w zakresie zakażenia gruźlicą. W ostatnich latach odnotowano spadek współczynnika zapadalności na gruźlicę na 100 tys. osób, który w 2018 r. wyniósł 8,7 (spadek o 0,5 względem 2017 r. i 1,9 względem 2016 r.).

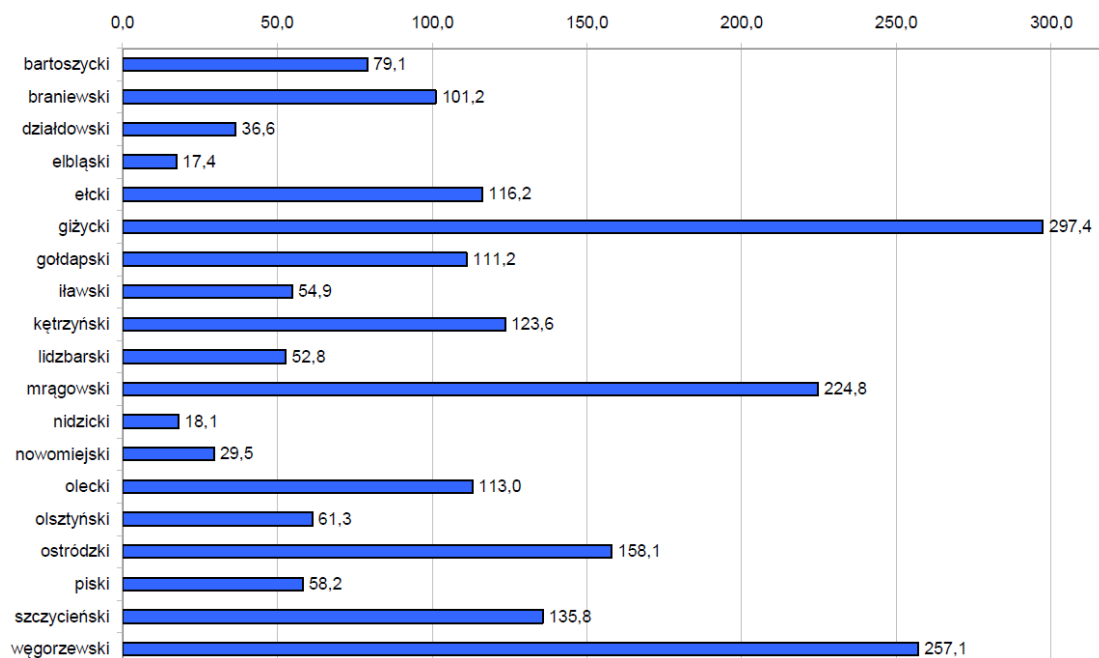
W związku ze wzrostem średniego wieku kobiet rodzących dzieci w województwie jest również realizowany program badań prenatalnych. Powodem jest fakt, że powyżej 35 roku życia statystycznie wzrasta ryzyko pojawienia się patologii płodu. Dzięki programowi możliwe jest wczesne zidentyfikowanie ryzyka wystąpienia wad płodu i ich rozpoznanie.

Jednym z istotnych problemów województwa warmińsko-mazurskiego jest występowanie dużej liczby zakażonych kleszczy. Powoduje to, że wiele osób zapada na choroby odkleszczowe takie jak zapalenie mózgu i borelioza. W województwie odnotowano spadek liczby zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu na 100 tys. osób z 3,14 w 2017 r. do 1,75 w 2018 r.

Niepokojący jest wzrost zachorowalności na boreliozę, którego szczyt odnotowano w 2016 r. (1 398 osób). W latach 2017-2018 nastąpił spadek liczby zachorowalności do poziomu 1 306 osób.

Najwyższy współczynnik zapadalności na 100 tys. osób zarejestrowano w 2018 r. w powiatach giżyckim węgorzewskim i mrągowskim co zaprezentowano na wykresie 28.

Wykres 28. Zapadalność¹¹ na boreliozę na 100 tys. osób wg powiatów w województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r. (wg stanu w dniu 30 czerwca 2018 r.)

Źródło: *Zachorowania na niektóre choroby zakaźne i zatrucia w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000-2018*, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie, Sekcja Statystyki Medycznej i Informacji.

¹¹ Wskaźnik zapadalności dla zachorowań na schorzenia zakaźne (np. boreliozę) według obszarów działalności PSSE liczony jest przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Olsztynie na 100 tys. mieszkańców według stanu ludności na dany rok.

3. INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

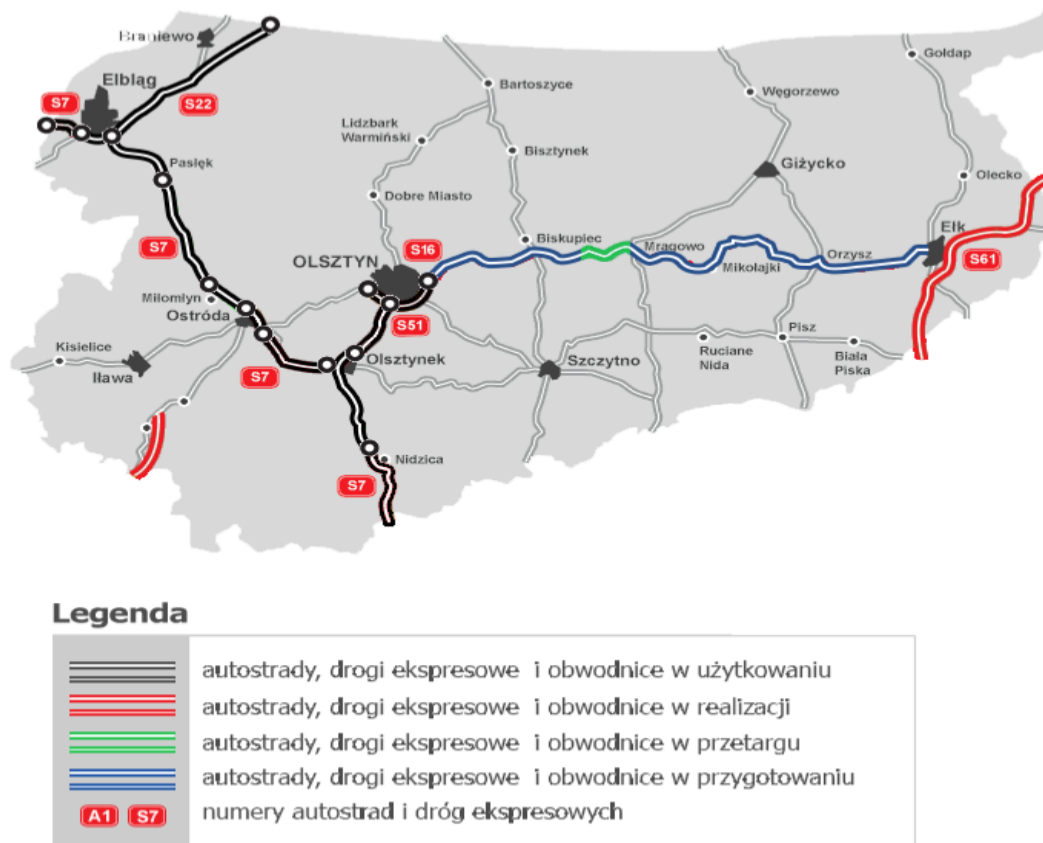
3.1. Transport

Województwo warmińsko-mazurskie, mimo wielu inwestycji drogowych, które w ostatnich latach udało się zrealizować na terenie Warmii i Mazur, nadal pod względem stopnia rozwoju infrastruktury drogowej należy do grupy najstąbiej rozwiniętych w kraju. Sieć dróg publicznych o nawierzchni twardej w 2018 r. w województwie wyniosła 13 843 km co stanowiło 4,55% całości tego typu dróg w kraju. Gęstość dróg o nawierzchni twardej w przeliczeniu na 100 km² powierzchni województwa od kilku lat jest najniższa w kraju i wyniosła 57,3 km, przy średniej dla kraju na poziomie 97,2 km.

Wartość inwestycji drogowych, realizowanych w 2018 roku przez olsztyński oddział Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad to 6,9 mld zł. W 2018 r. zakończył się ostatni etap budowy drogi ekspresowej S7 na Warmii i Mazurach. Był to odcinek S7 Ostróda Północ – Ostróda Południe wraz z obwodnicą Ostródy w ciągu DK16 o dł. 18,8 km i wartości 1,4 mld zł. W 2019 roku zakończyła się również budowa ostatnich odcinków obwodnicy Olsztyna. Koszt tego zadania wyniósł ponad 1 mld zł a łączna długość obwodnicy wynosi 24,7 km.

W roku 2019 kontynuowano rozpoczętą w 2018 roku budowę obwodnicy Nowego Miasta Lubawskiego w ciągu DK15 o długości 17,7 km i wartości 392,7 mln zł. Od lata 2018 r., kontynuowana jest budowa trzech odcinków drogi ekspresowej S61 Szczuczyn – Raczki (66,4 km) w ciągu Via Baltica o łącznej wartości ok. 2 mld zł.

Mapa 9. Mapa stanu budowy dróg krajowych w województwie warmińsko-mazurskim (stan na koniec 2019 r.)

Źródło: <https://www.gddkia.gov.pl/pl/a/36219/Rok-2019-na-drogach-krajowych-Warmii-i-Mazur>

Planowane są kolejne inwestycje tj. budowa drogi ekspresowej S16 Borki Wielkie – Mrągowo o dł. 17,1 km wraz z obwodnicą Mrągowo w ciągu DK59 (koszt inwestycji wyniesie 625,9 mln zł), budowa drogi ekspresowej S16 na odcinku Mrągowo - Orzysz – Ełk o dł. ok. 80 km oraz budowa drogi ekspresowej S5 na odcinku Ornowo – Wirwajdy (koszt inwestycji wyniesie 203,7 mln zł). Zakres aktualnych prac drogowych prezentuje mapa nr 9.

Średni czas dojazdu z Olsztyna do stolic sąsiadujących województw (w transporcie drogowym i kolejowym) wydłużył się z 328 min w 2018 r. do 331 min w 2020 r. Na wydłużenie czasu podróży mogły mieć wpływ trwające prace budowlane nie niektórych odcinkach dróg i kolei. Dzięki inwestycjom na głównych drogach regionu wskaźnik dostępności komunikacyjnej województwa (złożony) obniżył się o 2,8 min i wyniósł w 2020 roku 148,2 min w odniesieniu do 151 min w roku 2018. Średni czas dojazdu do Olsztyna z gmin województwa (w transporcie drogowym) również skrócił się w stosunku do roku 2018 i wynosi w 2020 r. 70 min.

Stopniowa poprawa stanu infrastruktury drogowej na przestrzeni ostatnich lat, zaczęła przynosić skutki w zakresie bezpieczeństwa drogowego w regionie. Liczba wypadków drogowych która w latach 2011-2016 oscylowała w okolicach 1600 wypadków, spadła do 1455 w 2017 r. i 1281 w 2018 r. Liczba ofiar śmiertelnych w wypadkach drogowych na 100 tys. ludności oraz na 100 tys. pojazdów samochodowych wynosiła odpowiednio w 2018 r. 9,78 oraz 13,59. Daje to odpowiednio 15 i 16 lokatę w skali kraju. Przyczyny takiej sytuacji można upatrywać w nadal niskiej jakości infrastrukturze drogowej w porównaniu do innych regionów Polski oraz w stale rosnącej liczbie samochodów osobowych.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców w województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r. było zarejestrowanych 668 pojazdów¹² – wzrost o 7,3% (w porównaniu do 2016 roku). Średnio w Polsce w 2018 r. na tysiąc mieszkańców zarejestrowanych było 747 pojazdów.

Przy zwiększającej się corocznie liczbie samochodów osobowych, utrudnieniach w ruchu drogowym i jednoczesnej potrzebie przeciwdziałania zanieczyszczeniom środowiska w grudniu 2015 roku, po 50 latach przerwy ponownie uruchomiono w Olsztynie komunikację tramwajową. Jest to jak dotąd jedyny reaktywowany system komunikacji tramwajowej w Polsce. Aktualnie długość sieci tramwajowej w Olsztynie wynosi 10,5 km i obejmuje 3 linie.

Projekt przywrócenia komunikacji tramwajowej jest w dalszym ciągu rozwijany. Planowana jest dostawa nowego taboru tramwajowego składającego się z 12 pojazdów oraz rozbudowa obecnego systemu tramwajowego - uruchomienie nowych linii tramwajowych 4 i 5 z Pieczewa do Dworca Głównego i Wysokiej Bramy. Inwestycja zwiększy długość sieci tramwajowej do prawie 17 km.

W roku 2018 długość eksploatowanych linii kolejowych w regionie nieznacznie wzrosła. W 2018 r. w województwie warmińsko-mazurskim eksploatowane były 1084 km linii kolejowych wobec 1081 km w roku 2016. Gęstość linii kolejowych na 100 km² nie uległa zmianie, i na przestrzeni lat 2016-2018 wynosi niezmiennie 4,5 km. Niższą gęstość linii kolejowych na 100 km² mają tylko województwo podlaskie i lubelskie, natomiast średnia krajowa wynosi 6,2 km na 100 km².

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego realizowane są inwestycje kolejowe o wartości prawie 650 mln zł. Roboty w 2018 roku objęły przebudowę łącznie ok. 250 km linii kolejowych oraz 39 stacji i przystanków. Obecnie są realizowane inwestycje na liniach Olsztyn – Iława, Olsztyn – Działdowo i Szczytno – Ełk (dzięki inwestycji czas przejazdu w relacji Szczytno – Ełk skrócił się o połowę – z ok. 3 godz. do 1,5 godz.), a także planowane są prace m.in. na odcinku Korsze – Ełk i Olsztyn – Gutkowo. Pozwolą one na sprawny i komfortowy przejazd pociągami ze wschodniej do zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego.

¹² łącznie samochody osobowe, samochody ciężarowe i ciężarowo-osobowe, motocykle.

Pod koniec 2015 roku zakończyła się budowa Portu Lotniczego Olsztyn-Mazury. Port Lotniczy Olsztyn-Mazury powstał w miejscu istniejącego lotniska wojskowego w Szymanach i zajmuje około 322 hektary. Jest to jedyny port lotniczy w województwie warmińsko-mazurskim. Terminal pasażerski o łącznej powierzchni 6 800 m² jest w pełni klimatyzowany i przeznaczony do obsługi ruchu pasażerskiego na kierunkach krajowych, międzynarodowych oraz czarterach. Budynek został zaprojektowany w nawiązaniu do architektury Warmii i Mazur. Pierwszy rejs z lotniska w Szymanach odbył się 21 stycznia 2016 roku.

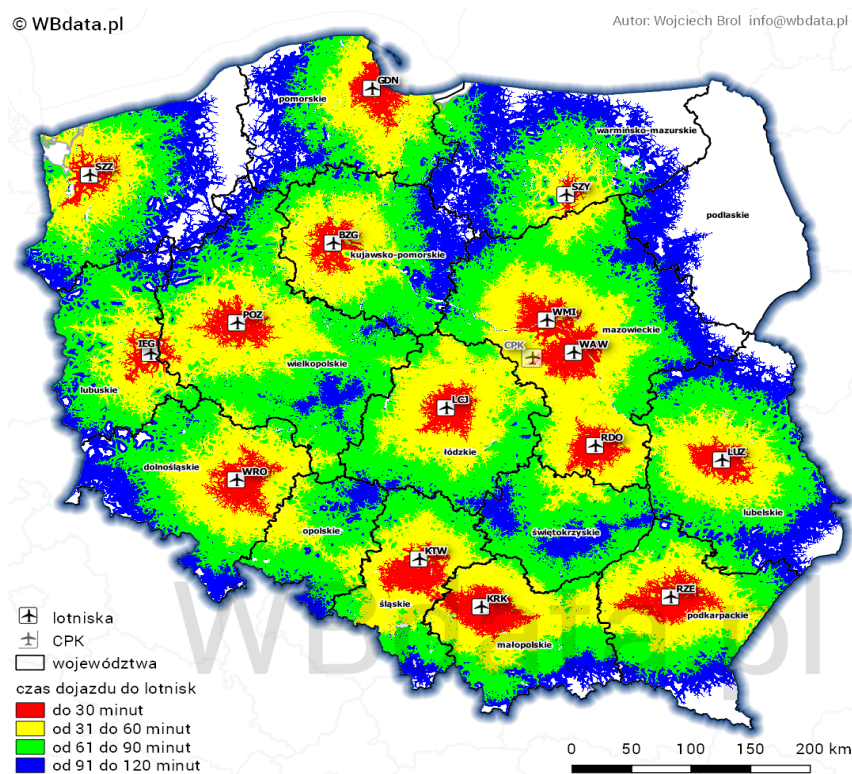
Grafika 4. Port Lotniczy Olsztyn-Mazury

Źródło: www.powiatzczycienski.pl/2448,Regionalny-Port-Lotniczy-Olsztyn-Mazury.html

W 2018 i 2019 roku lotnisko obsłużyło ponad 274 tys. pasażerów przy czym w roku 2019 nastąpił wzrost o 27% w stosunku do roku 2018. Port Lotniczy Olsztyn-Mazury z roku na rok się rozwija i zyskuje coraz większe zaufanie wśród pasażerów co pokazuje regularny wzrost liczby pasażerów.

Mapa 10. Pasażerskie porty lotnicze i średni czas dojazdu do lotniska

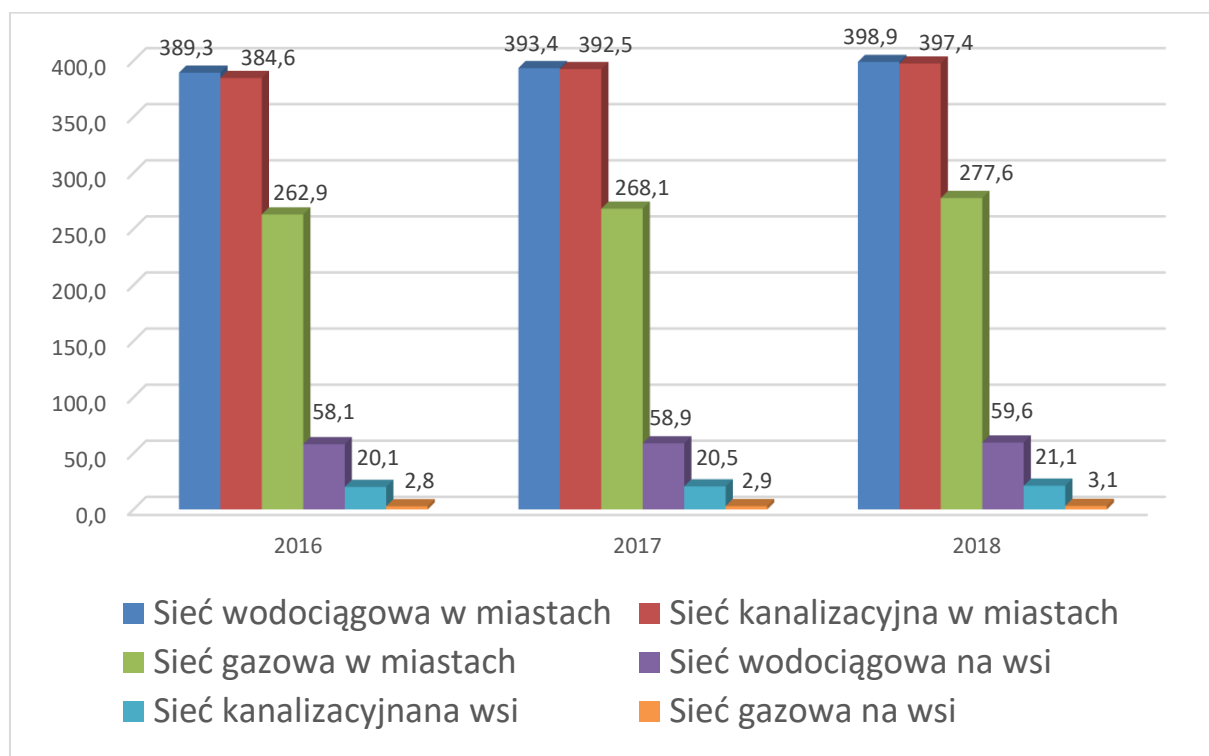
Źródło: <https://wbdata.pl/dostepnosc-czasowa-portow-lotniczych-2018/>

3.2. Infrastruktura techniczna i komunalna

Województwo warmińsko-mazurskie zajmuje 14 lokatę w kraju pod względem wyposażenia w sieć rozdzielczą na 100 km² (108,3 km). Ma to związek zarówno z niską gęstością zaludnienia jak również znacznym rozproszeniem sieci osadniczej, co niewątpliwie nie sprzyja rozwojowi infrastruktury technicznej. Pomimo niekorzystnych uwarunkowań, w ostatnich latach zauważyć można nieznaczny wzrost długości sieci rozdzielczej w regionie. Najkorzystniejsza sytuacja występuje w odniesieniu do sieci wodociągowej, której długość na 100 km² w 2018 roku wyniosła 68,0 km (wzrost o 0,9 km), a udział korzystających z wodociągów w województwie ogółem wyniósł prawie 95%.

Pod względem wyposażenia w sieć kanalizacyjną, na 100 km² w 2018 roku przypadało 30,4 km sieci (wzrost o 1,3 km), natomiast odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej wyniósł 74,4%. Pod względem gęstości sieci kanalizacyjnej województwo plasuje się dopiero na 14 miejscu przed lubelskim i podlaskim (średnia dla kraju to 51,4 km/100 km²). Jednakże rozpatrując udział mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacyjnej można zauważyć, że przy średniej dla Polski wynoszącej 74,4% Warmia i Mazury plasuje się na wysokim 5 miejscu. Największy udział korzystających z sieci kanalizacyjnej ma województwo pomorskie – 83,1%, najmniejszy lubelskie - 53,0%. Najmniej rozwiniętą siecią w regionie, podobnie jak w całym kraju, jest sieć gazowa. Na 100 km² w 2018 roku przypadało 9,9 km sieci (wzrost o 0,7 km w porównaniu do 2016), a odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej nieznacznie zmalał i wyniósł 42,6% (spadek o 0,2 pp.). Rozkład wyposażenia w sieć rozdzielcze w podziale na obszary wiejskie i miejskie prezentuje poniższy wykres.

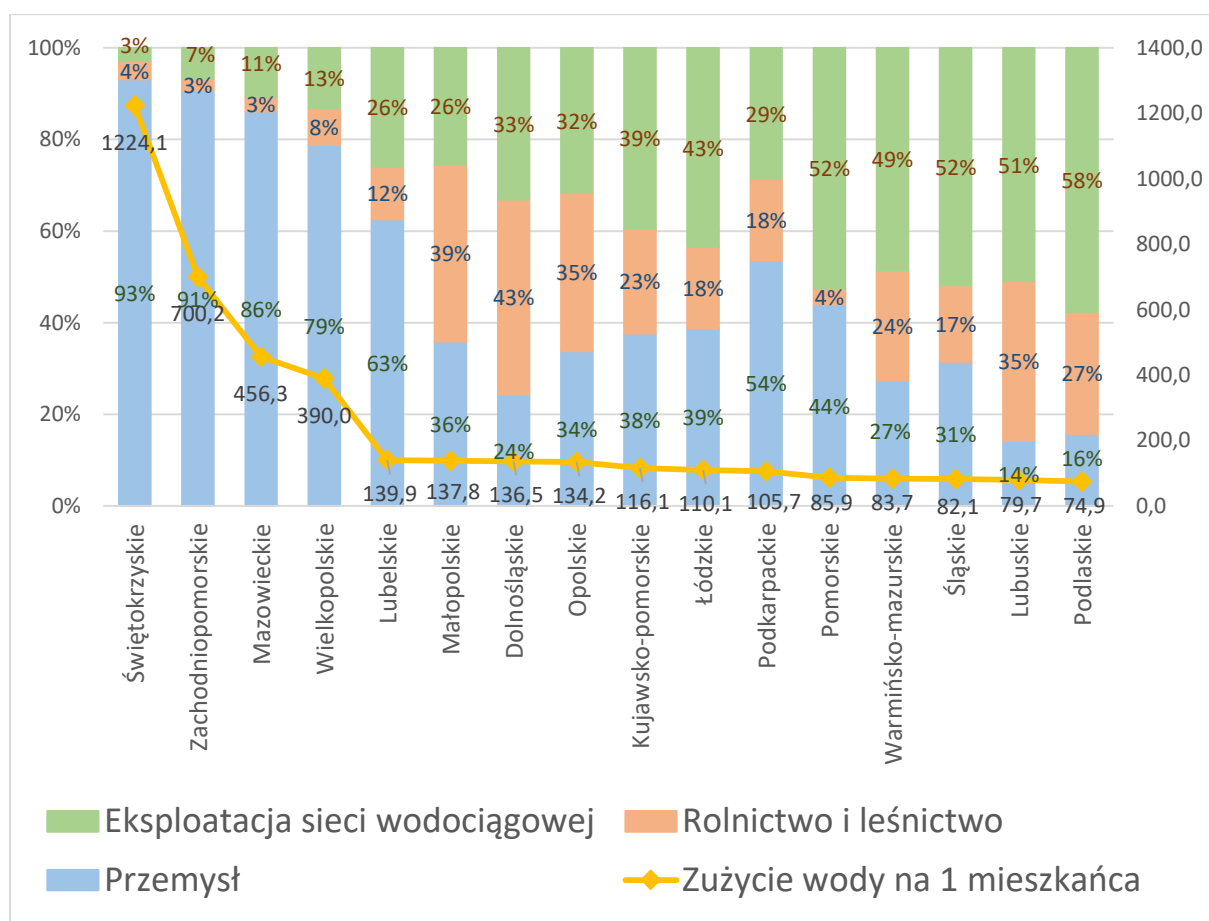
Wykres 29. Sieć rozdzielcza na 100 km² w województwie warmińsko-mazurskim (w km) w latach 2016-2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2018 r. wyniósł 136,8 hm³ (wzrost o 16,7 hm³ w porównaniu do 2016 r.), co stanowiło 1,4% ogólnego poboru wody w kraju. Strukturę poboru wody według województw w 2018 r. zaprezentowano na poniższym wykresie.

Wykres 30. Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności według województw w 2016 r.

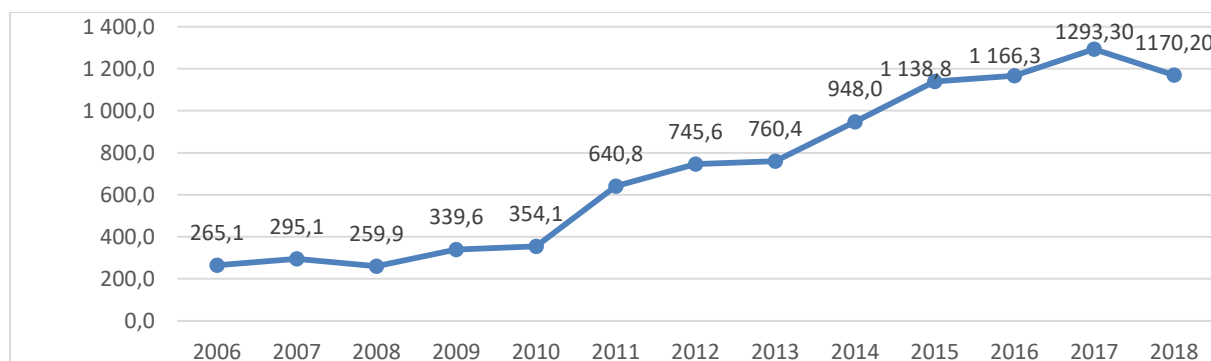
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Rozpatrując strukturę poboru wody w regionie zauważyć można, iż prawie połowa pobieranej wody przeznaczana jest na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej (49%), ¼ na nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnienia i uzupełnienia stawów rybnych (24%), natomiast reszta (27%) na potrzeby produkcyjne. Struktura poboru wody w ostatnich latach utrzymuje się prawie na nie zmienionym poziomie. Nastąpiły tylko niewielkie zmiany, spadło zużycie wody w rolnictwie i leśnictwie (-3 pp.) na rzecz przemysłu (+1 pp.) i na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej (+2 pp.).

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2018 roku, podobnie jak pobór wody nieznacznie spadło (-0,25%) do poziomu 119,8 hm³. Struktura zużycia wody w regionie znacząco różni się od struktury krajowej. Na potrzeby przemysłu w województwie zużyto ponad 27% pobranej wody wobec 72% pobranych na ten cel w całym kraju. Na potrzeby rolnictwa i leśnictwa zużyto ponad 24% pobranej wody w regionie i niecałe 49% na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej względem, odpowiednio 10% i 18% w kraju.

W województwie warmińsko-mazurskim wytwarzane jest zaledwie 0,7% krajowej produkcji energii elektrycznej, co plasuje region na przedostatnim miejscu w kraju. Mniej energii produkuje się tylko w województwie podlaskim. W ostatnich latach widoczny był coroczny wzrost produkcji energii elektrycznej w regionie. Jednakże w 2018 r. pierwszy raz od 10 lat wielkość produkcji energii elektrycznej w regionie spadła w porównaniu do roku poprzedniego, wyniosła wtedy 1 170,2 GWh. Zainstalowana moc elektryczna województwa w 2018 r. wynosiła 530,9 MW – jest to prawie najniższa wartość w kraju stanowiąca 1,2% ogółu mocy zainstalowanej we wszystkich elektrowniach w Polsce. Najniższa wartość zainstalowana jest w województwie podlaskim - 468,8 MW, co stanowi 1,06% ogółu mocy zainstalowanej w kraju.

Wykres 31. Wielkość produkcji energii elektrycznej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2004-2016 [GWh]

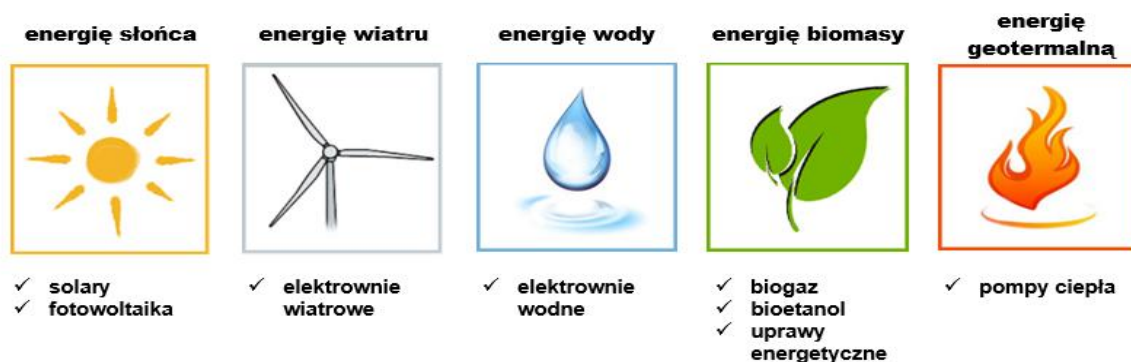

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Produkcja energii elektrycznej w regionie w 2018 r. pokrywała niecałe 30% zużycia energii w województwie, oznacza to że Warmia i Mazury są regionem uzależnionym od źródeł zewnętrznych (krajowych i zagranicznych) oraz zagrożonym utratą stabilności napięciowej. Biorąc pod uwagę uwarunkowania przyrodnicze, możliwości ekonomiczne oraz uwarunkowania prawne, produkcja energii elektrycznej w województwie powinna skupiać się na odnawialnych źródłach energii OZE, co jest zgodne z polityką Unii Europejskiej w zakresie przeciwdziałania emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Województwo warmińsko-mazurskie jest krajowym liderem pod względem procentowej produkcji energii z odnawialnych źródeł w całkowitej produkcji energii w regionie. W województwie warmińsko-mazurskim udział energii elektrycznej produkowanej z OZE w produkcji energii elektrycznej ogółem w 2018 r. wyniósł 82,8% (969,2 GWh). W dalszej kolejności są województwa podlaskie (68,3%) i pomorskie (51,3%). W stosunku do 2016 r. produkcja OZE minimalnie spadła (-6,5 GWh), natomiast w stosunku do 2017 r. spadek produkcji był już duży i wyniósł ok 14% (-158,6 GWh). Zgodnie z informacją URE w województwie warmińsko-mazurskim w chwili obecnej funkcjonuje: 20 biogazowni o łącznej mocy 16 503 MWh, 4 spalarnie biomasy o łącznej mocy 26 044 MWh, 72 instalacje energii promieniowania słonecznego o łącznej mocy 43 168 MWh, 44 elektrownie wiatrowe o łącznej mocy 356 985 MWh oraz 77 elektrowni wodnych o łącznej mocy 15 165 MWh¹³.

Grafika 5. Odnawialnymi Źródłami Energii mogą być elektrownie i urządzenia wykorzystujące:

Źródło: <http://metropoliakrakowska.pl/pgn-2/oze>

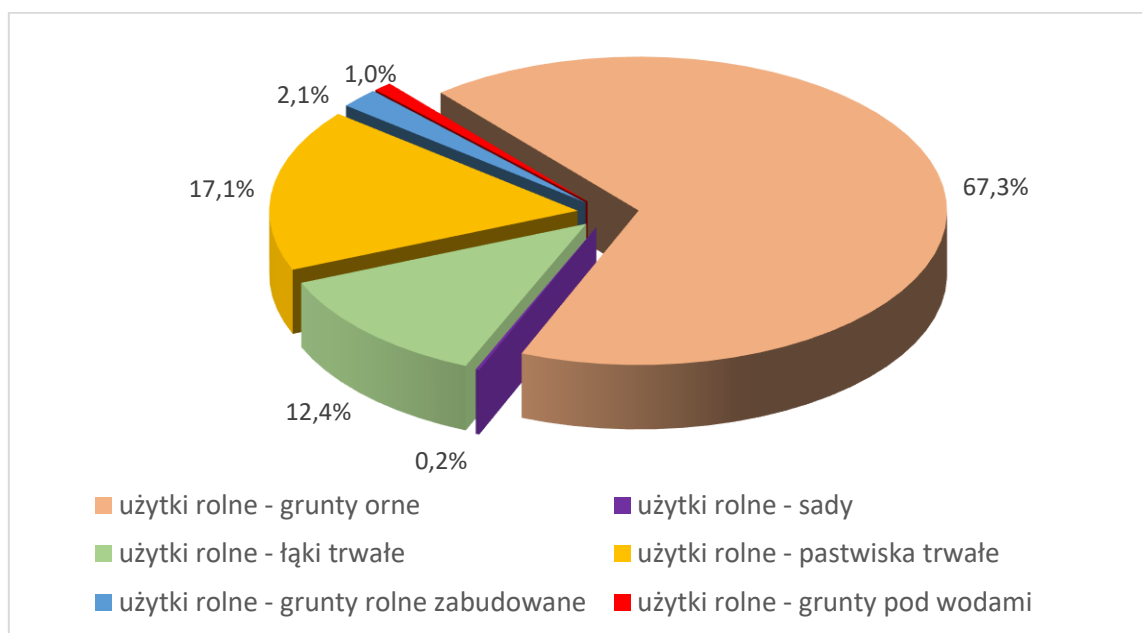
¹³ Informacja pochodzi ze strony <https://www.ure.gov.pl/pl/oze/potencjal-krajowy-oze/8108,Instalacje-odnawialnych-zrodel-energii-wg-stanu-na-dzien-31-grudnia-2019-r.html> (dane na 07.04.2020 r.)

W marcu 2018 roku Rada Ministrów przyjęła projekt nowelizacji trzech ustaw: o odnawialnych źródłach energii, o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych oraz Prawo budowlane (w przypadku dwóch ostatnich zmiany dotyczą zasad budowy i opodatkowania farm wiatrowych). Proponowane rozwiązania wychodzą naprzeciw oczekiwaniom przedsiębiorców działających w obszarze energetyki odnawialnej. Zapewniają też harmonizację polskich regulacji z unijnymi dotyczącymi pomocy publicznej, określonymi w *Wytycznych w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska i cele związane z energią w latach 2014-2020*, a także usuwają wątpliwości interpretacyjne, prawne i redakcyjne w różnych obszarach obecnej ustawy. Nowe regulacje wpisują się również w realizację celów wskazanych w dokumentach strategicznych: *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR)*, *Krajowym Planie Działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych (KPD)* oraz projekcie *Polityki Energetycznej Polski do roku 2030 (PEP 2030)*¹⁴.

3.3. Obszary wiejskie i rolnictwo

Obszary wiejskie w województwie warmińsko-mazurskim zajmują największą część obszaru województwa, tj. 97,5%, co daje najwyższą lokatę w kraju. Nieco wyższy niż średnio w Polsce był odsetek gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych – w 2018 r. wynosił on 32,7% ogółu powierzchni województwa (w kraju – 30,5%), większy był również procent terenów znajdujących się pod wodami – 5,7% (w kraju – 2,1%), nieco niższy był natomiast udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, który wynosił 3,9% ogółu powierzchni (w kraju – 5,5%). W województwie w 2018 r. użytki rolne stanowiły 54,4% ogółu powierzchni, a strukturę użytków prezentuje wykres 32.

Wykres 32. Struktura użytków rolnych w 2018 r. w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Ludność zamieszkująca obszary wiejskie liczyła na koniec 2018 r. 586,4 tys. osób, co stanowiło 41% mieszkańców województwa. Gęstość zaludnienia na wsi była w regionie jedną z najniższych w kraju i wynosiła 25 osób/km² (w kraju 52 osoby/km²). Najniższą wartość odnotowano

¹⁴ http://odnawialnezrodlaenergii.pl/oze-aktualnosci/item/download/276_4097e28f9838e76d664871f540092b69

w województwie podlaskim i zachodniopomorskim (24 osoby/km²). W 2018 r. stopa bezrobocia na wsi mierzona metodą BAEL wyniosła 6,8% i w porównaniu do 2016 r. spadła o 3,7 pp. i osiągnęła najniższą wartość od początku sprawozdawczości prowadzonej przez GUS. W porównaniu z sytuacją z 2004 r. stopa bezrobocia na wsi obniżyła się o 18,9 pp., podczas gdy w kraju o 13,3 pp. W 2018 r. w sektorze rolniczym pracowało niecałe 11% pracujących w województwie warmińsko-mazurskim, pod tym względem region zajmował 7. miejsce w kraju. W porównaniu do 2016 r. nastąpił spadek o 3 pp. Największą ilością osób pracujących w rolnictwie charakteryzują się województwa podlaskie i lubelskie gdzie w tym sektorze pracuje ponad 20% pracujących.

Korzystnym czynnikiem charakteryzującym rolnictwo w województwie jest wysoka średnia powierzchnia gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym. Region charakteryzuje się drugą co do wielkości średnią powierzchnią gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym – w 2019 r. było to 23,25 ha, przy średniej krajowej 10,95 ha. Niestety krótki okres wegetacji, zróżnicowane ukształtowanie terenu i niekorzystna struktura gleb (ponad 50% stanowią gleby IV klasy a gleby I i II klasy stanowią zaledwie 0,45%) stawiają przed rolnictwem województwa wymóg wysokiego poziomu uzbrojenia technicznego i powodują, że jednostkowe koszty produkcji rolniczej są wyższe, dochodowość natomiast mniejsza niż w innych regionach kraju. Pozytywnym aspektem jest więc zauważalny w ostatnich latach wzrost nakładów inwestycyjnych w rolnictwie i łowiectwie w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych, które w 2017 r. wyniosły 450,8 zł, co plasuje region na 3 miejscu w kraju (kraj – 361,0 zł). Większe nakłady poniosły jedynie województwa śląskie (542,5 zł) i lubuskie (460,4)¹⁵. Tymczasem w 2011 r. nakłady inwestycyjne w rolnictwie i łowiectwie w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wynosiły 210,3 zł, co plasowało region na 14. miejscu (kraj – 277,4 zł).

Mało przekształcone i stosunkowo mało zanieczyszczone środowisko naturalne predysponuje nasz region do produkcji żywności wysokiej jakości, która została wskazana jako inteligentna specjalizacja regionu. Żywność ta jest specjalizacją opartą m.in. na przemyśle rolno-spożywczym, lokalnym rolnictwie, tradycyjnych surowcach i krótkich łańcuchach sprzedaży. Odpowiada ona na potrzeby konsumentów związane ze zdrowym stylem życia. Wokół produkcji żywności rozwinęto bardzo silną specjalizację naukową, która jest zapleczem badawczo-naukowym dla pojedynczych firm i klastrów. Produkcja regionalnej żywności wysokiej jakości w 2018 r. opierała się na działalności 3 393 ekologicznych gospodarstw rolnych o łącznej powierzchni ponad 104,6 tys. ha, dostarczających żywność naturalną, tradycyjną i ekologiczną na bazie własnych surowców. Udział regionu w liczbie i powierzchni ekologicznych gospodarstw rolnych z certyfikatem wyniósł w 2018 r. odpowiednio 17,7% i 21,6% w skali kraju. Certyfikat Europejskiej Sieci Dziedzictwa Kulinarного uzyskało dotychczas 131 przedsiębiorstw¹⁶.

Udział województwa w krajowej produkcji towarowej rolnictwa w 2018 roku wyniósł 5,1%. Plasuje to województwo na 7 miejscu w kraju. Największy udział miało województwo mazowieckie – 19,1%, najmniejszy zaś podkarpackie 1,8%. Rolnictwo w regionie produkuje i przetwarza na skalę rynkową przede wszystkim było mleczne, trzodę chlewną oraz drób. Produkcja zwierzęca stanowiła w 2018 roku ponad 78% towarowej produkcji rolnej w regionie. Największy udział w produkcji zwierzęcej w regionie w 2018 r. miała produkcja mleka (25%) – na 1 ha użytków rolnych wytworzono 1 196 l mleka przy średniej dla kraju 939 l. W ostatnich latach nastąpił wzrost produkcji mleka w województwie warmińsko-mazurskim, w porównaniu do 2016 r. wyniósł on ponad 20%. Równie duży udział w produkcji zwierzęcej miała hodowla drobiu (ponad 20%). Pogłowie drobiu kurzego w 2017 r. wzrosło i wynosiło 465 szt. na 100 ha użytków rolnych. W skali kraju daje to jednak najniższą lokatę w

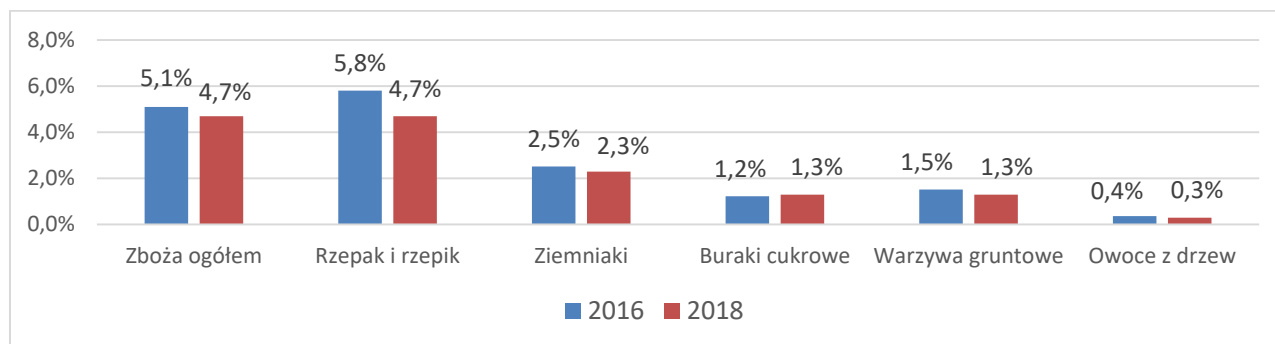
¹⁵ Dane na podstawie Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2018, wersja z 2019 r. jest jeszcze niedostępna

¹⁶ Informacja ze strony www.culinary-heritage.com

kraju. Kolejne w udziałach produkcji zwierzęcej są hodowla trzody chlewnej – 51,7 szt. na 100 ha użytków rolnych (7 miejsce w kraju) oraz bydła 49,3 szt. na 100 ha. Produkcja żywca rzeźnego w 2017 r. przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wzrosła do 481,4 kg, co daje 6 lokatę w kraju¹⁷.

O ile w ostatnich latach widoczny jest niewielki wzrost produkcji zwierzęcej w regionie to w przypadku produkcji roślinnej zauważalny był jej coroczny nieznaczny spadek. Zmiana nastąpiła w 2016 r. Powierzchnia zasiewów w 2016 roku wzrosła do 668,8 tys. ha. (8 lokata w kraju). Udział województwa warmińsko-mazurskiego w zbiorach kraju obniżył się w 2018 roku we wszystkich głównych typach ziemiopłodów prócz buraków cukrowych co prezentuje poniższy wykres.

Wykres 33. Udział województwa warmińsko-mazurskiego w zbiorach kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznika Statystycznego Rolnictwa 2018

3.4. Ochrona środowiska

Warmia i Mazury zaliczają się do regionów o bardzo cennej przyrodzie i atrakcyjnym krajobrazie. W województwie warmińsko-mazurskim znajduje się 11,1% wszystkich krajowych obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych, co daje regionowi 1. miejsce w kraju. Jednocześnie obszary te stanowią 46,7% powierzchni województwa (wyższym udziałem charakteryzują się tylko mniejsze powierzchniowo województwa świętokrzyskie i małopolskie). Na 1 mieszkańca regionu przypada największa w kraju powierzchnia obszarów chronionych – 7,9 tys. m², średnio w kraju zaś 2,6 tys. m². Piękno przyrody warmińsko-mazurskiej możemy podziwiać m.in. w: 110 rezerwach przyrody, 8 parkach krajobrazowych, 76 obszarach chronionego krajobrazu oraz 60 obszarach objętych programem Natura 2000. W celu zachowania i ochrony walorów przyrodniczych województwa ustanowiono również: 121 użytków ekologicznych, 15 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, jedno stanowisko dokumentacyjne oraz liczne pomniki przyrody. Działania w zakresie ochrony środowiska w województwie warmińsko-mazurskim skierowane powinny być głównie na ochronę klimatu i jakości powietrza, gospodarkę wodno-ściekową, ochronę zasobów przyrodniczych, ochronę gleb, gospodarowanie wodami oraz gospodarowanie odpadami i zapobieganiu ich powstawaniu¹⁸.

W regionie funkcjonują 262 oczyszczalnie ścieków komunalnych i przemysłowych, do których corocznie odprowadzanych jest ponad 53,5 tys. dam³ ścieków komunalnych i przemysłowych. Co roku wzrasta w województwie udział ludności korzystającej z komunalnych oczyszczalni ścieków i w 2018 roku wynosił 77,3%. W stosunku do roku 2016 wzrósł również odsetek ludności korzystającej z komunalnych oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów do 58,8%.

Istotnym obciążeniem dla środowiska w regionie są przedsiębiorstwa przemysłowe wytwarzające znaczne ilości odpadów. W 2018 r. ilość odpadów wytworzonych w ciągu roku spadła do

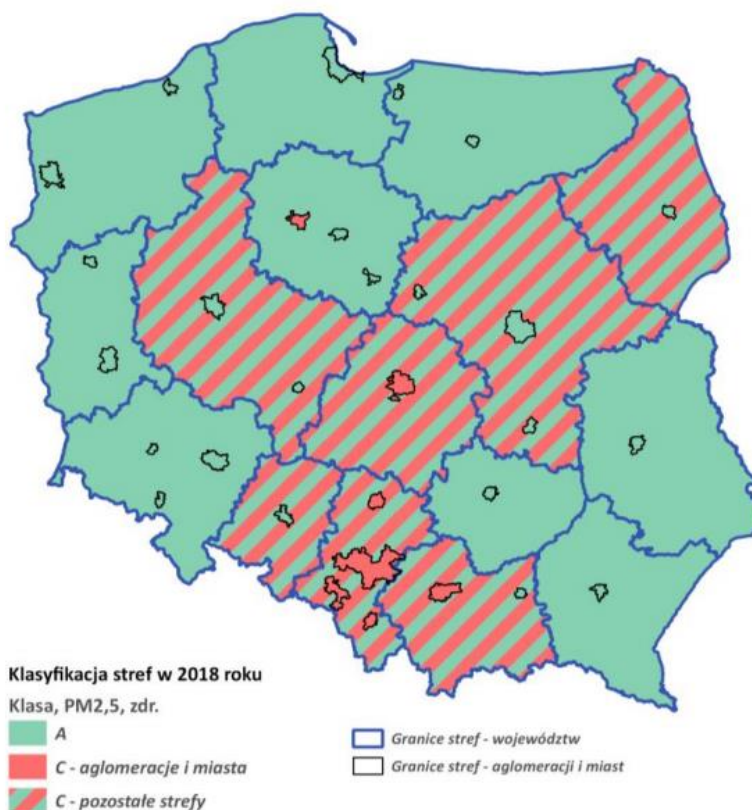
¹⁷ Dane na podstawie Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2018, wersja z 2019 r. jest jeszcze niedostępna

¹⁸ Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020, Olsztyn, 2016

691,9 tys. ton (w 2016 r. – 2 271,5 tys. ton), jest to mniej niż 1% odpadów wytworzonych przez przedsiębiorstwa w kraju. Mniejszą liczbę odpadów wytworzyły tylko przedsiębiorstwa z województwa lubuskiego, natomiast najwięcej wytwarzanych odpadów jest przez przedsiębiorstwa z województw śląskiego i dolnośląskiego. Od 2009 r. systematycznemu zmniejszeniu ulega również liczba czynnych składowisk komunalnych, ich liczba w 2018 r. wyniosła 9. Masa wytworzonych odpadów komunalnych wzrosła do poziomu 441 tys. ton, w stosunku do 434 tys. ton w 2016 roku.

Liczba zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w województwie w 2018 r. wzrosła i wyniosła 80, w stosunku do 72 w roku 2016. Ponad 76% tych zakładów wyposażonych było w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych. Wielkość emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w stosunku do roku 2016 zmalała i w 2018 r. wynosiła 9,7 tys. ton, z czego 9 tys. ton stanowiły zanieczyszczenia gazowe (bez dwutlenku węgla). W roku 2018 wzrost w regionie do poziomu 17,7 wskaźnik średniego natężenia na pył PM 2,5 dla aglomeracji miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy. Region Warmii i Mazur należy do obszarów o najczystszym powietrzu w kraju. W Polsce jak i w całej Unii Europejskiej norma stężenia pyłu zawieszonego PM 2,5 w skali roku wynosi 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. W skali kraju najczystszym powietrzem wśród miast zamieszkiwanych przez ponad 100 tysięcy ludzi jest aglomeracja trójmiejska i miasto Gorzów Wielkopolski. Na kolejnych miejscach w rankingu znalazły się Zielona Góra, aglomeracja białostocka i Olsztyn. Powodem tak czystego powietrza jest brak ciężkiego przemysłu, dużo obszarów zielonych oraz silne wietrzenie, które dotyczy miast położonych nad morzem, jak i w jego bliskiej odległości. Najbardziej zanieczyszczone powietrze występuje natomiast w aglomeracji krakowskiej, aglomeracji górnośląskiej, aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej.

Mapa 11. Klasyfikacja stref w Polsce dla pyłu PM_{2,5} na podstawie rocznej oceny jakości powietrza za rok 2018

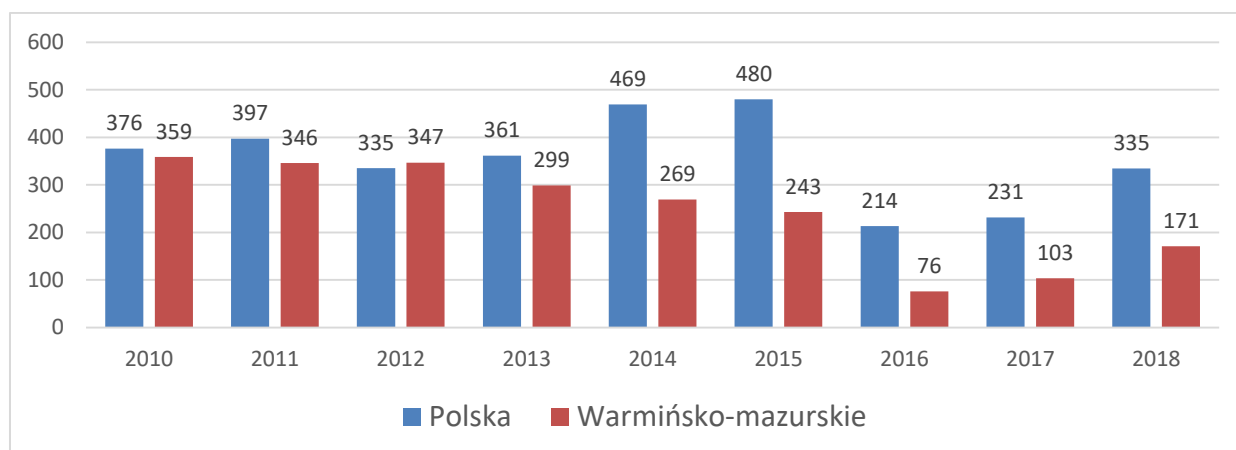
Źródło: Ocena jakości powietrza w strefach w Polsce za rok 2018

W celu zachowania dobrego stanu środowiska naturalnego województwa warmińsko-mazurskiego i zapobiegania jego degradacji konieczne jest ponoszenie znacznych nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska. Niepokojącym jest zatem fakt, że w latach 2012-2016 znacznie zmalała wartość tych nakładów z 421,9 mln zł do 84,1 mln w roku 2016. W ostatnich dwóch latach nastąpił wzrost tych wydatków i w 2018 r. wyniósł 191,2 mln zł. Mimo wzrostu nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska województwo warmińsko-mazurskie zajmuje od kilku lat ostatnią lokatę w kraju pod tym względem.

Biorąc pod uwagę kierunki inwestowania w 2018 r. najwięcej środków przeznaczono w regionie na gospodarkę ściekową i odnowę wód (63,3%) i ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu (28,8%). Poniesiono również nakłady na gospodarkę odpadami oraz ochronę i przywrócenie wartości użytkowej gleby, ochronę wód podziemnych i powierzchniowych. W skali wszystkich inwestycji poniesionych na środki trwałe służące ochronie środowiska te były nieznaczne bo w sumie wyniosły niecałe 5% wszystkich nakładów.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość nakładów inwestycyjnych na ochronę środowiska, analogicznie do łącznej sumy nakładów w ostatnich 2 latach wzrosła – z 76,22 zł w roku 2016 do 170,79 zł w roku 2018. Wzrost nakładów nie przyczynił się jednak do wzrostu pozycji regionu w kraju i nadal plasuje to województwo na ostatnim miejscu. Na przestrzeni ostatnich 8 lat tylko raz, w 2012 r., nakłady na inwestycje w zakresie ochrony środowiska były wyższe od średniej krajowej.

Wykres 34. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej per capita w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2018 (w zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Struktura głównych źródeł finansowania wydatków na ochronę środowiska w 2018 r. uległa pewnej zmianie. Największą część, jak w latach poprzednich, stanowiły środki własne – 57,3%. Środki zagraniczne, po bardzo dużym zmniejszeniu udziału w źródłach finansowania wydatków na ochronę środowiska w 2016 r. (1,6%), w 2018 r. były drugim głównym źródłem finansowania inwestycji na rzecz ochrony środowiska (20,6%). Trzecim najbardziej znaczącym źródłem były fundusze ekologiczne które odpowiadały za sfinansowanie 17,5% inwestycji w tym obszarze.

3.5. Turystyka

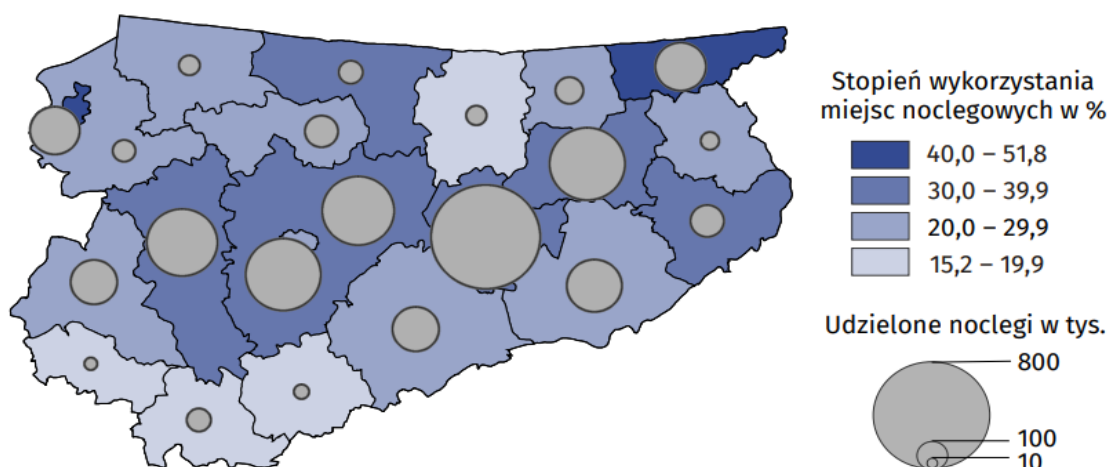
Turystyka jest jedną z dynamicznie rozwijających się gałęzi gospodarki w województwie warmińsko-mazurskim. Region należy do czołówki województw najbardziej atrakcyjnych turystycznie w kraju. Województwo warmińsko-mazurskie wyróżniają szczególnie walory przyrodnicze, przede wszystkim duże kompleksy leśne, liczne jeziora oraz bogata fauna i flora. Znajdują się tutaj największe jeziora w kraju: Śniardwy i Mamry, a także Jeziorak, najdłuższe polskie jezioro, na którym położona jest

największa śródlądowa wyspa Europy – Wielka Żuława. Jeziora są połączone kanałami i rzekami, tworząc wielokilometrowy system szlaków wodnych i stanowią tereny sprzyjające uprawianiu sportów wodnych (żeglarstwa, kajakarstwa, windsurfingu, wędkowania i nurkowania). Atrakcją regionu jest Kanał Elbląski z systemem pochylni umożliwiającym przemieszczanie statku po lądzie. Turystyczny krajobraz województwa tworzą również zamki, kościoły oraz dworki i pałace związane z historią regionu. Uatrakcyjnieniem pobytu może być poznanie folkloru, tradycji, twórczości ludowej, a także potraw kuchni regionalnej¹⁹. Ludzie coraz częściej rezygnują z wypoczynku w formie stacjonarnej na rzecz aktywnego spędzania czasu wolnego na obszarach o atrakcyjnych walorach przyrodniczych. Liczba turystów odwiedzających Warmię i Mazury z roku na rok rośnie.

W roku 2018 region Warmii i Mazur odwiedziło ponad 910 tys osób, z czego ok. 130 tysięcy stanowili turyści zagraniczni (14,4% ogółu turystów). Wśród turystów zagranicznych przeważają obywatele Niemiec (44,5%) oraz Rosji (18%). Średni czas pobytu turystycznego na Warmii i Mazurach w 2018 r. wynosił ponad 2 dni. Region charakteryzuje się relatywnie krótkim sezonem turystycznym odnoszącym się głównie do miesięcy wakacyjnych (maj–październik). Pod względem liczby turystycznych obiektów noclegowych w 2018 r. województwo warmińsko-mazurskie zajmowało 10 lokatę w Polsce, podobnie jak w kilku ostatnich latach. W 2018 r. w województwie warmińsko-mazurskim do dyspozycji turystów pozostawało 507 obiektów noclegowych, posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. Ponad połowa to obiekty całoroczne. Na przestrzeni ostatnich kilku lat ilość obiektów noclegowych ulega nieznacznym wahaniom i oscyluje wokół 500 obiektów. Obiekty te dysponowały w 2018 r. ok. 41 tys. miejsc noclegowych. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w 2018 r. dla województwa wyniósł 37,8%, co oznacza, iż ponad 1/3 miejsc noclegowych była wynajmowana turystom. W porównaniu do 2016 r. odnotować można wzrost o prawie 6 pp.

W województwie warmińsko-mazurskim najwięcej obiektów zbiorowego zakwaterowania, jak i miejsc noclegowych, znajdowało się w środkowej części regionu. Pod względem liczby obiektów dominują powiaty: mrągowski, giżycki i olsztyński. Natomiast największą liczbę miejsc noclegowych posiadają powiaty: mrągowski, m. Olsztyn, giżycki i olsztyński. W powiecie mrągowskim udzielono aż 739,2 tys. noclegów, co stanowi 22,8% wszystkich udzielonych noclegów w województwie. Pod względem udzielonych noclegów wyróżniały się również powiaty: giżycki, Olsztyn, olsztyński i ostródzki.

Mapa 12. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych oraz udzielone noclegi w województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r.

Źródło: Urząd Statystyczny w Olsztynie. Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r.

¹⁹ Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w 2014 r., Urząd Statystyczny w Olsztynie, 2015.

Zwiększone natężenie ruchu turystycznego powoduje niestety nieodwracalne straty w przyrodzie, bowiem o możliwościach i kierunkach rozwoju gospodarki turystycznej decydują, poza walorami środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz atrakcjami turystycznymi, rodzaj i wielkość infrastruktury turystycznej, położenie i dostępność komunikacyjna, chłonność i pojemność turystyczna oraz lokalne strategie rozwoju społeczno-gospodarczego.²⁰ Dlatego też w regionie, chcąc wykorzystać sprzyjające warunki do rozwoju różnych form turystyki, nie zapomina się również o rozwoju infrastruktury technicznej. W ostatnich latach w województwie warmińsko-mazurskim zrealizowano wiele inwestycji z zakresu infrastruktury drogowej, gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami czy budowy nowych obiektów infrastrukturalnych różnego typu (obiekty hotelowo-gastronomiczne, infrastruktura sportowa itp.).

²⁰„Infrastruktura i ekologia terenów wiejskich” Nr 1/IV/2013, Polska Akademia Nauk, Oddział w Krakowie, s. 7–16.

Aneks – wskaźniki statystyczne

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Gospodarka: Wskaźniki ekonomiczne i struktura gospodarki							
1.	PKB ogółem, w tym	w mln zł	46 193	47 863	49 651	52 091	b.d.
	- podregion elbląski	w mln zł	16 062	16 828	17 493	18 563	b.d.
	- podregion etcki	w mln zł	7 551	7 774	8 152	8 621	b.d.
	- podregion olsztyński	w mln zł	22 580	23 260	24 006	24 908	b.d.
2.	PKB ogółem – dynamika w cenach stałych	rok poprzedni = 100	103,5	102,5	102,1	103,8	b.d.
3.	PKB ogółem – dynamika w cenach bieżących	rok poprzedni = 100	103,6	103,6	103,7	104,9	b.d.
4.	PKB województwa warmińsko-mazurskiego – udział w kraju	%	2,7	2,7	2,7	2,6	b.d.
5.	PKB per capita (w cenach bieżących), w tym:	zł/osoba	31 957	33 186	34 532	36 306	b.d.
	- podregion elbląski	zł/osoba	30 101	31 622	32 988	35 088	b.d.
	- podregion etcki	zł/osoba	25 974	26 736	28 108	29 751	b.d.
	- podregion olsztyński	zł/osoba	36 351	37 559	38 876	40 436	b.d.
6.	PKB per capita – dynamika w cenach stałych	rok poprzedni = 100	103,7	102,7	102,4	104	b.d.
7.	PKB per capita – dynamika w cenach bieżących	rok poprzedni = 100	103,8	103,8	104,1	105,1	b.d.
8.	PKB per capita – relacja do średniej krajowej	Polska = 100	71,5	70,9	71,3	70,1	b.d.
9.	PKB per capita wg parytetu siły nabywczej (PPS) w stosunku do PKB per capita UE-28	UE = 100	48	49	49	49	48
10.	PKB na 1 pracującego (w cenach bieżących)	zł/osoba	118 298	120 420	b.d.	b.d.	b.d.
11.	Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące), w tym	mln zł	28 218,7	29 317,7	31 336,5	34 089,3	35 970,2
12.	Produkcja sprzedana przemysłu – udział w kraju	%	2,33	2,34	2,41	2,41	2,37
13.	Produkcja sprzedana przemysłu - dynamika	rok poprzedni = 100	103,2	106,0	106,2	107,5	104,7
14.	Produkcja sprzedana przemysłu per capita (ceny bieżące)	zł	19 522	20 328	21 795	23 759	25 131
15.	Produkcja sprzedana przemysłu w cenach stałych z 2010 r. per capita w sektorze MŚP	tys. zł/ osoba	8,43	8,86	9,53	b.d.	b.d.
16.	Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej w budownictwie	mln zł	4 807	4 787	4 731	4 695	6 300
17.	Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej per capita	zł/osoba	3 325	3 319	3 290	3 272	4 401
18.	Wartość dodana brutto	mln zł	40 960	42 463	43 859	45 750	b.d.
19.	Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach	mln zł	36 562,3	38 776,7	40 485,8	42 202,8	43 918,7
20.	Wartość dodana brutto – struktura	%	100	100	100	100	100

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
	- rolnictwo	%	6,1	5,4	5,7	6,6	b.d.
	- przemysł	%	26,4	27,3	28,1	26,9	b.d.
	- budownictwo	%	7,5	7,6	7,0	7,0	b.d.
	- usługi	%	60,0	59,7	59,2	59,5	b.d.
21.	Wartość dodana brutto na 1 pracującego	zł/osoba	97 251	100 049	101 239	103 880	b.d.
Gospodarka: Inwestycje							
22.	Nakłady inwestycyjne ogółem	w mln zł	6 698,7	8 057,1	7 104,5	7 281	9 406,8
23.	Nakłady inwestycyjne ogółem – udział w kraju	%	2,7	3,0	2,9	2,8	3,1
24.	Nakłady inwestycyjne per capita	zł/osoba	4 634	5 587	4 941	5 075	6 572
25.	Nakłady inwestycyjne per capita – relacja do średniej krajowej	Polska = 100	71,1%	79,0%	77,7%	75,6 %	b.d.
26.	Nakłady inwestycyjne w sektorze przedsiębiorstw	mln zł	3 500,9	3 997,4	2 980,0	3 463	4 739
27.	Nakłady inwestycyjne w sektorze przedsiębiorstw per capita	zł/osoba	2 422,0	2 772	2 073	2 414	3 311
28.	Nakłady inwestycyjne w sektorze przedsiębiorstw – udział w nakładach inwestycyjnych ogółem	%	52,26	49,61	41,94	47,56	50,37
29.	Nakłady inwestycyjne w sektorze prywatnym	mln zł	3 530,9	3 902,3	3 663,3	4 209,3	5 271,5
30.	Nakłady inwestycyjne w sektorze publicznym	mln zł	3 167,7	4 154,8	3 441,3	3 071,8	4 135,3
31.	Stopa inwestycji w sektorze prywatnym	%	7,6	8,2	7,4	8,1	b.d.
32.	Udział nakładów inwestycyjnych w przemyśle w ogóle nakładów inwestycyjnych	%	35,6	33,9	30,1	35,4	38,2
33.	Struktura nakładów inwestycyjnych wg sekcji PKD	%	100	100	100	100	100
	- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	%	5,8	5,1	5,9	6,5	4,5
	- przemysł	%	35,6	33,9	30,1	35,4	38,2
	- budownictwo	%	1,4	1,1	1,1	1,1	1,0
	- handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	%	6,4	4,9	4,8	4,3	4,7
	- transport i gospodarka magazynowa	%	23,9	26,3	35,6	31,2	27,6
	- działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	%	2,0	1,2	0,8	0,7	2,7
	- informacja i komunikacja	%	0,8	0,9	1,1	0,8	0,9
	- działalność finansowa i ubezpieczeniowa	%	0,4	0,4	0,3	0,4	0,2
	- działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	%	10,5	9,8	9,3	8,6	7,1
	- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	%	0,5	1,0	1,2	0,8	0,4
	- działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	%	0,6	1,4	1,2	2,2	1,5

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
	- administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	%	4,0	5,6	1,9	2,3	2,9
	- edukacja	%	1,5	1,7	1,7	1,6	2,1
	- opieka zdrowotna i pomoc społeczna	%	3,0	1,9	2,5	2,2	2,9
	- działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	%	2,9	4,6	2,3	1,8	3,1
	- pozostała działalność usługowa	%	0,4	0,3	0,2	0,2	0,1
Gospodarka: Innowacje							
34.	Liczba jednostek z działalnością badawczo-rozwojową	szt.	64	87	98	106	121
35.	Liczba parków naukowo-technologicznych	szt.	3	3	3	3	3
36.	Liczba patentów w przeliczeniu na 1 000 zatrudnionych w B+R	szt./osoby	12	11	b.d.	b.d.	b.d.
37.	Liczba udzielonych patentów na wynalazki krajowe przez Urząd Patentowy RP	szt.	32	31	54	41	54
38.	Liczba zgłoszeń wynalazków krajowych w Urzędzie Patentowym RP	szt.	53	108	97	79	68
39.	Nakłady na działalność B+R	mln zł	126,1	154,3	165,4	264,7	303,2
40.	Nakłady na działalność B+R – udział w kraju	%	0,78	0,85	0,92	1,29	1,18
41.	Nakłady na działalność B+R per capita	zł/osoba	87,3	107,0	115,0	184,5	211,8
42.	Nakłady na działalność B+R jako % PKB w sektorze przedsiębiorstw wg cen bieżących (BERD)	%	0,06	0,06	0,14	0,25	b.d.
43.	Nakłady na działalność B+R jako % PKB w sektorze rządowym i szkolnictwa wyższego wg cen bieżących (GOVERD+HERD)	%	0,22	b.d. ²¹	b.d. ²²	b.d. ²³	b.d.
44.	Nakłady na działalność B+R jako % PKB wg cen bieżących (GERD)	%	0,27	0,32	0,33	0,51	b.d.
45.	Nakłady wewnętrzne na działalność B+R – nauki rolnicze	%	58,59	48,05	37,1	b.d.	b.d.
46.	Nakłady wewnętrzne na działalność B+R – nauki inżynierskie i techniczne	%	18,2	b.d.	34,5	b.d.	b.d.
47.	Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej w ogóle przedsiębiorstw	%	4,1	5,3	5,0	3,7	5,6
48.	Odsetek przedsiębiorstw usługowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej w ogóle przedsiębiorstw	%	1,9	2,0	2,3	1,1	1,5
49.	Odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia przez sieci komputerowe	%	11,4	12,0	7,1	11,7	13

²¹ dane nie mogą być opublikowane ze względu na tajemnicę statystyczną

²² dane nie mogą być opublikowane ze względu na tajemnicę statystyczną

²³ dane nie mogą być opublikowane ze względu na tajemnicę statystyczną

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
50.	Odsetek przedsiębiorstw z dostępem do Internetu - przedsiębiorstwa sektora niefinansowego	%	91,5	89,8	92,5	94,6	93,2
51.	Odsetek przedsiębiorstw z dostępem do Internetu - przedsiębiorstwa sektora finansowego	%	100,0	96,9	100,0	100	100
52.	Stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej	%	77,6	95,0	91,9	b.d.	b.d.
53.	Udział osób stanowiących zasoby ludzkie dla nauki i techniki (HRSTC) w ogóle populacji	%	17,9	17,6	18,5	16,9	17,1
54.	Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną	%	11,50	13,53	10,54	11,17	15,2
55.	Odsetek przedsiębiorstw usługowych, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną	%	4,39	4,65	3,23	2,83	3,9
56.	Udział absolwentów grup kierunków związanych z inteligentnymi specjalizacjami w ogóle absolwentów szkół wyższych (publicznych i prywatnych)	%	15,25	17,10	18,53	17,0	17,1
57.	Zatrudnienie w jednostkach B+R	Ekwiwalenty pełnego czasu pracy	1585,9	1764,3	1665,2	1757,4	2028
58.	Zatrudnienie w jednostkach B+R na 1000 aktywnych zawodowo	Ekwiwalenty pełnego czasu pracy/ osoby	2,7	2,9	2,8.	2,9	3,4
Gospodarka: Przedsiębiorczość							
59.	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	osoby	61	61	60	61	63
60.	Odsetek przedsiębiorstw wykorzystujących internet w kontaktach z administracją publiczną w celu odsyłania wypełnionych formularzy w formie elektronicznej	%	88,5	95,9	97,1	96,15	b.d.
61.	- przedsiębiorstwa sektora niefinansowego	%	89,5	91,8	94,2	92,3	94,7
62.	- przedsiębiorstwa sektora finansowego	%	87,5	100,0	100,0	100	b.d.
63.	Podmioty gospodarki narodowej ogółem	szt.	123 361	123 876	124 287	125 377	127 120
64.	Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców	szt./osoby	854	860	865	874	890
65.	Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w REGON	szt.	11 432	10 623	10 380	10 791	12 338
66.	Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w REGON na 10 tys. ludności	szt./osoby	79	74	72	75	86
67.	Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w REGON w sektorze prywatnym na 10 tys. ludności	szt./osoby	78	68	65	69	80
68.	Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane z REGON	szt.	10 051	9 828	9 769	9 566	10 235
69.	Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane z REGON na 10 tys. ludności	szt./osoby	70	68	68	67	72

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
70.	Podmioty gospodarcze z udziałem kapitału zagranicznego	szt.	299	273	260	230	248
71.	Podmioty gospodarcze z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców	szt./osoby	2,1	1,9	1,8	1,6	1,7
72.	Stosunek kapitału zagranicznego w spółkach do PKB	%	3,28	3,05	b.d.	b.d.	b.d.
73.	Struktura podmiotów gospodarczych wg klas wielkości	%	100,00	100,00	100,00	100	100
	- mikro (do 9 pracowników)	%	95,42	95,45	95,47	95,55	95,76
	- małe (10-49 pracowników)	%	3,67	3,64	3,62	3,57	3,40
	- średnie (50-249 pracowników)	%	0,82	0,82	0,82	0,79	0,75
	- duże (powyżej 500 pracowników)	%	0,08	0,09	0,09	0,09	0,09
74.	Struktura podmiotów gospodarki narodowej wg sektorów własności	%	100,00	100,00	100,00	100	100
	- podmioty publiczne	%	4,43	4,39	4,41	4,06	3,96
	- podmioty prywatne	%	95,57	95,21	95,12	95,65	95,72
75.	Struktura podmiotów gospodarki narodowej wg sektorów PKD	%	100,00	100,00	100,00	100	100
	- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	%	3,64	3,59	3,56	3,46	3,23
	- przemysł i budownictwo	%	20,26	20,41	20,54	20,93	21,43
	- usługi	%	76,10	76,01	75,90	75,61	75,34
76.	Wartość kapitału zagranicznego przypadająca na jednego pracującego w gospodarce narodowej	zł	3557	3367	3353	b.d.	b.d.
77.	Zatrudnienie w podmiotach z kapitałem zagranicznym	osoby	14 370	15 087	14 424	15 016	15 829
Gospodarka: Budżet JST							
78.	Dochody gmin	mln zł	3 875,0	3 933,8	4 601,5	4 983,2	5 375,6
79.	Dochody gmin per capita	zł	3 399,0	3 432,2	4 036,5	4 368,27	4 725,30
80.	Dochody gmin – dotacje ogółem	mln zł	1 032,7	1 006,8	1 580,1	1 846,6	2 009,7
81.	Dochody gmin – dotacje ogółem per capita	zł	905	883,2	1386,0	1657,63	1804,09
82.	Dochody gmin – dotacje celowe	mln zł	893,8	903,4	1 557,9	1 743,6	1 750,8
83.	Dochody gmin – dotacje celowe per capita	zł	783,99	792,46	1 366,56	1565,16	1571,70
84.	Dochody gmin – subwencja ogólna	mln zł	1 142,5	1 176,1	1 226,2	1 255	1 305,1
85.	Dochody gmin – subwencja ogólna per capita	zł	1 002,21	1 031,66	1 075,60	1126,63	1171,62
86.	Dochody własne gmin	mln zł	1 699,8	1 750,9	1 795,3	1 881,6	2 060,6
87.	Dochody własne gmin per capita	zł	1 491,0	1 535,9	1 574,79	1688,97	1849,72
88.	Dochody powiatów grodzkich	mln zł	1 480,0	1 751,9	1 634,8	1 736,2	1 837,9

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
89.	Dochody powiatów grodzkich per capita	zł	4997,56	5916,91	5541,36	5 989,09	6 337,72
90.	Dochody powiatów grodzkich – dotacje ogółem	mln zł	352,6	492,0	388,6	485,7	501,7
91.	Dochody powiatów grodzkich – dotacje ogółem per capita	zł	1 216,02	1 696,60	1 340,14	1674,94	1729,89
92.	Dochody powiatów grodzkich – dotacje celowe	mln zł	190,8	191,4	305,6	346,8	355,8
93.	Dochody powiatów grodzkich – dotacje celowe per capita	zł	657,99	660,02	1 052,25	1195,83	1226,77
94.	Dochody powiatów grodzkich – subwencja ogólna	mln zł	359,9	370,5	398,1	384,4	392,4
95.	Dochody powiatów grodzkich – subwencja ogólna per capita	zł	1 241,12	1 277,50	1 372,77	1325,62	1352,92
96.	Dochody własne powiatów grodzkich	mln zł	767,5	889,4	848,0	866,6	943,9
97.	Dochody własne powiatów grodzkich per capita	zł	2 646,44	3 066,79	2 924,19	2 988,52	3 254,88
98.	Dochody powiatów ziemskich	mln zł	1 269,9	1 262,3	1 241,3	1 302,2	1 430,9
99.	Dochody powiatów ziemskich per capita	zł	879,5	876,8	864,2	1 142,29	1 255,16
100.	Dochody powiatów ziemskich – dotacje ogółem	mln zł	332,6	315,0	268,1	301,4	347,8
101.	Dochody powiatów ziemskich – dotacje ogółem per capita	zł	291,3	276,8	235,6	264,39	305,12
102.	Dochody powiatów ziemskich – dotacje celowe	mln zł	253,9	252,8	253,6	265,7	284,3
103.	Dochody powiatów ziemskich – dotacje celowe per capita	zł	222,68	221,76	222,49	233,10	249,44
104.	Dochody powiatów ziemskich – subwencja ogólna	mln zł	613,9	608,4	619,6	623,9	660,8
105.	Dochody powiatów ziemskich – subwencja ogólna per capita	zł	538,5	533,7	543,5	547,28	579,65
106.	Dochody własne powiatów ziemskich	mln zł	323,4	338,9	353,7	376,9	422,2
107.	Dochody własne powiatów ziemskich per capita	zł	283,7	297,3	310,23	330,60	370,39
108.	Dochody województwa	mln zł	1 172,2	925,9	513,2	511,0	570,3
109.	Dochody województwa per capita	zł	811,8	643,1	357,3	356,22	398,46
110.	Dochody województwa – dotacje ogółem	mln zł	772,8	609,0	208,7	214,4	242,0
111.	Dochody województwa – dotacje ogółem per capita	zł	535,2	423,0	145,3	149,92	169,28
112.	Dochody województwa – dotacje celowe	mln zł	166,6	160,9	113,9	118,8	105,0
113.	Dochody województwa – dotacje celowe per capita	zł	115,4	111,8	79,3	83,05	73,48
114.	Dochody województwa – subwencja ogólna	mln zł	212,6	142,6	154,5	167,8	168,9
115.	Dochody województwa – subwencja ogólna per capita	zł	147,2	99,0	107,6	117,31	118,12
116.	Dochody własne województwa	mln zł	186,8	174,3	150,0	128,9	159,3
117.	Dochody własne województwa per capita	zł	129,4	121,1	104,4	89,87	111,32
118.	Wydatki gmin ogółem	mln zł	3 873,3	3 820,0	4 430,7	5 054,9	5 656,1

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
119.	Wydatki gmin ogółem per capita	zł	3373,5	3334,57	3877,08	4 431,11	4 971,99
120.	Wydatki gmin – wydatki majątkowe	mln zł	591,5	516,3	404,4	695,2	1 155,8
121.	Wydatki gmin – wydatki majątkowe per capita	zł	518,8	452,91	354,7	609,79	978,75
122.	Wydatki powiatów grodzkich ogółem	mln zł	1 484,4	1 895,7	1 476,9	1 679,0	1896,3
123.	Wydatki powiatów grodzkich ogółem per capita	zł	4992,5	6402,7	5006,3	5 710,81	6 456,67
124.	Wydatki powiatów grodzkich – wydatki majątkowe	mln zł	288,9	597,9	110,5	216,5	344,8
125.	Wydatki powiatów grodzkich – wydatki majątkowe per capita	zł	972	2020	375	746,57	1 188,98
126.	Wydatki powiatów ziemskich ogółem	mln zł	1 273,9	1 232,6	1 206,1	1 304,0	1 444,6
127.	Wydatki powiatów ziemskich ogółem per capita	zł	1109,5	1075,4	1055,4	1 143,09	1 269,85
128.	Wydatki powiatów ziemskich – wydatki majątkowe	mln zł	203,2	175,2	130,0	190,7	262,7
129.	Wydatki powiatów ziemskich – wydatki majątkowe per capita	zł	178,28	153,71	114,01	167,29	230,46
130.	Wydatki województwa ogółem	mln zł	1 199,9	949,0	460,6	521,8	612,7
131.	Wydatki województwa ogółem per capita	zł	831,0	659,2	320,7	363,67	428,10
132.	Wydatki województwa – wydatki majątkowe	mln zł	788,6	538,8	82,9	111,8	207,9
133.	Wydatki województwa – wydatki majątkowe per capita	zł	546,1	374,3	57,7	78,15	145,40
Spoleczeństwo: Demografia i migracje							
134.	Liczba ludności	osoby	1 443 967	1 439 675	1 436 367	1 433 945	1 428 983
135.	Liczba emigrantów na pobyt stały	osoby	1361	0 ²⁴	706	708	667
136.	Liczba urodzeń żywych na 1 tys. ludności	osoba/1 tys. ludności	9,7	9,1	9,4	10,1	9,6
137.	Liczba urodzeń żywych ogółem	osoba	13 958	13 121	13 443	14 533	13 687
138.	Liczba zawieranych małżeństw	małżeństwo	6 978	6 903	6 693	6 834	6 696
139.	Liczba zgonów	osoba	13 098	13 858	14 078	14 423	14 973
140.	Poziom gęstości zaludnienia	osoba/1km ²	60	60	59	59	59
141.	Przyrost naturalny	-	860	-731	-635	110	-1 286
142.	Przyrost naturalny na 1 tys. ludności	-	0,59	-0,51	-0,44	0,08	-0,90
143.	Saldo migracji gminnych na pobyt stały	osoba	-3 576	0 ²⁵	-2 974	-2 742	-3 504

²⁴ wartość wskazana w BDL

²⁵ wartość wskazana w BDL

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
144.	Saldo migracji gminnych na pobyt stały na 1 tys. ludności	osoba/1 tys. ludności	-2,5	0 ²⁶	-2,1	-1,9	-2,4
145.	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt czasowy	osoba	-2 544	-2 708	-2 407	-2 197	-2 369
146.	Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały	osoba	-2 794	-2 609	-2 703	-2 443	-3 397
147.	Saldo migracji zagranicznych na 1 tys. ludności	osoba/1 tys. ludności	-0,54	0 ²⁷	-0,19	-0,21	-0,07
148.	Saldo migracji zagranicznych na pobyt stały	osoba	-782	0 ²⁸	-271	-299	-107
149.	Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	- w wieku przedprodukcyjnym	%	18,8	18,5	18,4	18,4	18,3
	- w wieku produkcyjnym	%	64,2	63,7	63,1	62,5	61,9
	- w wieku poprodukcyjnym	%	17,0	17,7	18,5	19,1	19,8
150.	Struktura ludności wg miejsca zamieszkania	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	- miasto	%	59,2	59,1	59,0	59,0	59,0
	- wieś	%	40,8	40,9	41,0	41,0	41,0
151.	Struktura ludności wg wieku	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	- 0-4	%	5,0%	4,9%	4,7%	4,8%	4,8%
	- 5-9	%	5,5%	5,5%	5,5%	5,5%	5,3%
	- 10-14	%	5,0%	5,0%	5,1%	5,1%	5,3%
	- 15-19	%	5,7%	5,6%	5,4%	5,2%	5,1%
	- 20-24	%	7,1%	6,8%	6,5%	6,2%	6,0%
	- 25-29	%	7,8%	7,6%	7,4%	7,3%	7,1%
	- 30-34	%	8,4%	8,4%	8,4%	8,1%	7,8%
	- 35-39	%	7,8%	7,9%	8,0%	8,1%	8,3%
	- 40-44	%	6,7%	6,9%	7,2%	7,4%	7,5%
	- 45-49	%	6,1%	6,1%	6,2%	6,2%	6,4%
	- 50-54	%	6,9%	6,5%	6,4%	6,3%	6,1%
	- 55-59	%	7,8%	7,7%	7,5%	7,2%	7,0%
	- 60-64	%	6,8%	7,0%	7,1%	7,3%	7,4%

²⁶ wartość wskazana w BDL

²⁷ wartość wskazana w BDL

²⁸ wartość wskazana w BDL

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
	- 65-69	%	4,6%	5,2%	5,6%	5,9%	6,1%
	- 70-74	%	2,7%	2,7%	2,8%	3,1%	3,6%
	- 75-79	%	2,6%	2,6%	2,5%	2,5%	2,4%
	- 80-84	%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
	- 85 i więcej	%	1,5%	1,6%	1,7%	1,8%	1,8%
152.	Struktura ludności wg wykształcenia	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	- gimnazjalne, podstawowe i niższe	%	27,8	26,9	26,20	25,1	24,2
	- średnie łącznie z policealnym	%	31,3	31,9	31,7	32,2	32,3
	- zasadnicze zawodowe	%	23,1	23,2	23,8	24,4	25,3
	- wyższe	%	17,8	17,9	18,3	18,3	18,2
153.	Udział ludności do 25 roku życia w ogóle ludności	%	28,3	27,7	27,2	26,8	26,4
154.	Wskaźnik feminizacji	osoba	104	104	104	104	104
155.	Współczynnik dzietności	-	1,283	1,228	1,284	1,412	1,361
156.	Zmiana liczby ludności na 100 tys. ludności	osoba/100 tys. ludności	-203,7	-297,2	-229,8	-168,6	-346,0
157.	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 tys. ludności	osoba/1 tys. ludności	145	144	143	140	136
158.	Dostęp do leczenia szpitalnego na 10 tys. ludności	osoba/10 tys. ludności	46,0	46,3	47,0	46,8	44,9
159.	Dostępność usług publicznych	-	0,085	0,086	0,136	0,111	0,115
160.	Główne powody absencji chorobowej w pracy wg liczby dni absencji chorobowej	%					
	- ciąża, poród i połóg	%	19,3	19,1	19,8	20,4	20,3
	- urazy, zatrucia	%	17,0	16,1	16,0	15,8	15,5
	- choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej	%	16,4	16,7	17,0	17,1	17,1
	- choroby układu oddechowego 8 070,6	%	9,5	10,2	10,3	10,9	11,7
161.	Główne przyczyny zgonów	%					
	- choroby układu krążenia	%	40,6	39,1	36,8	38,7	36,0
	- nowotwory ogółem	%	27,4	29,0	28,9	26,6	26,9
162.	Liczba domów pomocy społecznej świadczących całodobową opiekę	obiekt	42	44	47	47	47
163.	Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych	osoba	2 887	2 780	2 761	2 685	2 649
164.	Liczba dzieci w rodzinnych domach dziecka	osoba	163	167	182	164	182

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
165.	Liczba dzieci przebywających w żłobkach (łącznie z oddziałami) na 1 tys. dzieci w wieku 0-3 lata	osoba/1 tys. ludności	38	42	53	57	69
166.	Liczba dzieci w wieku do 3 lat	osoba	41 706	40 318	40 157	40 764	41 192
167.	Liczba dzieci w żłobkach, oddziałach żłobkowych i klubach dziecięcych	osoba	1 585	1 694	2 120	2 314	2 851
168.	Liczba form nie-instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3 (dzienni opiekunowie)	osoba	20	12	14	27	42
169.	Liczba hospicjów	obiekt	2	3	3	3	3
169.	Liczba instytucji opieki żłobkowej (żłobki, oddziały żłobkowe i kluby dziecięce)	obiekt	53	58	72	76	91
170.	Liczba kin stałych	obiekt	20	18	19	20	20
170.	Liczba leczonych w poradniach odwykowych, na zaburzenia psychiczne spowodowane nadużywaniem alkoholu	osoba	6 928	6 776	7 184	7340	b.d.
171.	Liczba lekarzy pracujących ogółem na 10 tys. ludności	osoba/10 tys. ludności	20,5	20,7	21,5	21,0	19,7
172.	Liczba lekarzy posiadających prawo do wykonywania zawodu na 10 tys. ludności	osoba	26,0	26,3	26,5	26,9	27,3
173.	Liczba lekarzy posiadających specjalizację z zakresu geriatry	osoba	8	1	1	b.d.	7
174.	Liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych	osoba/miejsce	175	198	193	179	177
175.	Liczba ludności przypadająca na 1 ambulatoryjny zakład opieki	osoba/obiekt	1205,32	1213,89	1 191,02	1 212,13	1 236,14
176.	Liczba ludności przypadająca na 1 aptekę ogólnodostępną	osoba/obiekt	3 471	3 503	3 356	3 266	3 308
177.	Liczba ludności przypadająca na 1 łóżko w szpitalach ogólnych	osoba/łożko	217	216	213	214	223
178.	Liczba łóżek w hospicjach	łożko	45	65	64	57	56
179.	Liczba łóżek w szpitalach	łożko	6 639	6 668	6 757	6 709	6 411
180.	Liczba łóżek w zakładach opiekuńczo-leczniczych	łożko	475	501	516	518	539
181.	Liczba łóżek w zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych	łożko	267	230	236	235	227
182.	Liczba miejsc w domach pomocy społecznej świadczących całodobową opiekę lekarską	miejsce	4 876	4 990	5 242	5 316	5 358
183.	Liczba miejsc w placówkach interwencyjnych	miejsce	35	28	28	28	28
184.	Liczba miejsc w placówkach socjalizacyjnych	miejsce	848	896	895	908	896
185.	Liczba miejsc w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej	miejsce	4 876	4 990	5 242	5 316	5 358
186.	Liczba miejsc w placówkach świadczących usługi w zakresie interwencji kryzysowej	miejsce	b.d.	b.d.	17	b.d.	25
187.	Liczba mieszkań chronionych	obiekt	46	47	53	49	68

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
188.	Liczba osób leczonych na choroby psychiczne bez uzależnień w poradniach zdrowia psychicznego dla dorosłych i dzieci	osoba	34 637	34 267	42 683	43 418	b.d.
189.	Liczba osób przypadających na 1 placówkę biblioteczną	osoba/obiekt	3 343	3 333	3 436	3 414	3 564
190.	Liczba osób przypadających na 1 placówkę pocztową operatora wyznaczonego	osoba/obiekt	4 198	b.d.	4 250	4 205	4 178
191.	Liczba pielęgniarek na 10 tys. ludności	osoba/10 tys. ludności	66,0	66,8	67,8	69,0	70,1
192.	Liczba placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	obiekt	827	831	870	869	856
193.	Liczba placówek interwencyjnych	obiekt	3	2	2	2	2
194.	Liczba placówek socjalizacyjnych	obiekt	42	47	47	48	48
195.	Liczba placówek stacjonarnej pomocy społecznej	obiekt	75	80	86	88	91
196.	Liczba podmiotów ekonomii społecznej	podmiot	5 274	6 204	6 416	b.d.	b.d.
197.	Liczba położnych na 10 tys. ludności	osoba/10 tys. ludności	7,7	7,7	7,8	7,9	7,9
198.	Liczba porad w poradniach ambulatoryjnej opieki psychiatrycznej, odwykowej i uzależnień	porada	232 767	b.d.	167 611	b.d.	b.d.
	- Olsztyn	porada	49 240	b.d.	42 240	b.d.	b.d.
	- Elbląg	porada	40 085	b.d.	26 477	b.d.	b.d.
199.	Liczba projektów realizowanych z partnerami krajowymi i zagranicznymi	projekt	167	190	72	104	102
200.	Liczba rodzin zastępczych	rodzina	1 939	1 887	1 887	1 854	1 830
201.	Liczba rodzinnych domów dziecka	obiekt	22	26	28	25	27
202.	Liczba szpitali	obiekt	44	43	45	44	43
203.	Liczba szpitali psychiatrycznych	obiekt	3	3	3	3	3
204.	Liczba wdrożonych zdrowotnych programów profilaktycznych						
	- w województwie	program	6	6	6	6	6
205.	Liczba woluminów bibliotecznych	szt./1 tys. ludności	3 186,9	3 075,2	2 996,6	2 943,3	2 907,5
206.	Liczba wyjazdów na miejsce zdarzenia, w ramach których udzielano medycznych świadczeń zdrowotnych	tys.	127,3	132,1	131,5	127,6	127,8
207.	Liczba zakładów opiekuńczo-leczniczych	obiekt	14	14	14	15	16
208.	Liczba zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych	obiekt	6	5	5	5	5
209.	Najczęstsze choroby zawodowe	%	x	x	x	x	x
	- choroby zakaźne lub pasożytnicze	%	78,7	72,5	78,4	75,5	90,6
210.	Najczęściej występujące choroby nowotworowe	%	x	x	x	x	x

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
	- wskaźnik zgonów z powodu nowotworów	%	27,4	29,0	28,9	26,6	26,9
	- wskaźnik zgonów z powodu nowotworów złośliwych	%	26,4%	27,3%	26,8%	24,4%	24,5%
	- żołądka, okrężnicy, odbytnicy, złącza jelit i odbytu	%	4,8%	4,3%	4,6%	4,3%	4,1%
	- tchawicy, oskrzela i płuca	%	7,5%	7,4%	7,4%	6,1%	6,3%
	- kobiecych piersi i szyjki macicy	%	1,8%	1,8%	2,0%	1,9%	1,7%
211.	Najczęściej występujące choroby u leczonych w poradniach odwykowych, na zaburzenia psychiczne spowodowane nadużywaniem alkoholu	-	6 928	6 840	7 118	b.d.	b.d.
	- zespół uzależnienia	-	4 792	b.d.	4 775	b.d.	b.d.
	- używanie szkodliwe	-	538	b.d.	390	b.d.	b.d.
	- ostre zatrucie	-	1 064	b.d.	1 153	b.d.	b.d.
	- zespół abstynencyjny bez majaczenia	-	249	b.d.	586	b.d.	b.d.
	- inne zaburzenia psychiczne	-	136	b.d.	100	b.d.	b.d.
	- zespół amnestyczny	-	64	b.d.	71	b.d.	b.d.
	- zespół abstynencyjny z majaczeniem	-	40	b.d.	17	b.d.	b.d.
	- zaburzenia psychotyczne bez majaczenia	-	45	b.d.	96	b.d.	b.d.
212.	Odsetek dzieci w wieku do 3 lat objętych instytucjonalną opieką (w żłobkach, klubach dziecięcych i oddziałach żłobkowych)	%	3,8	4,2	5,3	5,7	6,9
213.	Odsetek uchylanych decyzji przez Samorządowe Kolegia Odwoławcze	%	32,2	28,4	35	30,2	30,1
214.	Odsetek urzędów gminnych posiadających certyfikat jakości	%	14,9	14,9	b.d.	6,14	b.d.
215.	Przeciętny pobyt chorego w szpitalu ogólnym	dni	5,2	5,0	4,8	5,0	4,9
216.	Średni okres leczenia osoby chorej w ramach stacjonarnej opieki psychiatrycznej	dni	27,9	30,3	32,1	b.d.	30,9
217.	Średnia frekwencja wyborcza z dwóch ostatnich wyborów samorządowych	%	44,0	-	-	-	46,7
218.	Wskaźnik żywienia gospodarczego na terenach rewitalizowanych	-	62,6	63,9	66,8	71,73	75,4
219.	Wskaźnik syntetyczny aktywności społecznej	-	-0,097	-0,105	-0,098	b.d.	b.d.
220.	Wskaźnik syntetyczny efektów współpracy sieciowej	-	-0,283	-0,327	-0,277	b.d.	b.d.
221.	Współczynnik zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu na 100 tys. ludności	osoba/100 tys. ludności	2,14	1,6	3,0	3,14	1,75
222.	Współczynnik zapadalności na boreliozę na 100 tys. ludności wg powiatów	osoba/100 tys. ludności	62,54	75,2	97,2	90,8	91,4
	- bartoszycki	osoba/100 tys. ludności	16,66	35,37	74,4	46,0	79,1

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
	- braniewski	osoba/100 tys. ludności	77,52	151,63	292,7	150,7	101,2
	- działdowski	osoba/100 tys. ludności	36,16	40,84	40,9	36,4	36,6
	- elbląski	osoba/100 tys. ludności	18,81	20,02	25,6	22,3	17,4
	- ełcki	osoba/100 tys. ludności	99,30	9,44	133,1	109,1	116,2
	- giżycki	osoba/100 tys. ludności	114,81	143,44	181,8	184,0	297,4
	- iławski	osoba/100 tys. ludności	36,54	30,17	39,9	48,5	54,9
	- kętrzyński	osoba/100 tys. ludności	19,92	35,69	81,0	97,4	123,6
	- lidzbarski	osoba/100 tys. ludności	39,98	104,10	47,4	85,9	52,8
	- mragowski	osoba/100 tys. ludności	139,13	173,58	229,1	154,6	224,8
	- nidzicki	osoba/100 tys. ludności	41,42	59,42	59,6	63,0	18,1
	- nowomiejski	osoba/100 tys. ludności	40,67	24,82	33,9	49,8	29,5
	- olecki	osoba/100 tys. ludności	114,86	112,25	54,8	159,1	113,0
	- olsztyński	osoba/100 tys. ludności	51,75	59,27	68,3	60,8	61,3
	- ostródzki	osoba/100 tys. ludności	138,92	105,64	154,1	168,0	158,1
	- piski	osoba/100 tys. ludności	60,67	121,59	161,9	103,3	58,2
	- szczycieński	osoba/100 tys. ludności	84,57	133,20	190,2	186,2	135,8
	- gołdapski	osoba/100 tys. ludności	87,59	131,26	51,5	103,4	111,2
	- węgorzewski	osoba/100 tys. ludności	84,44	115,13	205,8	211,3	257,1
223.	Współczynnik zapadalności na gruźlicę na 100 tys. ludności	osoba/100 tys. ludności	11,50	9,2	10,6	9,2	8,7
224.	Dynamika liczby uczniów szkół podstawowych	rok poprzedni = 100	105,61	106,34	91,6	114,34	113,87

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
225.	Dynamika liczby uczniów w gimnazjach	rok poprzedni = 100	96,44	97,42	97,34	65,85	49,03
226.	Dynamika liczby uczniów liceów ogólnokształcących	rok poprzedni = 100	93,06	93,51	94,93	95,00	96,53
227.	Liczba absolwentów gimnazjów	osoba	14 651	14 054	13 811	13 226	13 377
228.	Liczba absolwentów liceów ogólnokształcących	osoba	8 780	8 430	7 619	7 355	7 102
229.	Liczba absolwentów szkół podstawowych	osoba	13 881	13 715	13 263	-	-
230.	Liczba absolwentów szkół policealnych	osoba	3 088	2 907	2 561	2 288	2 293
231.	Liczba absolwentów uczelni wyższych	osoba	11 465	10 214	9 185	9 575	8 262
232.	Liczba absolwentów zasadniczych szkół zawodowych	osoba	1 750	2 511	2 555	2 197	2 233
233.	Liczba dzieci w wieku 3-5 lat objętych edukacją przedszkolną na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	osoba/1 tys. ludności	697	748	707	746	786
234.	Liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3-5 lat)	osoba	47 539	45 083	43 105	41 978	40 678
235.	Liczba liceów specjalnych	obiekt	1	1	1	2	3
236.	Liczba nieletnich, wobec których prawomocnie orzeczono środki wychowawcze lub poprawcze	osoba	1 889	1 591	1 536	b.d.	1314
237.	Liczba osób odwiedzających instytucje paramuzealne	osoba	85 785	107 373	120 649	b.d.	b.d.
238.	Liczba osób odwiedzających instytucje paramuzealne – młodzież szkolna w zorganizowanych grupach	osoba	36 279	50 027	41 355	b.d.	b.d.
239.	Liczba studentów	osoba	35 523	32 920	30 292	29 005	27180
240.	Liczba studentów na 10 tys. ludności	osoba/10 tys. ludności	246	229	211	202	190
241.	Liczba szkół podstawowych	obiekt	535	536	530	568	574
242.	Liczba szkół policealnych	obiekt	90	78	85	75	68
243.	Liczba szkół zawodowych	obiekt	193	175	176	176	177
	- technika	obiekt	95	77	77	78	75
	- zasadnicze szkoły zawodowe	obiekt	98	98	99	98	102
244.	Liczba uczelni wyższych	obiekt	7	7	7	7	7
245.	Liczba uczniów szkół podstawowych	osoba	88 308	93 910	86 097	98 442	112 094
246.	Liczba uczniów szkół policealnych	osoba	9 655	8 632	8 459	8 245	7 614
247.	Liczba uczniów szkół średnich zawodowych	osoba	20 479	19 536	19 050	18 866	19 038
248.	Liczba uczniów gimnazjów	osoba	44 099	42 963	41 821	27 539	13 503
249.	Liczba uczniów liceów ogólnokształcących	osoba	26 691	24 978	23 712	22 526	21 744

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
250.	Liczba uczniów zasadniczych szkół zawodowych	osoba	9 024	8 595	8 134	7 791	7 265
251.	Łączna liczba nauczycieli (w przeliczeniu na etaty)	osoba	17 623,90	18 222,40	18 224,01	18 052,07	18340
252.	Odsetek dzieci w wieku 3-4 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	%	58,7	65,2	64,3	69,2	73,9
253.	Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	%	69,7	74,8	70,7	74,6	78,6
254.	Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	%	72,8	b.d.	71,4	77,6	81,7
255.	Odsetek osób w wieku 25-64 lata, które kształcą się lub dokształcają	%	2,7	2,5	2,4	b.d.	b.d.
256.	Średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasisty	pkt	25,2	26,0	26,0	-	-
257.	Średnie wyniki						
	- sprawdzian szóstoklasisty	%	63	65	60	-	-
	egzamin gimnazjalny						
	- język polski	%	64,4	71,0	65,5	67,0	65,0
	- matematyka	%	44,4	59,0	44,3	43,0	49,0
	egzamin maturalny						
	- język polski podstawowy	%	48	64	56	56	55
	- język polski rozszerzony	%	61	56	52	44	47
258.	Uczący się języków obcych w ogóle uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach (na poziomie obowiązkowym oraz nadobowiązkowym)						
	- język angielski	%	71,1	72,7	72,1	72,8	73,5
	- język niemiecki	%	25,0	23,6	23,8	23,6	23,0
259.	Udział absolwentów zasadniczych szkół zawodowych w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych	%	9,5	13,6	20,1	18,6	19,2
260.	Wskaźnik infrastruktury wychowania przedszkolnego	obiekt	379	406	b.d.	b.d.	b.d.
261.	Współczynnik skolaryzacji brutto (szkoły podstawowe)	%	92,07	88,14	93,00	91,24	91,25
262.	Współczynnik skolaryzacji brutto (gimnazja)	%	97,60	97,53	97,50	98,04	97,93
263.	Współczynnik skolaryzacji brutto (szkoły zawodowe i ogólnozawodowe)	%	41,32	41,15	41,62	42,09	43,63
264.	Współczynnik skolaryzacji netto (szkoły zawodowe i ogólnozawodowe)	%	30,45	30,30	30,53	31,32	32,68
265.	Zdawalność egzaminów maturalnych	%	68	71	76	74,1	77,4
266.	Zdawalność egzaminów maturalnych (część matematyczno-przyrodnicza) w relacji do średniej krajowej	%	97,62	97,38	94,31	b.d.	b.d.
267.	Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych	osoba	30 279	26 790	23 868	19 953	17 779
268.	Liczba bezrobotnych na 1 tys. ludności czynnej zawodowo wg bezrobocia rejestrowanego	osoba/ 1 tys. ludności	157	131	118	97	87

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
269.	Liczba aktywnych zawodowo bezrobotnych wg BAEL	tys. osób	57	58	53	43	33
270.	Liczba aktywnych zawodowo pracujących wg BAEL	tys. osób	527	556	547	558	555
271.	Liczba aktywnych zawodowo w przeliczeniu na 1 tys. ludności w wieku 15 lat i więcej wg BAEL	osoba/1 tys. ludności	511	521	536	540	533
272.	Liczba aktywnych zawodowo wg BAEL	tys. osób	584	614	599	601	588
273.	Liczba bezrobotnych kobiet, które po urodzeniu dziecka nie podjęły zatrudnienia	osoba	13 115	12 136	11 705	11 005	10 269
274.	Liczba biernych zawodowo	tys. osób	557	563	518	511	515
275.	Liczba nowo utworzonych miejsc pracy	miejsce pracy	5 120	0	984	b.d.	b.d.
	- RPO WiM 2014-2020	miejsce pracy ²⁹	-	0	984	b.d.	b.d.
	- RPO WiM 2007-2013	miejsce pracy	5 120	-	-	b.d.	b.d.
	- PO KL	miejsce pracy	-	-	-	b.d.	b.d.
276.	Liczba nowych miejsc pracy	tys. miejsc pracy	14,6	17,6	15,7	18,1	16,8
277.	Liczba osób zatrudnionych przez pracodawców zagranicznych za pośrednictwem sieci EURES	osoba	0	7	13	b.d.	b.d.
278.	Liczba organizacji pozarządowych	szt.	5 054	4 954	5 081	5 328	b.d.
279.	Liczba pracujących na 1 tys. ludności	osoba/1 tys. ludności	189	191	196	200	202
280.	Liczba pracujących w gospodarce narodowej	osoba	426 348	433 237	443 287	452 840	457 002
281.	Liczba pracujących w gospodarce narodowej na 1 tys. ludności	osoba/1 tys. ludności	295	301	309	316	320
282.	Liczba pracujących w regionie wg BAEL	tys. osób	527	556	547	558	555
283.	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych	osoba	98 139	83 510	73 079	60 003	53 141
284.	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym	osoba	27 028	22 880	19 627	15 958	13 982
285.	Liczba zlikwidowanych miejsc pracy	tys. miejsc pracy	9,8	11,5	8,1	7,9	11,2
286.	Ludność w wieku produkcyjnym (15-64) wg BAEL	%	64,2	63,7	63,1	62,5	61,9
287.	Najniższa i najwyższa stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach						
	- najniższa - powiat m. Olsztyn	%	6,8	5,8	5,1	4,5	3,5
	- powiat iławski	%	8,9	7,3	6,0	4,8	4,9
	- powiat nowomiejski	%	19,3	14,6	10,6	8,4	8,0

²⁹ W ramach osi EFS zliczane są miejsca pracy (wartość za 2016 r. wynosi 984), w ramach osi EFRR zliczany jest ekwiwalent miejsc pracy (wartość za 2016 r. wynosi 0)

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
	- powiat m. Elbląg	%	15,3	12,9	11,3	9,2	8,2
	- najwyższa - powiat braniewski	%	29,0	27,2	25,3	22,2	21,2
	- powiat bartoszycki	%	27,7	24,4	23,4	20,6	19,2
	- powiat kętrzyński	%	30,1	27,4	23,8	18,7	18,3
	- powiat węgorzewski	%	27,7	24,6	22,9	19,5	17,7
288.	Odsetek osób niepełnosprawnych wśród bezrobotnych	%	6,03	6,16	6,52	6,85	6,89
289.	Pracujący (15+) w sektorze przemysłowym (przemysł i budownictwo)	%	29,5	28,9	29,2	29,7	30,1
290.	Pracujący (15+) w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo)	%	13,0	16,2	15,9	15,6	15,5
291.	Pracujący (15+) w sektorze usługowym (usługi)	%	57,5	54,9	54,9	54,7	54,4
292.	Przeciętna efektywność zatrudnieniowa	%	70,1	69,1	75,9	79,2	82,31
293.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w budownictwie (bez zatrudnionych za granicą)	zł	2 645,37	3 361,37	3 511,34	3 743,13	4 065,24
294.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej	zł	3 223,04	3 324,04	3 456,95	3 641,32	3 855,79
295.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w przemyśle (bez zatrudnionych za granicą)	zł	3 105,68	3 435,96	3 613,35	3 790,04	4 059,28
296.	Przeciętne zatrudnienie	osoba	281 870	269 055	274 954	280 706	282 678
297.	Przeciętne zatrudnienie w budownictwie	osoba	12 031	15 881	16 275	16 443	17 326
298.	Przeciętne zatrudnienie w przemyśle wg sektorów						
	- przemysł ogółem	osoba	77 602	85 015	88 938	91 148	92 200
	- przemysł – przetwórstwo przemysłowe	osoba	70 689	77 460	81 098	82 989	83 860
299.	Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw	tys.	135,2	135,8	138,7	144,5	146,5
300.	Relacja przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w regionie w stosunku do średniej krajowej	%	84,6	84,2	84,4	84,1	83,0
301.	Ruch zatrudnionych i zwolnionych						
	- liczba pracowników przyjętych do pracy	osoba	b.d.	47 692	49 674	56 476	55 404
	- liczba pracowników zwolnionych z pracy	osoba	b.d.	44 446	44 750	49 948	52 846
302.	Stopa bezrobocia długotrwałego	%	7,4	6,1	5,5	4,6	3,9
303.	Stopa bezrobocia mierzona metodą BAEL wg miejsca zamieszkania	%	9,8	9,4	8,8	7,2	5,6
	- na wsi	%	10,0	10,2	10,5	9,5	6,8
	- w miastach	%	9,6	9,0	7,5	5,8	5,1
304.	Stopa bezrobocia rejestrowanego	%	18,7	16,2	14,2	11,7	10,4

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
305.	Struktura bezrobotnych wg wieku	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	- 24 lata i mniej	%	17,2	15,7	13,5	12,7	13,1
	- 25-34 lata	%	27,5	27,4	27,2	27,4	27,4
	- 35-44 lata	%	21,0	20,9	21,8	22,4	22,4
	- 45-54 lata	%	19,4	19,0	18,8	18,8	18,1
	- 55 lat i więcej	%	14,9	17,0	18,7	18,7	19,0
306.	Struktura bezrobotnych wg wykształcenia	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	- gimnazjalne i poniżej	%	33,4	33,5	34,1	33,9	33,0
	- średnie ogólnokształcące	%	10,9	10,7	10,5	10,9	11,5
	- zasadnicze zawodowe	%	27,5	27,4	26,9	26,6	26,3
	- policealne, średnie zawodowe	%	19,3	19,3	19,1	19,1	19,5
	- wyższe	%	8,9	9,1	9,4	9,4	9,7
307.	Struktura pracujących wg sektora działalności	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	%	16,51	16,25	15,96	15,63	15,47
	- przemysł i budownictwo	%	28,53	28,99	29,30	29,73	30,10
	- handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja	%	21,19	21,43	21,39	21,55	21,21
	- działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości	%	3,15	3,01	2,88	2,73	2,81
	- pozostałe usługi	%	30,62	30,32	30,47	30,36	30,41
308.	Udział bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego	%	16,1	14,6	13,2	12,9	12,6
309.	Udział bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych	%	32,16	32,07	32,66	b.d.	33,50
310.	Udział bezrobotnych bez pracy powyżej 12 miesięcy w ogóle bezrobotnych	%	39,50	37,8	38,9	39,7	37,2
311.	Udział bezrobotnych bez prawa do zasiłku	%	82,63	82,45	82,43	82,5	80,96
312.	Udział bezrobotnych do 25 roku życia	%	17,2	15,7	13,5	12,7	13,1
313.	Udział bezrobotnych kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	%	25,7	27,5	29,5	32,5	33,5
314.	Udział bezrobotnych w wieku 50+	%	26,54	b.d.	28,8	b.d.	28,40
315.	Udział bezrobotnych z prawem do zasiłku	%	16,7	17,5	17,6	17,7	19,0
316.	Udział bezrobotnych z wyższym wykształceniem	%	8,9	9,1	9,4	9,4	9,7
317.	Udział kobiet w liczbie bezrobotnych zarejestrowanych ogółem	%	51,95	52,79	54,22	56,36	57,76

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
318.	Udział mężczyzn w liczbie bezrobotnych wg BAEL	%	56,14	51,72	56,60	53,49	57,58
319.	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	%	39,5	37,8	38,9	39,7	37,2
320.	Udział osób długotrwale bezrobotnych wg BAEL (13 miesięcy i dłużej) w ogólnej liczbie bezrobotnych	%	40,4	37,9	20,8	18,6	18,2
321.	Udział zamieszkałych na wsi w ogóle bezrobotnych	%	50,64	50,88	51,13	51,28	51,96
322.	Wskaźnik dotyczący liczby zarejestrowanych bezrobotnych osób na jedną ofertę pracy	osoba/oferta	83	67	40	33	20
323.	Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15+	%	46,1	47,2	49,0	50,2	50,3
324.	Wskaźnik zatrudnienia 15-64 lata	%	55,7	56,9	58,6	60,8	61,9
325.	Wskaźnik zatrudnienia kobiet w wieku 15+	%	39,2	40,1	40,7	41,6	42,5
326.	Wskaźnik zatrudnienia kobiet w wieku 15-64 lata	%	49,4	50,4	51,1	52,9	54,6
327.	Wskaźnik zatrudnienia mężczyzn w wieku 15+	%	53,6	54,7	57,6	59,2	58,7
328.	Wskaźnik zatrudnienia mężczyzn w wieku 15-64 lata	%	61,6	63,4	66,0	68,6	69,1
329.	Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w wieku 16-64)	%	23,2	12,9	20,8	19,7	28,5
330.	Wskaźnik zatrudnienia w grupie osób w wieku 20-64 lata	%	60,3	61,8	63,3	65,5	66,7
331.	Wskaźnik zatrudnienia w grupie osób w wieku 55-64 lata	%	36,4	39,3	42,1	45,2	44,9
332.	Wskaźnik zatrudnienia w grupie osób w wieku produkcyjnym 18-59/64 lata	%	61,4	62,9	64,3	66,6	67,6
333.	Wskaźniki zatrudnienia wg poziomu wykształcenia						
	- gimnazjalne	%	16,4	17,4	18,1	17,2	16,5
	- średnie ogólnokształcące	%	41,9	44,4	44,1	45,9	48,6
	- policealne i średnie zawodowe	%	55,6	56,0	57,6	58,7	59,0
	- wyższe	%	74,9	76,3	77,6	79,4	80,6
334.	Współczynnik aktywności zawodowej	%	51,1	52,1	53,6	54,0	53,3
335.	Współczynnik aktywności zawodowej kobiet w wieku 15+	%	43,6	44,7	44,7	45,3	44,9
336.	Współczynnik aktywności zawodowej kobiet w wieku 15-64 lata	%	63,8	65,4	64,4	66,0	65,8
337.	Współczynnik aktywności zawodowej ludności na wsi	%	50,1	50,0	51,7	52,7	51,6
338.	Współczynnik aktywności zawodowej ludności w miastach	%	51,9	53,4	54,8	55,0	54,5
339.	Współczynnik aktywności zawodowej mężczyzn w wieku 15+	%	59,4	60,0	63,1	63,5	62,3
340.	Współczynnik aktywności zawodowej mężczyzn w wieku 15-64 lata	%	72,0	73,4	76,0	77,0	76,6
341.	Współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku 50+	%	30,9	32,2	33,7	33,7	32,9
342.	Współczynnik aktywności zawodowej w wieku 18-59/64	%	68,1	69,7	70,6	71,9	71,6

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
343.	Współczynnik przyjęć do pracy	%	21,3	21,6	22,2	25,0	23,9
344.	Współczynnik zwolnień z pracy	%	b.d.	20,1	19,8	22,0	22,7
345.	Dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym	zł	1 229,74	1280,51	1 425,75	1 496,15	1 554,81
346.	Kwota przyznanych świadczeń pomocy społecznej	tys. zł	237 388	233 802	132 596	219 946	208 056
347.	Liczba bezdomnych	osoba	1 361	1 424	b.d.	1 156	1 071
348.	Liczba bezdomnych w noclegowanych, domach i schroniskach dla bezdomnych	osoba	632	578	567	552	546
349.	Liczba noclegowni, schronisk i domów dla bezdomnych	obiekt	11	11	11	12	16
350.	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	osoba	184 909	156 362	140 244	125 898	115 517
351.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności	osoba/10 tys. ludności	837	782	713	635	581
352.	Liczba rodzin otrzymująca zasiłki rodzinne na dzieci	rodzina	53 376	49 576	52 723	52 123	51 041
353.	Miejsca w noclegowniach, domach i schroniskach dla bezdomnych	miejsce	682	687	639	651	733
354.	Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer z dostępem do Internetu	%	65,1	75,8	71,4	b.d.	73,6
355.	Ustawowa granica ubóstwa w województwie	%	21,0	21,1	18,6	17,2	18,9
356.	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym (minimum egzystencji)	%	14,8	12,5	9,0	8,7	9,6
357.	Wskaźnik realnego wzrostu dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych	%	26,0	25	20,3	20,7	20,4
358.	Liczba ludności	osoby	1 443 967	1 439 675	1 436 367	1 433 945	1 428 983
359.	Liczba emigrantów na pobyt stały	osoby	1361	0 ³⁰	706	708	667
360.	Liczba urodzeń żywych na 1 tys. ludności	osoba/1 tys. ludności	9,7	9,1	9,4	10,1	9,6
361.	Liczba urodzeń żywych ogółem	osoba	13 958	13 121	13 443	14 533	13 687
362.	Liczba zawieranych małżeństw	małżeństwo	6 978	6 903	6 693	6 834	6 696
363.	Liczba zgonów	osoba	13 098	13 858	14 078	14 423	14 973
364.	Poziom gęstości zaludnienia	osoba/1km ²	60	60	59	59	59
365.	Przyrost naturalny	-	860	-731	-635	110	-1 286
366.	Przyrost naturalny na 1 tys. ludności	-	0,59	-0,51	-0,44	0,08	-0,90
367.	Saldo migracji gminnych na pobyt stały	osoba	-3 576	0 ³¹	-2 974	-2 742	-3 504

³⁰ wartość wskazana w BDL

³¹ wartość wskazana w BDL

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
368.	Saldo migracji gminnych na pobyt stały na 1 tys. ludności	osoba/1 tys. ludności	-2,5	0 ³²	-2,1	-1,9	-2,4
369.	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt czasowy	osoba	-2 544	-2 708	-2 407	-2 197	-2 369
370.	Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały	osoba	-2 794	-2 609	-2 703	-2 443	-3 397
371.	Saldo migracji zagranicznych na 1 tys. ludności	osoba/1 tys. ludności	-0,54	0 ³³	-0,19	-0,21	-0,07
372.	Saldo migracji zagranicznych na pobyt stały	osoba	-782	0 ³⁴	-271	-299	-107
373.	Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	- w wieku przedprodukcyjnym	%	18,8	18,5	18,4	18,4	18,3
	- w wieku produkcyjnym	%	64,2	63,7	63,1	62,5	61,9
	- w wieku poprodukcyjnym	%	17,0	17,7	18,5	19,1	19,8
374.	Struktura ludności wg miejsca zamieszkania	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	- miasto	%	59,2	59,1	59,0	59,0	59,0
	- wieś	%	40,8	40,9	41,0	41,0	41,0
375.	Struktura ludności wg wieku	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	- 0-4	%	5,0%	4,9%	4,7%	4,8%	4,8%
	- 5-9	%	5,5%	5,5%	5,5%	5,5%	5,3%
	- 10-14	%	5,0%	5,0%	5,1%	5,1%	5,3%
	- 15-19	%	5,7%	5,6%	5,4%	5,2%	5,1%
	- 20-24	%	7,1%	6,8%	6,5%	6,2%	6,0%
	- 25-29	%	7,8%	7,6%	7,4%	7,3%	7,1%
	- 30-34	%	8,4%	8,4%	8,4%	8,1%	7,8%
	- 35-39	%	7,8%	7,9%	8,0%	8,1%	8,3%
	- 40-44	%	6,7%	6,9%	7,2%	7,4%	7,5%
	- 45-49	%	6,1%	6,1%	6,2%	6,2%	6,4%
	- 50-54	%	6,9%	6,5%	6,4%	6,3%	6,1%
	- 55-59	%	7,8%	7,7%	7,5%	7,2%	7,0%
	- 60-64	%	6,8%	7,0%	7,1%	7,3%	7,4%

³² wartość wskazana w BDL

³³ wartość wskazana w BDL

³⁴ wartość wskazana w BDL

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
	- 65-69	%	4,6%	5,2%	5,6%	5,9%	6,1%
	- 70-74	%	2,7%	2,7%	2,8%	3,1%	3,6%
	- 75-79	%	2,6%	2,6%	2,5%	2,5%	2,4%
	- 80-84	%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
	- 85 i więcej	%	1,5%	1,6%	1,7%	1,8%	1,8%
376.	Struktura ludności wg wykształcenia	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	- gimnazjalne, podstawowe i niższe	%	27,8	26,9	26,20	25,1	24,2
	- średnie łącznie z policealnym	%	31,3	31,9	31,7	32,2	32,3
	- zasadnicze zawodowe	%	23,1	23,2	23,8	24,4	25,3
	- wyższe	%	17,8	17,9	18,3	18,3	18,2
377.	Udział ludności do 25 roku życia w ogóle ludności	%	28,3	27,7	27,2	26,8	26,4
378.	Wskaźnik feminizacji	osoba	104	104	104	104	104
379.	Współczynnik dzietności	-	1,283	1,228	1,284	1,412	1,361
380.	Dostęp do leczenia szpitalnego na 10 tys. ludności	osoba/10 tys. ludności	46,0	46,3	47,0	46,8	44,9
381.	Główne powody absencji chorobowej w pracy wg liczby dni absencji chorobowej ³⁵						
	- ciąża, poród i połóg	%	19,3	19,1	19,8	20,4	20,3
	- urazy, zatrucia	%	17,0	16,1	16,0	15,8	15,5
	- choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej	%	16,4	16,7	17,0	17,1	17,1
	- choroby układu oddechowego 8 070,6	%	9,5	10,2	10,3	10,9	11,7
382.	Główne przyczyny zgonów						
	- choroby układu krążenia	%	40,6	39,1	36,8	38,7	36,0
	- nowotwory ogółem	%	27,4	29,0	28,9	26,6	26,9
383.	Liczba domów pomocy społecznej świadczących całodobową opiekę	obiekt	42	44	47	47	47
384.	Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych	osoba	2 887	2 780	2 761	2 685	2 649
385.	Liczba dzieci w rodzinnych domach dziecka	osoba	163	167	182	164	182
386.	Liczba dzieci przebywających w żłobkach (łącznie z oddziałami) na 1 tys. dzieci w wieku 0-3 lata	osoba/1 tys. ludności	38	42	53	57	69
387.	Liczba dzieci w wieku do 3 lat	osoba	41 706	40 318	40 157	40 764	41 192

³⁵ <https://www.zus.pl/baza-wiedzy/statystyka/opracowania-tematyczne/absencja-chorobowa>

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
388.	Liczba dzieci w żłobkach, oddziałach żłobkowych i klubach dziecięcych	osoba	1 585	1 694	2 120	2 314	2 851
389.	Liczba form nie-instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3 (dzienni opiekunowie)	osoba	20	12	14	27	42
390.	Liczba hospicjów	obiekt	2	3	3	3	3
Infrastruktura i środowisko: Infrastruktura techniczna i komunalna							
391.	Długość gazowej sieci rozdzielczej na 100 km ²	km	8,7	8,9	9,2	9,4	9,9
392.	Długość kanalizacyjnej sieci rozdzielczej na 100 km ²	km	27,8	28,6	29,1	29,7	30,4
393.	Długość przesyłowej sieci ciepłej	km	583,3	585,4	580,5	613,4	614,4
394.	Długość wodociągowej sieci rozdzielczej na 100 km ²	km	64,5	65,7	66,3	67,1	68,0
395.	Liczba elektrowni na biogaz	obiekt	b.d.	19	19	b.d.	20
396.	Liczba elektrowni wodnych	obiekt	b.d.	92	77	b.d.	77
397.	Liczba instalacji kolektorów słonecznych	obiekt	b.d.	28	34	b.d.	72
398.	Liczba instalacji wiatrowych	obiekt	b.d.	35	43	b.d.	44
399.	Liczba mieszkańców	tys.	501,1	505,2	509,6	514,2	519,4
400.	Liczba obiektów małej retencji wodnej	obiekt	2 402	2 420	2 698	b.d.	2616
401.	Liczba osób przypadających na 1 mieszkanie	osoba	2,88	2,85	2,82	2,79	2,75
402.	Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów	%	14,1	13,9	16,9	18,0	19,5
403.	Odsetek ciepła wytwarzanego z węgla kamiennego	%	93,7	93,9	94	b.d.	b.d.
404.	Odsetek energii ciepłej wytwarzanej w skojarzeniu	%	30,46	33,26	31,71	b.d.	b.d.
405.	Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer z dostępem do internetu	%	65,1	65,9	71,4	73,6	b.d.
406.	Odsetek ludności korzystającej z kanalizacji w miastach i na wsi	%	73,4	74,0	74,3	74,2	74,4
407.	Odsetek ludności wyposażonej w instalację wodociągową w miastach i na wsi	%	94,6	94,7	94,8	94,8	94,9
408.	Odsetek osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną	%	24,7	25,3	25,0	31,5	34,0
409.	Odsetek przedsiębiorstw wykorzystujących Internet w kontaktach z administracją publiczną	%	89,8	91,8	94,6	92,3	b.d.
410.	Pobór wody na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej	hm ³	55,8	56,6	56,6	56,1	58,2
411.	Pobór wody na potrzeby produkcyjne	hm ³	33,6	34,6	31,4	32,9	32,8
412.	Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	hm ³	125,2	123,9	120,2	120,2	119,8
413.	Produkcja energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii	GWh	746,0	949,6	975,7	1127,8	969,2
414.	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	67,9	68,2	68,3	68,5	68,7

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
415.	Rodzaje własności mieszkań						
	- zasoby spółdzielni mieszkaniowych	mieszkanie	b.d.	78 019	66 621	b.d.	64 255
	- zasoby zakładów pracy	mieszkanie	b.d.	3 122	2 960	b.d.	2 558
	- zasoby Skarbu Państwa	mieszkanie	b.d.	1 972	1 026	b.d.	1 056
	- zasoby TBS	mieszkanie	b.d.	2 657	2 578	b.d.	2 698
	- zasoby wspólnot mieszkaniowych	mieszkanie	b.d.	150 916	157 597	b.d.	140 902
	- zasoby osób fizycznych we wspólnotach mieszkaniowych	mieszkanie	b.d.	132 500	139 639	b.d.	126 322
	- zasoby pozostałe	mieszkanie	b.d.	419 447	436 383	b.d.	448 790
416.	Rok budowy mieszkania						
	- ogółem	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	- do roku 1945	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	- 1945-1988 r.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	- po roku 1989	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
417.	Sieć gazowa na wsi na 100 km ²	km	2,5	2,6	2,8	2,9	3,1
418.	Sieć gazowa w miastach na 100 km ²	km	252,2	256,4	262,9	268,1	277,6
419.	Sieć kanalizacyjna na wsi na 100 km ²	km	19,0	19,7	20,1	20,5	21,1
420.	Sieć kanalizacyjna w miastach na 100 km ²	km	376,9	381,2	384,6	392,5	397,4
421.	Sieć wodociągowa na wsi na 100 km ²	km	56,4	57,6	58,1	58,9	59,6
422.	Sieć wodociągowa w miastach na 100 km ²	km	386,2	385,3	389,3	393,4	398,9
423.	Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe dla budynków mieszkalnych	GJ	5 305 102	4 901 139	5 347 011	5 618 628	5 658 543
424.	Struktura zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej						
	- zużycie ogółem	hm ³	125,2	123,9	120,2	120,2	119,8
	- przemysł	hm ³	33,6	34,6	31,4	32,9	32,8
	- rolnictwo	hm ³	35,7	32,7	32,2	31,6	28,9
	- eksploatacja sieci wodociągowej	hm ³	55,8	56,6	56,6	56,1	58,2
425.	Udział energii elektrycznej produkowanej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem	%	78,7	83,4	83,7	87,2	82,8
426.	Udział ludności korzystającej z kanalizacji	%	73,4	74,0	74,3	74,2	74,4
427.	Udział ludności korzystającej z sieci gazowej	%	42,8	42,7	42,6	42,5	42,3
428.	Użytkownicy instalacji gazowej	osoba	617 830	615 258	612 235	609 732	605 131

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
429.	Użytkownicy instalacji kanalizacyjnej	osoba	1 059 358	1 066 065	1 067 717	1 063 709	1 062 696
430.	Użytkownicy instalacji wodociągowej	osoba	1 366 234	1 363 776	1 361 920	1 359 180	1 355 567
431.	Wielkość produkcji energii elektrycznej	GWh	948,0	1 138,8	1 166,3	1 293,3	1 170,2
432.	Wskaźnik natychmiastowych potrzeb remontowych	km	0,127	0,07	0,11	0,08	0,08
433.	Wskaźnik syntetyczny efektów współpracy sieciowej	-	-0,283	-0,327	-0,277	-0,349	-0,441
434.	Wskaźnik syntetyczny infrastruktury	-	-0,171	-0,171	-0,168	-0,166	-0,169
435.	Zainstalowana moc elektryczna (en. elektryczna i ciepła)	MW	373,8	446,5	469,6	502,0	530,9
436.	Zużycie energii elektrycznej w przemyśle	GWh	970	1 009	1 077	1 128	1 173
437.	Zużycie energii elektrycznej w sektorze gospodarstw domowych	GWh	940,0	925,0	1011,0	994	993
438.	Zużycie energii elektrycznej w sektorze instytucji rządowych i samorządowych	GWh	689	702	739	b.d.	b.d.
Infrastruktura i środowisko: Obszary wiejskie							
439.	% krajowej globalnej produkcji rolniczej	%	5,1	5,3	5,1	5,0	5,0
440.	% krajowej towarowej produkcji rolniczej	%	5,2	5,3	5,0	5,2	5,1
441.	Gęstość zaludnienia wsi	os/km ²	25	25	25	25	25
442.	Gospodarstwa ekologiczne łącznie	szt.	4 234	4 041	4 142	3 745	3 393
443.	Gospodarstwa ogółem wg grup obszarowych użytków rolnych	szt.	b.d.	b.d.	43 165	b.d.	b.d.
444.	Udział województwa w produkcji żywca rzeźnego	%	6,3	6,6	6,3	6,6	6,0
445.	Hodowla indyków	%	38,51	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
446.	Lesistość	%	31,0	31,2	31,3	31,4	31,6
447.	Liczba ekologicznych gospodarstw rolnych z certyfikatem	szt.	3 196	3 477	3 235	2 870	2 719
448.	Liczba pracujących w sektorze rolniczym na 100 ha użytków rolnych	os./100 ha	6,6	6,6	6,9	b.d.	7,5
449.	Liczba przedsiębiorstw, która uzyskała certyfikat Europejskiej Sieci Dziedzictwa Kulinarne	szt.	b.d.	165	135	b.d.	128
450.	Ludność zamieszkująca obszary wiejskie	osoba	589 702	589 290	588 418	587 523	586 019
451.	Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące) w rolnictwie, leśnictwie i łowiectwie	mln zł	b.d.	414,6	416,7	472,0	422,1
452.	Nakłady inwestycyjne w rolnictwie i łowiectwie w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych	zł/1 ha	327,6	317,3	319,5	358,7	320,7
453.	Obszary wiejskie w ogólnej powierzchni województwa	%	97,53	97,53	97,53	97,53	97,53
454.	Odsetek gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych	%	31,8	31,9	32,1	32,2	32,3
455.	Odsetek gruntów zabudowanych i zurbanizowanych	%	3,7	3,8	3,9	3,9	3,9
456.	Powierzchnia województwa	tys. km ²	24,2	24,2	24,2	24,2	24,2

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
457.	Produkcja mleka	tys. litrów	977 206	959 567	1 016 456	1 075 175	1 134 274
458.	Produkcja mleka na 1 ha użytków rolnych	litr/1 ha	979	960	1 017	b.d.	1 195
459.	Produkcja żywca rzeźnego	tona	369 827	403 636	416 730	454 035	430 058
460.	Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso per capita	kg/os.	256,1	280,4	290,1	316,6	301,0
461.	Przeciętna powierzchnia gospodarstwa indywidualnego (pow. 1 ha)	ha	b.d.	b.d.	22,1	b.d.	b.d.
462.	Struktura towarowej produkcji rolniczej						
	- produkcja roślinna	%	29,0	23,9	24,2	22,9	21,8
	- produkcja zwierzęca	%	71,0	76,1	75,8	77,1	78,2
463.	Struktura użytków rolnych	%					
	- grunty orne	%	67,2	67,2	67,3	66,5	66,4
	- sady	%	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
	- łąki trwałe	%	12,4	12,4	12,4	12,2	12,2
	- pastwiska trwałe	%	17,2	17,2	17,2	16,9	16,9
	- grunty rolne zabudowane	%	2,0	2,0	1,9	2,0	2,0
	- grunty pod stawami	%	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
	- grunty pod rowami	%	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
461.	Średnia powierzchnia gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym	ha	22,92	22,76	22,70	b.d.	b.d.
462.	Udział lasów w zasobach leśnych	%	8,20	8,21	8,20	8,26	8,28
463.	Udział powierzchni geodezyjnej użytków rolnych w ogóle powierzchni województwa	%	54,2	54,1	53,9	54,4	54,4
464.	Udział regionu w liczbie ekologicznych gospodarstw rolnych z certyfikatem	%	15,2	17,5	18,3	18,6	16,2
465.	Udział regionu w powierzchni ekologicznych gospodarstw rolnych z certyfikatem	%	16,2	18,5	19,9	21,1	20,9
466.	Udział rolnictwa w strukturze wartości dodanej brutto	%	6,1	5,4	5,7	6,56	b.d.
467.	Udział województwa w zbiorach kraju						
	- zboża ogółem	%	4,9	5,2	5,1	4,6	4,7
	- rzepak i rzepik	%	7,0	7,2	5,8	7,1	4,7
	- buraki cukrowe	%	1,3	1,2	1,2	1,1	1,3
	- ziemniaki	%	2,0	2,9	2,5	2,0	2,3
	- warzywa gruntowe	%	1,4	1,4	1,5	1,3	1,3
	- owoce z drzew i owoce jagodowe	%	1,3	1,3	1,0	0,7	0,5

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
468.	Udział ziemiopłodów w ogólnej powierzchni zasiewów						
	- zboża	%	64,8	60,7	61,2	63,4	64,8
	- rzepak i rzepik	%	13,1	12,5	8,2	11,6	7,8
	- ziemniaki	%	1,1	1,6	1,2	1,3	1,5
	- buraki cukrowe	%	0,5	0,3	0,4	0,5	0,5
469.	Wartość produkcji dodanej na 1 pracującego w rolnictwie	zł	36,4	32,8	35,9	43,1	b.d.
470.	Wykorzystanie powierzchni województwa	%	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7
Infrastruktura i środowisko: Ochrona środowiska							
471.	Ilość ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzanych do wód lub do ziemi	dam ³	48 354,9	48 378,9	51 537,0	53 084,0	53 517,0
472.	Liczba składowisk odpadów komunalnych	obiekt	13	12	10	10	9
473.	Liczba zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza	obiekt	56	65	72	75	80
474.	Liczba zakładów wytwarzających odpady	obiekt	73	76	75	75	84
475.	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	osoba	1 083 235	1 092 564	1 087 692	1 099 023	1 105 006
476.	Ludność korzystająca z (komunalnych) oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ogólnej liczby ludności	%	57,9	58,1	57,9	58,6	58,8
477.	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska per capita	zł/os	268,96	242,89	76,22	103,41	170,79
478.	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska	tys. zł	259 184,8	278 817,9	84 115,1	118 164,1	191 187,5
479.	Oczyszczalnie ścieków komunalnych i przemysłowych	obiekt	254	255	255	260	262
480.	Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone i nagromadzone w ciągu roku	tys. ton	1 279,9	1 049,2	2 271,5	961,5	691,9
481.	Odpady wytworzone - komunalne	tys. ton	363,27	390,11	434,41	423,71	441,39
482.	Odsetek ludności korzystającej z komunalnych oczyszczalni ścieków	%	75,0	75,9	75,7	76,6	77,3
483.	Odsetek zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza, posiadających urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych	%	76,8	76,9	76,4	76,0	76,3
484.	Pojemność obiektów małej retencji wodnej	dam ³	119 328,9	119 625,9	127 751,6	b.d.	127 762,1
485.	Powierzchnia obszarów chronionych na 1 mieszkańca	tys. m ² /os	7,81	7,82	7,85	7,88	7,90
486.	Poziom recyklingu opakowań z tworzyw sztucznych oraz opakowań z papieru i tekstury	%	86	118	77	b.d.	b.d.
487.	Struktura gazowych zanieczyszczeń powietrza						
	- ogółem (bez dwutlenku węgla)	%	100	100	100	100	100
	- niezorganizowane	%	0,11	0,10	0,06	0,08	0,23
	- dwutlenek siarki	%	42,43	43,59	42,27	40,03	34,84

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
	- tlenki azotu	%	26,86	24,38	23,14	25,43	25,76
	- tlenki węgla	%	25,34	25,14	26,48	24,82	24,49
488.	Struktura pyłowych zanieczyszczeń powietrza	%	100	100	100	100	100
	- niezorganizowane	%	0,13	0,10	0,06	0,00	0,00
	- ze spalania paliw	%	82,12	80,77	83,15	81,32	81,51
	- cementowo-wapienne i mat. ogniotrwałych	%	0,42	0,30	0,24	0,13	0,30
	- węglowo-grafitowe, sadza	%	0,84	1,28	0,61	0,66	0,059
489.	Wydatków inwestycyjnych na ochronę środowiska wg kierunków inwestowania	tys. zł	259 184,8	278 817,9	84 115,1	118 164,1	191 187,5
	- ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	tys. zł	39 151,8	11 888,8	13 630,1	34 209,5	54 999,4
	- gospodarka ściekowa i ochrona wód	tys. zł	135 284,7	110 206,8	44 543,3	68 064,2	121 083,7
	- gospodarka odpadami	tys. zł	64 733,9	142 859,4	21 595,8	12 318,6	4 366,3
	- ochrona i przywrócenie wart. użytkowej gleby, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych	tys. zł	2 089,3	3 037,3	40,2	1 471,8	4 636,9
	- zmniejszenie hałasu i wibracji	tys. zł	4 754,0	891,6	51,5	3,0	61,0
	- ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu	tys. zł	462,0	17,4	275,1	0,0	0,0
	- pozostała działalność związana z ochrona środowiska	tys. zł	12 709,1	9 828,6	3 979,1	2 097,0	6 040,2
490.	Udział powierzchni obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem województwa	%	46,7	46,7	46,7	46,7	46,7
491.	Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych	tys. ton	b.d.	b.d.	b.d.	1 657,4	1 667,8
492.	Wskaźnik średniego narażenia na pył PM 2,5 dla aglomeracji i miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys.	µg/m ³	17	16	16	17	18
493.	Wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska wg źródeł finansowania	tys. zł	259 184,8	278 817,9	84 115,1	118 164,1	191 187,5
	- środki własne	tys. zł	108 757,1	93 230,3	60 517,4	72 107,1	109 529,8
	- środki z budżetu centralnego	tys. zł	4 657,6	580,5	1 261,7	3 744,4	2 361,8
	- środki z budżetu wojewódzkiego	tys. zł	1 964,6	1 264,8	1 200,9	98,5	257,0
	- środki z budżetu powiatu	tys. zł	603,0	316,0	910,4	0,0	0,0
	- środki z budżetu gminy	tys. zł	3 813,5	1 711,3	3 153,1	834,4	51,7
	- środki z zagranicy	tys. zł	76 911,0	116 171,9	1 358,5	21 562,8	39 383,5
	- fundusze ekologiczne	tys. zł	36 206,8	42 350,6	10 333,6	17 064,6	33 489,9
	- kredyty i pożyczki krajowe	tys. zł	22 142,1	11 221,2	4 619,6	2 160,0	5 823,1
	- inne	tys. zł	4 129,1	11 971,3	759,9	592,1	290,7

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
494.	Zanieczyszczenia gazowe	tona/rok	1 457 130	1 449 999	1 590 147	1 657 444	1 667 813
495.	Zanieczyszczenia pyłowe emitowane z zakładów szczególnie uciążliwych	tona/rok	951	1014	819	760	676
496.	Zasoby wód podziemnych głębinowych	hm ³	1 144,6	1 147,4	1 147,1	1 147,4	1 150,4
497.	Zmieszane odpady komunalne ogółem na 1 mieszkańca	kg/os	215,8	232,8	251,1	242,2	248,1
498.	Długości dróg przypadających na 100 km ²	km/100 km ²	94,7	94,1	91,2	91,9	92,5
Infrastruktura i środowisko: Transport							
499.	Długość dróg o twardej nawierzchni, w tym: krajowych, wojewódzkich, powiatowych, gminnych	km	13 193,7	13 340,1	13 389,1	13 622,9	13 843,0
500.	Długość eksploatowanych linii kolejowych	km	1 116	1 138	1 081	1 084	1 084
501.	Długość linii komunikacyjnych poza granice miasta	km	399,5	399,5	376,5	377,8	403,8
502.	Długość linii komunikacyjnych w mieście	km	1 244,2	1 243,5	1 197,6	1 217,9	1 293,4
503.	Długość linii wielotorowych	km	301	301	301	301	301
504.	Gęstość dróg o twardej nawierzchni w przeliczeniu na 100 km ² powierzchni ogólnej	km/100 km ²	54,6	55,2	55,3	56,4	57,3
505.	Gęstość linii kolejowych ogółem na 100 km ²	km/100 km ²	4,6	4,7	4,5	4,5	4,5
506.	Liczba autobusów	pojazd	286	304	290	297	296
507.	Liczba linii na których realizowane są przewozy komunikacji miejskiej	szt.	759	749	782	624	592
508.	Liczba motocykli	pojazd	49 257	51 721	54 462	56 864	59 702
509.	Liczba ofiar śmiertelnych w wypadkach drogowych na 100 tys. ludności	os/100 tys. ludności	10,24	9,71	10,99	8,22	9,78
510.	Liczba ofiar śmiertelnych w wypadkach drogowych na 100 tys. pojazdów samochodowych zarejestrowanych	os/100 tys. pojazdów	16,52	15,14	16,41	11,87	13,59
511.	Liczba rannych w wypadkach drogowych	osoba	2 052	1 869	2 025	1 734	1 506
512.	Liczba samochodów ciężarowych	pojazd	95 347	97 217	99 246	101 163	103 846
513.	Liczba samochodów osobowych	pojazd	673 080	695 656	726 527	751 527	780 508
514.	Liczba wypadków drogowych		1 645	1 535	1 627	1 455	1 281
515.	Ofiary śmiertelne w wpałkach drogowych na 10 tys. pojazdów	os/10 tys. pojazdów	1,65	1,51	1,64	1,19	1,36
516.	Ofiary śmiertelne w wpałkach drogowych na 10 tys. ludności	os/10 tys. ludności	1,02	0,97	1,10	0,82	0,98
517.	Przewozy ładunków w komunikacji krajowej	tys. ton	2 891,6	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
518.	Przewozy ładunków w komunikacji międzynarodowej	tys. ton	1 384,9	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
519.	Przewozy pasażerów w komunikacji krajowej	tys. os	14 974,9	14 222,6	b.d.	b.d.	b.d.
520.	Przewozy pasażerów w komunikacji międzynarodowej	tys. os	42,8	29,6	b.d.	b.d.	b.d.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
521.	Przewozy pasażerów komunikacją miejską	mln os	64,4	53,8	63,2	66,3	65,1
522.	Ranni w wypadkach drogowych na 10 tys. ludności	os/10 tys. ludności	14,2	13,0	14,1	12,1	10,5
523.	Ranni w wypadkach drogowych na 10 tys. pojazdów	os/10 tys. pojazdów	22,9	20,2	21,0	17,4	14,6
524.	Samochody osobowe zarejestrowane na 1 tys. mieszkańców	pojazd/tys. mieszk.	466,1	483,2	505,8	524,1	546,2
525.	Suma średnich czasów dojazdu z Olsztyna do stolic sąsiadujących województw (w transporcie drogowym i kolejowym)	minuta	b.d.	336	b.d.	328 ³⁶	331 ³⁷
526.	Średni czas dojazdu do Olsztyna (w transporcie drogowym) z gmin województwa	minuta	b.d.	75	b.d.	b.d.	70 ³⁸
527.	Wskaźnik dostępności komunikacyjnej (wskaźnik złożony)	minuta	b.d.	156	b.d.	151 ³⁹	148 ⁴⁰
528.	Wskaźnik Drogowej Dostępności Transportowej WDDT II (syntetyczny)	minuta	13,70	13,81	14,02	14,52	b.d.
529.	Wskaźnik Kolejowej Dostępności Transportowej WKDT II (syntetyczny)	minuta	14,68	15,20	15,49	16,16	b.d.
530.	Wypadki drogowe na 10 tys. ludności	/10 tys. ludności	11,4	10,7	11,3	10,2	9,0
531.	Wypadki drogowe na 10 tys. pojazdów	/10 tys. pojazdów	18,4	16,6	16,9	14,6	12,4
Infrastruktura i środowisko: Turystyka							
532.	Korzystający z noclegów ogółem w turystycznych obiektach noclegowych ogółem	osoba	1 101 237	1 135 040	1 280 564	1 262 624	1 308 573
533.	Liczba miejsc noclegowych w ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych	miejsce	2 567	2 836	3 070	2 692	3 003
534.	Liczba miejsc noclegowych, w tym całorocznych	miejsce	39 820	40 022	41 092	40 805	40 813
535.	Liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków (nieruchomych i ruchomych) ⁴¹	obiekt	5 895/ 4 446	b.d.	5 926/ 5 177	6 173/ 5 177	6 329/ 5 259
536.	Liczba osób odwiedzających muzea	osoba	507 641	700 902	725 060	669 160	632 478
537.	Liczba osób odwiedzających muzea i oddziały w gestii samorządów gmin, powiatów i miast na prawach powiatu/1000 mieszkańców	osoba/1000 ludności	75,1	94,7	104,9	100,8	101,3
538.	Liczba osób przypadających na 1 miejsce w teatrach i instytucjach muzycznych	osoba	750,11	755,34	754,00	752	724
539.	Liczba ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych	obiekt	15	16	19	18	20
540.	Liczba placówek muzealnych, muzeów	obiekt	30	33	33	31	31

³⁶ dane za 2018 r.

³⁷ dane za 2020 r.

³⁸ dane za 2020 r.

³⁹ dane za 2018 r.

⁴⁰ dane za 2020 r.

⁴¹ liczba zabytków nieruchomych – stan na 30.04.2016/liczba zabytków ruchomych - stan na 31.12.2017

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
541.	Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów	osoba	173 891	157 602	160 199	167 641	162 345
542.	Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów na 1 000 mieszkańców	osoba/1000 ludności	120	109	112	117	114
543.	Liczba turystycznych obiektów noclegowych przypadających na 100 km ²	obiekt/100 km ²	2,05	2,04	2,12	2,06	2,10
544.	Liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach na 1 tys. mieszkańców	osoba/ 1 tys. ludności	267,29	262,34	279,56	317,95	282,39
545.	Liczba wystaw zorganizowanych w obiektach działalności wystawienniczej	szt.	106	100	90	89	73
546.	Obszar wód powierzchniowych	%	5,01	4,94	4,94	4,94	4,94
547.	Odsetek turystów zagranicznych w ogóle turystów odwiedzających region	%	15,8	b.d.	12,5	14,4	13,3
548.	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona	ha	1 129 519	1 129 519	1 129 436	1 129 859	1 128 501
549.	Przeciętny czas pobytu turystów w poszczególnych typach obiektów	dni	2,6	2,5	b.d.	b.d.	b.d.
	- hotele	dni	2,0	2,0	b.d.	b.d.	b.d.
	- motele	dni	1,9	1,2	b.d.	b.d.	b.d.
	- pensjonaty	dni	2,4	2,5	b.d.	b.d.	b.d.
	- inne obiekty hotelowe	dni	2,1	2,2	b.d.	b.d.	b.d.
	- domy wycieczkowe	dni	b.d.	4,0	b.d.	b.d.	b.d.
	- schroniska młodzieżowe	dni	1,6	3,9	b.d.	b.d.	b.d.
	- szkolne schroniska młodzieżowe	dni	2,8	2,9	b.d.	b.d.	b.d.
	- ośrodki wczasowe	dni	4,9	4,6	b.d.	b.d.	b.d.
	- ośrodki kolonijne	dni	6,6	5,6	b.d.	b.d.	b.d.
	- ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	dni	4,5	3,8	b.d.	b.d.	b.d.
	- domy pracy twórczej	dni	b.d.	2,6	b.d.	b.d.	b.d.
	- zespół domków turystycznych	dni	4,1	3,6	b.d.	b.d.	b.d.
	- kempingi	dni	2,5	2,7	b.d.	b.d.	b.d.
	- pola biwakowe	dni	3,5	3,8	b.d.	b.d.	b.d.
	- hostele	dni	b.d.	1,3	b.d.	b.d.	b.d.
	- zakłady uzdrowiskowe	dni	b.d.	11,8	b.d.	b.d.	b.d.
	- pokoje gościnne	dni	3,0	3,2	b.d.	b.d.	b.d.
	- kwatery agroturystyczne	dni	3,8	3,7	b.d.	b.d.	b.d.
	- pozostałe niesklasyfikowane	dni	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
550.	Stopień wykorzystania miejsc noclegowych netto w turystycznych obiektach noclegowych	%	29,1	30,2	31,9	30,9	31,5
551.	Struktura obiektów zbiorowego zakwaterowania i miejsc noclegowych	obiekt/ miejsce	496 / 39 820	492 / 40 022	512 / 41 092	499 / 40 805	507 / 40 813
	- hotele	obiekt/ miejsce	110 / 12 830	105 / 12 547	113 / 13 174	113 / 13 310	115 / 13 594
	- motele	obiekt/ miejsce	3 / 49	3 / 49	3 / 50	3 / 48	3 / 48
	- pensjonaty	obiekt/ miejsce	28 / 952	27 / 912	26 / 907	27 / 1 047	32 / 1 204
	- inne obiekty hotelowe	obiekt/ miejsce	56 / 2 971	54 / 2 589	60 / 2 830	62 / 3 165	61 / 3 358
	- domy wycieczkowe	obiekt/ miejsce	2 / 45	1 / 24	1 / 24	2 / 93	1 / 50
	- schroniska młodzieżowe	obiekt/ miejsce	4 / 204	1 / 25	2 / 103	2 / 95	2 / 97
	- szkolne schroniska młodzieżowe	obiekt/ miejsce	19 / 1 656	20 / 1 717	20 / 1 828	18 / 1 813	17 / 1 395
	- ośrodki wczasowe	obiekt/ miejsce	32 / 3 436	36 / 4 067	41 / 4 491	38 / 3 967	39 / 4 322
	- ośrodki kolonijne	obiekt/ miejsce	8 / 896	7 / 954	6 / 686	6 / 696	5 / 507
	- ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	obiekt/ miejsce	15 / 2 567	16 / 2 836	19 / 3 070	18 / 2 692	20 / 3 003
	- domy pracy twórczej	obiekt/ miejsce	1 / 129	1 / 129	1 / 131	1 / 131	1 / 131
	- zespół domków turystycznych	obiekt/ miejsce	35 / 3 548	35 / 3 583	38 / 3 432	36 / 3 138	35 / 2 877
	- kempingi	obiekt/ miejsce	13 / 1 484	14 / 1 538	13 / 1 521	19 / 1 944	18 / 1 560
	- pola biwakowe	obiekt/ miejsce	17 / 1 375	16 / 1 241	19 / 1 425	21 / 1 880	21 / 1 710
	- hostele	obiekt/ miejsce	1 / 31	2 / 81	2 / 81	1 / 50	2 / 71
	- zakłady uzdrowiskowe	obiekt/ miejsce	1 / 395	1 / 395	1 / 394	1 / 471	1 / 394
	- pokoje gościnne	obiekt/ miejsce	36 / 593	41 / 709	38 / 666	42 / 728	42 / 748
	- kwatery agroturystyczne	obiekt/ miejsce	89 / 1 361	88 / 1 351	88 / 1 366	74 / 1 202	75 / 1 238

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
	- pozostałe niesklasyfikowane	obiekt/ miejsce	26 / 5 298	24 / 5 275	21 / 4 913	15 / 4 335	17 / 4 506

**URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO**

10-562 Olsztyn, ul.Emilii Plater 1
T: +48 89 521 93 00
E: dpr@warmia.mazury.pl
W: www.warmia.mazury.pl